

ISSAI 1540

INTOSAI

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI), Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından yayımlanmıştır.

Daha fazla bilgi için: www.issai.org.

Mali Denetim Rehberi

Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi

Financial Audit Guidelines

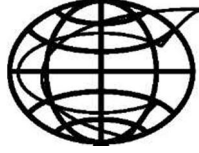
Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures

INTOSAI MESLEKİ STANDARTLAR KOMİTESİ

MALİ DENETİM ALT KOMİTESİ – SEKRETERLİK

Riksrevisionen • 114 90 Stockholm • İsveç
Tel:+46 5171 4000 • Faks:+46 5171 4111 • E-mail: projectsecretariat@riksrevisionen.se

INTOSAI

INTOSAI Genel Sekreterlik – RECHNUNGSHOF
(Avusturya Yüksek Denetim Kurumu)
DAMPFSCHTFFSTRASSE 2
A-1033 VIENNA
AUSTRIA
Tel: ++43 (1) 711 71
Faks: ++43 (1) 718 09 69
intosai@rechnungshof.gv.at
<http://www.intosai.org>

Bu Mali Denetim Rehberi, Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından hazırlanan ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayımlanan Uluslararası Denetim Standardı (ISA) 540 “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi”nden yararlanmaktadır. Bu ISA, IFAC’ın izni ile bu Rehber’de yer almaktadır.

Editör Notu

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI'ler), Sayıştay Başkanlığı tarafından yürütülen titiz ve uzun süreli bir çalışma sonucunda Türkçeye tercüme edilmiştir. Mali Denetim Rehberleri, ISSAI'lerin dördüncü düzey denetim rehberlerini temsil eder. Bu rehberler, INTOSAI Komiteleri tarafından hazırlanan bir Uygulama Notundan ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Denetim Standartları'ndan (ISA) oluşur.

Standartların orijinal metinleri teknik nitelikte olup hukuki anlaşmazlıklarda denetçinin sorumluluklarını tanımlayacak şekilde kaleme alınmıştır. Metinler; uzun cümleler, tekrarlar ve mali denetime özgü çok sayıda terim içermektedir. Metinlerde muğlaklıktan kaçınmak amacıyla atıf yerine tekrarlar kullanılmıştır. Bu sebeplerle orijinal metinler mekanik ve okunması zor bir dil içermektedir. Tercüme çalışması, metinlerin özüne sadık kalarak ve çevirmenin dip notları hariç ekleme, yerleştirme ve yorum içermeyecek şekilde yürütülmüştür.

Tercümede anahtar kelimelerin tüm metinlerde aynı şekilde kullanımına özel önem verilmiş; bu amaçla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'nun (IFAC) anahtar kelimeler listesine sadık kalınmıştır. ISSAI 1003 "INTOSAI Mali Denetim Rehberleri Terimler Sözlüğü", INTOSAI ve IFAC tarafından kullanılan temel sözlükleri içerdiği için Mali Denetim Rehberlerinin anlaşılmasında temel başvuru kaynağıdır.

Standartların tercümesinde INTOSAI ve IFAC tarafından belirlenen kurallara ve tavsiyelere bağlı kalınmıştır. Tercüme çalışması, denetim terminolojisine ilişkin tecrübe sahibi olan iki profesyonel çevirmen ve ileri derecede İngilizce bilgisi olan Sayıştay Denetçilerinden müteşekkil bir komisyon tarafından yürütülmüştür. Bütün metinlerin ilk aşama tercümesi aynı çevirmen tarafından yapılmış; akabinde bu tercüme farklı komisyon üyelerinin dâhil olduğu çok kademeli bir gözden geçirme, okuma ve değerlendirme sürecine tabi tutulmuştur.

Standartların anlaşılmasını ve kullanımını kolaylaştırmak amacıyla İngilizce ve Türkçe metinler karşılıklı olarak verilmiştir. Metinlerin bu şekilde dizilimi dipnotların iki kere kullanılmasını gerektirdiğinden dipnotlar her sayfada yeniden numaralandırılmıştır.

Yoğun ve oldukça titiz bir çalışmayı gerektiren bu çaptaki bir tercüme çalışmasının gösterilen bütün çabalara rağmen hatadan uzak olması mümkün değildir. Metinlerin tercümesine ait görüş, öneri ve tenkitlerinizi issai@sayistay.gov.tr adresine göndermeniz, bu hataların düzeltilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Denetim Standartları Tercüme Komisyonu

Table of Contents ISSAI 1540

PRACTICE NOTE TO ISA 540 Paragraph

Background

Introduction to the ISA	
Content of the Practice Note	P1

Applicability of the ISA in Public Sector Auditing P2

Additional Guidance on Public Sector Issues P3

Nature of Accounting Estimates	P4–P6
Objective	P7
Risk Assessment Procedures and Related Activities	P8
Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement	P9
Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement	P10
Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks	P11
Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements ..	P12
Indicators of Possible Management Bias	P13–P14

INTERNATIONAL STANDARD ON AUDITING 540

Introduction

Scope of this ISA	1
Nature of Accounting Estimates	2–4
Effective Date	5

Objective 6

Definitions 7

Requirements

Risk Assessment Procedures and Related Activities	8–9
Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement	10–11
Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement	12–14
Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks	15–17
Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements	18
Disclosures Related to Accounting Estimates	19–20
Indicators of Possible Management Bias	21
Written Representations	22
Documentation	23

ISSAI 1540 İçindekiler Tablosu

ISA 540 UYGULAMA NOTU	Paragraf
Arka Plan Bilgisi	
ISA'ya Giriş	
Uygulama Notu'nun İçeriği	P1
Kamu Sektörü Denetimlerinde ISA'nın Uygulanabilirliği	P2
Kamu Sektörüyle İlgili Konularda Ek Rehberlik	P3
Muhasebe Tahminlerinin Niteliği	P4–P6
Amaç	P7
Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler	P8
Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	P9
Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar	P10
Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri	P11
Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi	P12
İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler	P13–P14
ULUSLARARASI DENETİM STANDARDI 540	
Giriş	
Bu ISA'nın Kapsamı	1
Muhasebe Tahminlerinin Niteliği	2–4
Yürürlük Tarihi	5
Amaç	6
Tanımlar	7
Gereklilikler	
Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler	8–9
Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	10–11
Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar	12–14
Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri	15–17
Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi	18
Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar	19–20
İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler	21
Yazılı Bildirimler	22
Belgelendirme	23

Application and Other Explanatory Material

Nature of Accounting Estimates	A1–A11
Risk Assessment Procedures and Related Activities	A12–A44
Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement	A45–A51
Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement	A52–A101
Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks	A102–A115
Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements	A116–A119
Disclosures Related to Accounting Estimates	A120–A123
Indicators of Possible Management Bias	A124–A125
Written Representations	A126–A127
Documentation	A128

Appendix: Fair Value Measurements and Disclosures under Different Financial Reporting Frameworks

Uygulama ve Açıklayıcı Diğer Materyaller

Muhasebe Tahminlerinin Niteliği	A1–A11
Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler	A12–A44
Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	A45–A51
Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar	A52–A101
Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri	A102–A115
Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi	A116–A119
Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar	A120–A123
İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler	A124–A125
Yazılı Bildirimler	A126–A127
Belgelendirme	A128

Ek: Farklı Mali Raporlama Çerçevesi Kapsamındaki Gerçeğe Uygun Değer Ölçümleri ve Açıklamalar

Practice Note¹ to International Standard on Auditing (ISA) 540

Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures

Background

This Practice Note provides supplementary guidance on ISA 540 – Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures. It is read together with the ISA. ISA 540 is effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009. The Practice Note is effective the same date as the ISA.

Introduction to the ISA

ISA 540 deals with the auditor's responsibilities relating to accounting estimates, including fair value accounting estimates, and related disclosures in an audit of financial statements. Specifically, it expands on how ISA 315² and ISA 330³ and other relevant ISAs are to be applied in relation to accounting estimates. It also includes requirements and guidance on misstatements of individual accounting estimates, and indicators of possible management bias.

Content of the Practice Note

- P1. The Practice Note provides additional guidance for public sector auditors related to:
- (a) Nature of Accounting Estimates.
 - (b) Objective.
 - (c) Risk Assessment Procedures and Related Activities.
 - (d) Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement.
 - (e) Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement.
 - (f) Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks.
 - (g) Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements.
 - (h) Indicators of Possible Management Bias.

¹ All Practice Notes are considered together with ISSAI 1000 “General Introduction to the INTOSAI Financial Audit Guidelines”.

² ISA 315, “Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through understanding the Entity and Its Environment”.

³ ISA 330, “The Auditor's Responses to Assessed Risks”.

Uluslararası Denetim Standardı (ISA) 540 Uygulama Notu¹

Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi

Arka Plan Bilgisi

Bu Uygulama Notu, “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi” başlıklı ISA 540’a ilişkin ek bilgi vermektedir. Bu Uygulama Notu, ISA ile birlikte okunmalıdır. ISA 540, 15 Aralık 2009 tarihinde veya bu tarihten sonra başlayan dönemlere ait mali tabloların denetimleri için geçerlidir. Bu Uygulama Notu, ISA ile aynı tarihte yürürlüğe girer.

ISA’ya Giriş

ISA 540; mali tabloların denetiminde denetçinin, gerçeğe uygun değer muhasebe tahminlerini de içeren muhasebe tahminleri ve ilgili açıklamalara ilişkin sorumluluklarını ele alır. Özellikle ISA 315² ve ISA 330³ ile diğer ilgili ISA’ların muhasebe tahminleri hususunda nasıl uygulanacağı hakkında detaylı bilgi verir. Bu ISA, münferit muhasebe tahminlerinin yanlış bildirimlerine ilişkin gereklilikleri belirterek rehberlik sağlar ve idarenin muhtemel yanlışlığına ilişkin göstergelere de yer verir.

Uygulama Notu’nun İçeriği

- P1. Bu Uygulama Notu, aşağıdaki konularla ilgili olarak kamu sektörü denetçisine ek rehberlik sağlar:
- Muhasebe Tahminlerinin Niteliği.
 - Amaç.
 - Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler.
 - Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi.
 - Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar.
 - Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri.
 - Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi.
 - İdarenin Muhtemel Yanlışlığına İlişkin Göstergeler.

¹ Tüm Uygulama Notları, ISSAI 1000 “INTOSAI Mali Denetim Rehberlerine Giriş” ile birlikte değerlendirilir.

² ISA 315, “Kuruluşun ve Faaliyet Gösterdiği Ortamın Tanınması Yoluyla Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi”

³ ISA 330, “Etkisi Değerlendirilen Risklere Karşı Denetçinin Atacağı Adımlar”.

Applicability of the ISA in Public Sector Auditing

- P2. ISA 540 is applicable to auditors of public sector entities in their role as auditors of financial statements.

Additional Guidance on Public Sector Issues

- P3. ISA 540 contains application and other explanatory material with considerations specific to public sector entities in paragraph A11 of the ISA.

Nature of Accounting Estimates

- P4. When and how public sector entities' use accounting estimates depends on the types of financial items reported and the applicable financial reporting framework. Some important estimates in the public sector may relate to assets, liabilities and disclosure items, such as:
- Social insurance programs;
 - Government employee pension programs;
 - Health care programs;
 - Veterans' benefits programs;
 - Government guarantee programs;
 - Environmental liabilities;
 - Tax revenue and receivables; and
 - Certain property and equipment such as specialized military equipment and heritage assets.
- P5. Due to the nature of government operations, some accounting estimates of public sector entities will have a high level of estimation uncertainty, such as guarantees related to loans or distressed entities.
- P6. In addition to the guidance provided in paragraph A11 of the ISA, in the public sector fair value measurement is not always required by the applicable financial reporting framework. In those cases, public sector auditors assess the alternative valuation method used and determine whether it is in accordance with the applicable financial reporting framework and is not misleading.

Objective

- P7. When considering the objective of the ISA to obtain sufficient appropriate audit evidence about whether accounting estimates are reasonable and related disclosures are adequate in the context of the financial reporting framework, public sector auditors need to consider the following:
- Financial reporting frameworks may require inclusion of non-financial information such as program results and other operational information. This information may be based on estimates; or
 - In public sector entities, some liabilities have such a high level of estimation uncertainty that the applicable financial reporting framework may not allow their recognition, but may still require disclosure of the estimation uncertainty. Where these potential liabilities threaten the sustainability of government programs, public sector auditors may use Emphasis of Matters or Other Matters paragraphs to highlight the issues.

Kamu Sektörü Denetimlerinde ISA'nın Uygulanabilirliği

- P2. ISA 540, mali tabloların denetçisi olarak görev yapan kamu sektörü denetçileri için geçerlidir.

Kamu Sektörüyle İlgili Konularda Ek Rehberlik

- P3. ISA 540'ın A11 numaralı paragrafı, kamu sektöründeki kurumlara özgü hususlara ilişkin olarak uygulama ve açıklayıcı diğer materyalleri içerir.

Muhasebe Tahminlerinin Niteliği

- P4. Kamu kurumlarının muhasebe tahminlerini ne zaman ve nasıl kullanacağı, rapor edilen mali kalemlerin türüne ve geçerli mali raporlama çerçevesine bağlıdır. Kamu sektöründe bazı önemli tahminler; varlıklar, yükümlülükler ve açıklamalarla ilişkili olabilir. Örneğin:
- Sosyal sigorta programları,
 - Kamu çalışanlarının emeklilik programları,
 - Sağlık programları,
 - Gazilere yardım programları,
 - Devlet garantisi programları,
 - Çevre yükümlülükleri,
 - Vergi geliri ve alacaklar,
 - Özel askeri teçhizat ve kültür mirası varlıkları gibi belli mallar ve donanımlar.
- P5. Kamu faaliyetlerinin niteliği sebebiyle kamu kurumlarının bazı muhasebe tahminlerinde örneğin krediler veya mali sıkıntısındaki kuruluşlarla ilgili garantilerde yüksek düzeyde tahmin belirsizliği olacaktır.
- P6. Bu ISA'nın A11 paragrafında sağlanan bilgiye ilaveten geçerli mali raporlama çerçevesi, kamu sektöründe her zaman gerçeğe uygun değer ölçümü yapılmasını gerektirmez. Bu gibi durumlarda kamu sektörü denetçileri, kullanılan alternatif değerlendirme yöntemini değerlendirir ve bu yöntemin geçerli mali raporlama çerçevesine uygun veya yanıltıcı olup olmadığına karar verir.

Amaç

- P7. Bu ISA'nın, mali raporlama çerçevesi bağlamında muhasebe tahminlerinin makul olup olmadığı ve ilgili açıklamaların yeterli olup olmadığına ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etme amacını değerlendirirken kamu sektörü denetçileri, aşağıdakileri dikkate almalıdır:
- Mali raporlama çerçeveleri, program sonuçları ve diğer faaliyet bilgileri gibi mali olmayan bilgilere yer verilmesini gerektirebilir. Bu bilgiler, tahminleri temel alabilir veya
 - Kamu kurumlarında bazı yükümlülüklerin tahmin belirsizliği öyle yüksek düzeydedir ki geçerli mali raporlama çerçevesi, bu yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesine izin vermeyebilir ancak yine de tahmin belirsizliğinin açıklanmasını gerektirebilir. Bu yükümlülüklerin hükümet programlarının sürdürülebilirliğini tehdit etmesi halinde kamu sektörü denetçileri, bu hususları aydınlatmak için Vurgulanan Hususlara İlişkin Paragrafları veya Diğer Hususlara İlişkin Paragrafları kullanabilir.

Risk Assessment Procedures and Related Activities

- P8. In the public sector, the actual amounts of certain long-term estimated liabilities may not be known for an extended period of time. Therefore, paragraph 9 of the ISA and the application material included in paragraphs A39–A42 may not be relevant for certain estimates. For example, social insurance liabilities extend for many years into the future and, therefore, public sector auditors will not be able to use subsequent events to evaluate them.

Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement

- P9. Many financial reporting frameworks in the public sector do not contain guidance on distinguishing between changes in accounting estimates that constitute misstatements of the prior period's financial statements and changes that do not, as explained in paragraph A44 of the ISA. In the absence of guidance in the applicable financial reporting framework, public sector auditors may consider relevant guidance in other frameworks.

Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement

- P10. When considering whether specialized skills or knowledge in relation to one or more aspects of the accounting estimates are required in order to obtain sufficient appropriate audit evidence as required in paragraph 14 of the ISA, public sector auditors consideration of the need for specialized skills may be particularly relevant in relation to estimates such as those for:

- Social insurance programs;
- Government employee pension plans; and
- Veterans' compensation programs.

Further guidance in using experts is included in ISSAI 1620¹.

Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks

- P11. When evaluating accounting estimates in accordance with the requirements in paragraph 15c of the ISA, public sector auditors consider that management may not be in a position to carry out the specific course of action on which the estimate is based. As discussed in ISSAI 1315², paragraph P12, such decisions related to carrying out the specific course of action on which the estimate is based may be made outside the audited entity's control as a result of political processes.

Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements

- P12. When public sector financial statements include a number of very large estimates, which may have a large estimation uncertainty, public sector auditors need to evaluate the adequacy of disclosure of the estimation uncertainty and its effect on the auditor's report.

¹ ISSAI 1620, "Using the Work of an Auditor's Expert".

² ISSAI 1315, "Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatements Through Understanding the Entity and Its Environment".

Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler

- P8. Kamu sektöründe bazı uzun vadeli tahmini yükümlülüklerin gerçek miktarları, uzun süre bilinemeyebilir. Bu sebeple bu ISA'daki 9. paragraf ile A39–A42 paragraflarında belirtilen uygulama materyalleri, bazı tahminlerle ilgili olmayabilir. Örneğin sosyal sigorta yükümlülükleri, gelecekte de uzun yıllar sürer. Bu yüzden kamu sektörü denetçileri, bu yükümlülükleri değerlendirmek için takip eden işlemlerden yararlanamayacaktır.

Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi

- P9. Kamu sektöründeki birçok mali raporlama çerçevesi, önceki dönemin mali tablolarında yanlış bildirim oluşturan muhasebe tahmini değişiklikleri ile bu ISA'nın A44 paragrafında açıklandığı gibi yanlış bildirim oluşturmaya yönelik değişiklikleri birbirinden ayırt etmeye yönelik bilgi içermez. Geçerli mali raporlama çerçevesinde bu hususta bilgi sağlanmaması durumunda kamu sektörü denetçileri, diğer çerçevelerde bulunan ilgili bilgileri dikkate alabilir.

Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar

- P10. Kamu sektörü denetçilerinin, bu ISA'nın 14. paragrafına göre yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek için muhasebe tahminlerinin bir veya birkaç yönüne ilişkin uzmanlık becerisi veya bilginin gerekip gerekmediğini değerlendirirken uzmanlık becerisi ihtiyacını dikkate almaları özellikle aşağıdaki hususlara ilişkin muhasebe tahminleriyle ilgili olabilir:

- Sosyal sigorta programları,
- Kamu çalışanları emeklilik planları ve
- Gazilere yardım programları.

Uzman kullanılmasıyla ilgili ek rehberlik, ISSAI 1620'de¹ verilmektedir.

Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri

- P11. Bu ISA'nın 15c paragrafındaki gereklilikler uyarınca muhasebe tahminlerini değerlendirirken kamu sektörü denetçileri; idarenin, tahminin dayandırılacağı belirli eylem planını yürütecek pozisyonda olmayabileceğini göz önünde bulundurur. ISSAI 1315'in² P12 paragrafında belirtildiği gibi muhasebe tahmininin dayandırılacağı eylem planının yürütülmesine ilişkin kararlar, politik süreçlerin sonucu olarak denetlenen kuruluşun kontrolü dışında alınabilir.

Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Saptanması

- P12. Kamu sektörü mali tablolarının yüksek düzeyde tahmin belirsizliği barındırabilen çok büyük birtakım tahminler içermesi halinde kamu sektörü denetçileri; tahmin belirsizliğine ilişkin açıklamanın yeterliliğini ve bu açıklamanın denetçi raporu üzerindeki etkisini değerlendirmelidir.

¹ ISSAI 1620, "Denetçi Tarafından Çalıştırılan Uzmanın Çalışmasından Yararlanılması".

² ISSAI 1315, "Kuruluşun ve Faaliyet Gösterdiği Ortamın Tanınması Yoluyla Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi".

Indicators of Possible Management Bias

- P13. Public sector auditors review the judgments and decisions made by management in making accounting estimates to identify whether there are indicators of possible management bias in accordance with paragraph 21 of the ISA. In doing this, they may consider reasons for possible bias that may be specific to the public sector such as:
- Strong political motives;
 - Changing or unstable political environment;
 - Increased public expectations;
 - Higher than normal expectations to meet budget;
 - Reduction in budgets without corresponding reduction in service delivery expectations;
 - Public and private partnerships; and
 - Tolerance of errors in financial information.
- P14. Public sector auditors operating in some environments, such as a court of Accounts environment, may have additional responsibilities related to when they determine an intention by management to mislead. Such responsibilities often include identifying the individual(s) responsible for such actions and to recommend the filing of the appropriate civil and criminal charges against them.

İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler

- P13. Kamu sektörü denetçileri; bu ISA'nın 21. paragrafı uyarınca idarenin, muhasebe tahminleri hususundaki yargı ve kararlarında idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere bu hüküm ve kararları gözden geçirir. Bunu yaparken denetçiler, kamu sektörüne özgü muhtemel yanlılık nedenlerini değerlendirebilir. Olası nedenler arasında aşağıdakiler sayılabilir:
- Güçlü siyasi güdüler,
 - Değişken veya istikrarsız siyasi ortam,
 - Artan kamuoyu beklentileri,
 - Bütçeyi karşılamak için normalden yüksek beklentilerin olması,
 - Hizmet sunumu beklentilerinde gereken azaltma yapılmaksızın bütçelerin düşürülmesi,
 - Kamu ve özel ortaklıkları,
 - Mali bilgilerde hata toleransı.
- P14. Hesap Mahkemesi gibi ortamlarda çalışan kamu sektörü denetçilerinin, idarenin yanıtma niyeti olduğuna karar verdikleri durumlarda ek sorumlulukları olabilir. Bu gibi sorumluluklar arasında genellikle bu tür faaliyetlerden sorumlu kişi veya kişilerin tespit edilmesi ve bunlara karşı uygun hukuki ve cezai suçlamalara ilişkin kamu davası açmanın önerilmesi yer alır.

(Bu sayfa boş bırakılmıştır.)

Uluslararası Denetim Standardı

Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe
Tahminlerini de İçeren Muhasebe
Tahminlerinin ve İlgili
Açıklamaların Denetimi

International Standard on Auditing

Auditing Accounting Estimates,
Including Fair Value Accounting
Estimates, and Related
Disclosures

**Uluslararası Muhasebeciler
Federasyonu**

Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu

545 Fifth Avenue, 14th Floor

New York, New York 10017 USA

“Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi” başlıklı bu Uluslararası Denetim Standardı (ISA 540), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bünyesinde yer alan ve bağımsız bir standart koyucu organ olan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından hazırlanmıştır. IAASB'nin amacı; yüksek kalitede denetim ve güvence standartlarının belirlenmesini ve ulusal ve uluslararası standartların uyumlu olmasını sağlayarak uygulamada dünya çapında kalite ve birliğin artırılması ve küresel denetim ve güvence mesleğine olan kamusal güvenin güçlendirilmesi suretiyle kamu yararına hizmet etmektir.

Bu belge, IFAC web sitesinden ücretsiz olarak indirilebilir: <http://www.ifac.org>. Onaylanmış metin, İngilizce dilinde yayımlanmıştır.

IFAC'in misyonu; yüksek kalitede uluslararası mesleki standartları belirlemek ve bu standartlara uygunluğu teşvik etmek, benzeri standartların uluslararası alanda birbiriyle uyumunu arttırmak ve mesleğin uzmanlık birikimiyle ilgili ve kamu yararını ilgilendiren meselelerde görüşlerini dile getirmek suretiyle kamu yararına hizmet etmek, tüm dünyada muhasebecilik mesleğini güçlendirmek ve güçlü uluslararası ekonomilerin gelişimine katkıda bulunmaktır.

Telif hakkı © Nisan 2009 Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC). Tüm hakları saklıdır. Çoğaltılan nüshaların okullarda akademik veya kişisel amaçla kullanılması, satılmaması, dağıtılmaması ve her nüshanın şu ibareyi taşıması şartıyla bu metnin çoğaltılmasına izin verilmektedir: *“Telif hakkı © Nisan 2009 Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC). Tüm hakları saklıdır. IFAC'in izniyle kullanılmıştır. Bu belgeyi çoğaltma, saklama veya dağıtma izni için lütfen permissions@ifac.org adresine başvurunuz.”* Aksi takdirde kanunların izin verdiği haller dışında bu belgenin çoğaltılması, saklanması, dağıtılması veya benzer başka kullanımı için IFAC'in yazılı izninin alınması gerekmektedir. permissions@ifac.org adresine başvurunuz.

ISBN: 978-1-60815-017-5

(Bu sayfa boş bırakılmıştır.)

INTERNATIONAL STANDARD ON AUDITING 540

AUDITING ACCOUNTING ESTIMATES, INCLUDING FAIR VALUE ACCOUNTING ESTIMATES, AND RELATED DISCLOSURES

(Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009)

CONTENTS

	Paragraph
Introduction	
Scope of this ISA	1
Nature of Accounting Estimates	2–4
Effective Date	5
Objective	6
Definitions	7
Requirements	
Risk Assessment Procedures and Related Activities	8–9
Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement	10–11
Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement	12–14
Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks	15–17
Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements	18
Disclosures Related to Accounting Estimates	19–20
Indicators of Possible Management Bias	21
Written Representations	22
Documentation	23
Application and Other Explanatory Material	
Nature of Accounting Estimates	A1–A11
Risk Assessment Procedures and Related Activities	A12–A44
Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement	A45–A51
Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement	A52–A101
Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks	A102–A115
Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements	A116–A119
Disclosures Related to Accounting Estimates	A120–A123
Indicators of Possible Management Bias	A124–A125

ULUSLARARASI DENETİM STANDARDI 540
GERÇEĞE UYGUN DEĞER MUHASEBE TAHMİNLERİNİ DE
İÇEREN MUHASEBE TAHMİNLERİNİN VE İLGİLİ
AÇIKLAMALARIN DENETİMİ

(15 Aralık 2009 tarihinde veya bu tarihten sonra başlayan
dönemlere ait mali tabloların denetimleri için geçerlidir)

İÇİNDEKİLER

	Paragraf
Giriş	
Bu ISA'nın Kapsamı	1
Muhasebe Tahminlerinin Niteliği	2–4
Yürürlük Tarihi	5
Amaç	6
Tanımlar	7
Gereklilikler	
Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler	8–9
Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	10–11
Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar	12–14
Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri	15–17
Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi	18
Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar	19–20
İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler	21
Yazılı Bildirimler	22
Belgelendirme	23
Uygulama ve Açıklayıcı Diğer Materyaller	
Muhasebe Tahminlerinin Niteliği	A1–A11
Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler	A12–A44
Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi	A45–A51
Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar	A52–A101
Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri	A102–A115
Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi	A116–A119
Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar	A120–A123
İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler	A124–A125

Written Representations	A126–A127
Documentation	A128
Appendix: Fair Value Measurements and Disclosures under Different Financial Reporting Frameworks	

International Standard on Auditing (ISA) 540, “Auditing Accounting Estimates, Including Fair Value Accounting Estimates, and Related Disclosures” should be read in the context of ISA 200, “Overall Objectives of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing”.

Yazılı bildirimler A126–A127
Belgelendirme A128
Ek: Farklı Mali Raporlama Çerçevesi Kapsamındaki Gerçeğe Uygun Değer Ölçümleri ve Açıklamalar

Uluslararası Denetim Standardı (ISA) 540 “Gerçeğe Uygun Değer Muhasebe Tahminlerini de İçeren Muhasebe Tahminlerinin ve İlgili Açıklamaların Denetimi”, ISA 200 “Bağımsız Denetçinin Genel Amaçları ve Denetimin Uluslararası Denetim Standartlarına Uygun Olarak Gerçekleştirilmesi” ile birlikte okunmalıdır.

Introduction

Scope of this ISA

1. This International Standard on Auditing (ISA) deals with the auditor's responsibilities relating to accounting estimates, including fair value accounting estimates, and related disclosures in an audit of financial statements. Specifically, it expands on how ISA 315¹ and ISA 330² and other relevant ISAs are to be applied in relation to accounting estimates. It also includes requirements and guidance on misstatements of individual accounting estimates, and indicators of possible management bias.

Nature of Accounting Estimates

2. Some financial statement items cannot be measured precisely, but can only be estimated. For purposes of this ISA, such financial statement items are referred to as accounting estimates. The nature and reliability of information available to management to support the making of an accounting estimate varies widely, which thereby affects the degree of estimation uncertainty associated with accounting estimates. The degree of estimation uncertainty affects, in turn, the risks of material misstatement of accounting estimates, including their susceptibility to unintentional or intentional management bias. (Ref: Para. A1-A11)
3. The measurement objective of accounting estimates can vary depending on the applicable financial reporting framework and the financial item being reported. The measurement objective for some accounting estimates is to forecast the outcome of one or more transactions, events or conditions giving rise to the need for the accounting estimate. For other accounting estimates, including many fair value accounting estimates, the measurement objective is different, and is expressed in terms of the value of a current transaction or financial statement item based on conditions prevalent at the measurement date, such as estimated market price for a particular type of asset or liability. For example, the applicable financial reporting framework may require fair value measurement based on an assumed hypothetical current transaction between knowledgeable, willing parties (sometimes referred to as "marketplace participants" or equivalent) in an arm's length transaction, rather than the settlement of a transaction at some past or future date.³
4. A difference between the outcome of an accounting estimate and the amount originally recognized or disclosed in the financial statements does not necessarily represent a misstatement of the financial statements. This is particularly the case for fair value accounting estimates, as any observed outcome is invariably affected by events or conditions subsequent to the date at which the measurement is estimated for purposes of the financial statements.

Effective Date

5. This ISA is effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009.

Objective

6. The objective of the auditor is to obtain sufficient appropriate audit evidence about whether:

¹ ISA 315, "Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment".

² ISA 330, "The Auditor's Responses to Assessed Risks".

³ Different definitions of fair value may exist among financial reporting frameworks.

Giriş

Bu ISA'nın Kapsamı

1. Bu Uluslararası Denetim Standardı (ISA); mali tablo denetiminde denetçinin, gerçeğe uygun değer muhasebe tahminlerini de içeren muhasebe tahminleri ve ilgili açıklamalara ilişkin sorumluluklarını ele alır. Özellikle ISA 315¹ ve ISA 330² ile diğer ilgili ISA'ların muhasebe tahminleri hususunda nasıl uygulanacağı hakkında detaylı bilgi verir. Bu ISA, münferit muhasebe tahminlerinin yanlış bildirimlerine ilişkin gereklilikleri belirterek rehberlik sağlar ve olası idare yanlışlığına ilişkin göstergelere de yer verir.

Muhasebe Tahminlerinin Niteliği

2. Bazı mali tablo kalemleri, kesin olarak ölçülemez; yalnızca tahmin edilebilir. Bu ISA'nın amaçlarına göre bu mali tablo kalemleri, muhasebe tahminleri olarak adlandırılır. İdarenin muhasebe tahmini yapmasını destekleyecek mevcut bilginin niteliği ve güvenilirliği, geniş ölçüde değişiklik gösterir ve bu da muhasebe tahminleriyle ilişkili tahmin belirsizliğinin derecesini etkiler. Buna bağlı olarak tahmin belirsizliğinin derecesi, idarenin kasıtlı veya kasıtsız olarak yanlış davranma olasılığı da dâhil olmak üzere, muhasebe tahminlerinde önemli yanlış bildirim risklerini etkiler (Bkz: Parag. A1-A11).
3. Muhasebe tahminlerinin ölçüm amacı, geçerli mali raporlama çerçevesine ve rapor edilen mali kaleme bağlı olarak değişebilir. Bazı muhasebe tahminlerinin ölçüm amacı, muhasebe tahmini ihtiyacına yol açan bir veya daha çok işlem, olay veya koşulların sonucuyla ilgili tahmin yürütmektir. Gerçeğe uygun değere ilişkin birçok muhasebe tahmini dâhil diğer muhasebe tahminleri açısından ölçüm amacı farklıdır. Bunlarda ölçüm amacı, belli bazı varlık veya yükümlülükler için tahmini piyasa fiyatı gibi ölçüm tarihinde geçerli koşullara dayalı olan cari işlem veya mali tablo kaleminin değeri olarak ifade edilir. Örneğin geçerli mali raporlama çerçevesi, gerçeğe uygun değer ölçümünün, piyasa koşullarına uygun bir işlemde bu işlemin geçmiş veya gelecek bir tarihte gerçekleşmesi yerine bilgili ve istekli taraflar (bazen "piyasa katılımcıları" veya benzeri ifadelerle de adlandırılır) arasında kabul edilen varsayımsal bir cari işleme dayandırılmasını zorunlu tutabilir.³
4. Muhasebe tahmininin sonucu ile mali tablolarda muhasebeleştirilen veya açıklanan esas miktar arasındaki fark, mali tablolarda yanlış bildirim olduğu anlamına gelmeyebilir. Bu durum; özellikle gerçeğe uygun muhasebe tahminleri için geçerlidir çünkü gözlemlenen herhangi bir sonuç, ölçümün mali tablolar için tahmin edildiği tarihten sonraki olaylar veya koşullardan daima etkilenir.

Yürürlük Tarihi

5. Bu ISA, 15 Aralık 2009 tarihinde veya bu tarihten sonra başlayan dönemlere ait mali tablo denetimleri için geçerlidir.

Amaç

6. Denetçinin amacı, geçerli mali raporlama çerçevesi bağlamında

¹ ISSAI 1315, "Kuruluşun ve Faaliyet Gösterdiği Ortamın Tanınması Yoluyla Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi".

² ISA 330, "Etkisi Değerlendirilen Risklere Karşı Denetçinin Atacağı Adımlar".

³ Mali raporlama çerçeveleri arasında gerçeğe uygun değer farklı tanımları bulunabilir.

- (a) accounting estimates, including fair value accounting estimates, in the financial statements, whether recognized or disclosed, are reasonable; and
- (b) related disclosures in the financial statements are adequate, in the context of the applicable financial reporting framework.

Definitions

4. For purposes of the ISAs, the following terms have the meanings attributed below:
- (a) Accounting estimate – An approximation of a monetary amount in the absence of a precise means of measurement. This term is used for an amount measured at fair value where there is estimation uncertainty, as well as for other amounts that require estimation. Where this ISA addresses only accounting estimates involving measurement at fair value, the term "fair value accounting estimates" is used.
 - (b) Auditor's point estimate or auditor's range – The amount, or range of amounts, respectively, derived from audit evidence for use in evaluating management's point estimate.
 - (c) Estimation uncertainty – The susceptibility of an accounting estimate and related disclosures to an inherent lack of precision in its measurement.
 - (d) Management bias – A lack of neutrality by management in the preparation of information.
 - (e) Management's point estimate – The amount selected by management for recognition or disclosure in the financial statements as an accounting estimate.
 - (f) Outcome of an accounting estimate – The actual monetary amount which results from the resolution of the underlying transaction(s), event(s) or condition(s) addressed by the accounting estimate.

Requirements

Risk Assessment Procedures and Related Activities

8. When performing risk assessment procedures and related activities to obtain an understanding of the entity and its environment, including the entity's internal control, as required by ISA 315¹, the auditor shall obtain an understanding of the following in order to provide a basis for the identification and assessment of the risks of material misstatement for accounting estimates: (Ref: Para. A12)
- (a) The requirements of the applicable financial reporting framework relevant to accounting estimates, including related disclosures. (Ref: Para. A13-A15)
 - (b) How management identifies those transactions, events and conditions that may give rise to the need for accounting estimates to be recognized or disclosed in the financial statements. In obtaining this understanding, the auditor shall make inquiries of management about changes in circumstances that may give rise to new, or the need to revise existing, accounting estimates. (Ref: Para. A16-A21)
 - (c) How management makes the accounting estimates, and an understanding of the data on which they are based, including: (Ref: Para. A22-A23)

¹ ISA 315, paragraphs 5-6 and 11-12.

- (a) mali tablolarda muhasebeleştirilen veya açıklanan gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri dâhil muhasebe tahminlerinin makul olup olmadığı ve
 - (b) mali tablolardaki ilgili açıklamaların yeterli olup olmadığı
- hususlarında yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmektir:

Tanımlar

7. ISA'ların amaçlarına uygun olarak kullanılan terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:
- (a) Muhasebe tahmini – Bir varlık veya kaynağa ilişkin değer tam ve kesin olarak saptanamadığı durumda, parasal bir tutarın yaklaşık olarak tahmin edilmesidir.. Bu terim; tahmin belirsizliğinin olduğu hallerde gerçeğe uygun değere göre tespit edilen tutarı ve ayrıca tahmin gerektiren diğer tutarları belirtmek için kullanılır. Bu ISA'nın sadece gerçeğe uygun değerdeki ölçümleri içeren muhasebe tahminlerini ele aldığı hallerde "gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri" terimi kullanılır.
 - (b) Denetçinin tahmini veya denetçinin tahmin aralığı – Sırasıyla; idarenin tahmininin değerlendirilmesinde kullanılmak üzere denetim kanıtlarından elde edilen tutar veya tutar aralığıdır.
 - (c) Tahmin belirsizliği – Bir muhasebe tahmini ve ilgili açıklamaların ölçümlerinde kesinlik taşımamaya yapısal olarak yatkın olmalarıdır.
 - (d) İdarenin yanlılığı – Bilgilerin hazırlanması sırasında idarenin tarafsızlıktan yoksun olmasıdır.
 - (e) İdarenin tahmini– Mali tablolara alınması veya açıklanması için idare tarafından muhasebe tahmini olarak seçilen tutardır.
 - (f) Muhasebe tahmininin sonucu – Muhasebe tahmininin altında yatan temel işlem(ler), olay(lar) veya koşulun (koşulların) gerçekleşmesiyle kesinleşen parasal tutardır.

Gereklilikler

Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler

8. ISA 315¹ uyarınca kuruluşun iç kontrolü dâhil kuruluşu ve faaliyet gösterdiği ortamı tanımak için risk değerlendirme prosedürleri ve ilgili faaliyetleri uygularken denetçi, muhasebe tahminlerinde önemli yanlış bildirim risklerinin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi için temel oluşturmak üzere aşağıdaki hususlarda bilgi edinir: (Bkz: Parag. A12)
- (a) İlgili açıklamalar dâhil muhasebe tahminlerine ilişkin geçerli mali raporlama çerçevesinin gereklilikleri. (Bkz: Parag. A13-A15)
 - (b) İdarenin, muhasebe tahminlerinin mali tablolarda muhasebeleştirilmesi veya açıklanması gereğini ortaya çıkaran işlemler, olaylar veya koşulları nasıl tespit ettiği. Bunun için denetçi şartlardaki, yeni muhasebe tahminleri yapılmasına veya mevcut muhasebe tahminlerinin revize edilmesine yol açabilecek değişiklikler hakkında idareden bilgi alır. (Bkz: Parag. A16-A21)
 - (c) İdarenin, muhasebe tahminlerini nasıl yaptığı ve bu tahminler için temel alınan aşağıdaki gibi verilerin anlaşılması: (Bkz: Parag. A22-A23)

¹ ISA 315, 5-6. paragraflar ve 11-12. paragraflar.

- (i) The method, including where applicable the model, used in making the accounting estimate; (Ref: Para. A24-A26)
 - (ii) Relevant controls; (Ref: Para. A27-A28)
 - (iii) Whether management has used an expert; (Ref: Para. A29-A30)
 - (iv) The assumptions underlying the accounting estimates; (Ref: Para. A31-A36)
 - (v) Whether there has been or ought to have been a change from the prior period in the methods for making the accounting estimates, and if so, why; and (Ref: Para. A37)
 - (vi) Whether and, if so, how management has assessed the effect of estimation uncertainty. (Ref: Para. A38)
9. The auditor shall review the outcome of accounting estimates included in the prior period financial statements, or, where applicable, their subsequent re-estimation for the purpose of the current period. The nature and extent of the auditor's review takes account of the nature of the accounting estimates, and whether the information obtained from the review would be relevant to identifying and assessing risks of material misstatement of accounting estimates made in the current period financial statements. However, the review is not intended to call into question the judgments made in the prior periods that were based on information available at the time. (Ref: Para. A39-A44)

Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement

10. In identifying and assessing the risks of material misstatement, as required by ISA 315¹, the auditor shall evaluate the degree of estimation uncertainty associated with an accounting estimate. (Ref: Para. A45-A46)
11. The auditor shall determine whether, in the auditor's judgment, any of those accounting estimates that have been identified as having high estimation uncertainty give rise to significant risks. (Ref: Para. A47-A51)

Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement

12. Based on the assessed risks of material misstatement, the auditor shall determine: (Ref: Para. A52)
- (a) Whether management has appropriately applied the requirements of the applicable financial reporting framework relevant to the accounting estimate; and (Ref: Para. A53-A56)
 - (b) Whether the methods for making the accounting estimates are appropriate and have been applied consistently, and whether changes, if any, in accounting estimates or in the method for making them from the prior period are appropriate in the circumstances. (Ref: Para. A57-A58)
13. In responding to the assessed risks of material misstatement, as required by ISA 330², the auditor shall undertake one or more of the following, taking account of the nature of the accounting estimate: (Ref: Para. A59-A61)
- (a) Determine whether events occurring up to the date of the auditor's report provide audit evidence regarding the accounting estimate. (Ref: Para. A62-A67)
 - (b) Test how management made the accounting estimate and the data on which it is based. In doing so, the auditor shall evaluate whether: (Ref: Para. A68-A70)

¹ ISA 315, paragraph 25.

² ISA 330, paragraph 5.

- (i) Uygun hallerde model de dâhil olmak üzere muhasebe tahmini yapmak için kullanılan yöntem, (Bkz: Parag. A24-A26)
 - (ii) İlgili kontroller, (Bkz: Parag. A27-A28)
 - (iii) İdarenin uzman kullanıp kullanmadığı, (Bkz: Parag. A29-A30)
 - (iv) Muhasebe tahminlerinin altında yatan varsayımlar, (Bkz: Parag. A31-A36)
 - (v) Muhasebe tahmini yapma yöntemlerinde önceki döneme göre fark olup olmadığı veya olması gerekip gerekmediği ve fark varsa bunun neden kaynaklandığı, (Bkz: Parag. A37)
 - (vi) İdarenin, tahmin belirsizliğinin etkisini değerlendirip değerlendirmede ve değerlendirdiyse nasıl değerlendirdiği. (Bkz: Parag. A38)
9. Denetçi, önceki dönemin mali tablolarındaki muhasebe tahminlerinin sonucunu veya uygun hallerde, cari dönemin amaçlarına göre yeniden yapılan tahminleri gözden geçirir. Denetçi tarafından yapılan gözden geçirme işleminin niteliği ve kapsamı; muhasebe tahminlerinin niteliğini ve gözden geçirme işleminden elde edilen bilginin, cari dönem mali tablolarında yapılan muhasebe tahminlerindeki önemli yanlış bildirim risklerini tespit etme ve değerlendirmeye ilgili olup olmadığını dikkate alır. Ancak gözden geçirme işlemi, önceki dönemlerde o zamanki mevcut bilgilere dayanan yargı ve kararların doğruluğunu sorgulamayı amaçlamaz. (Bkz: Parag. A39-A44)

Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi

10. ISA 315¹ uyarınca önemli yanlış bildirim risklerini tespit edip değerlendirirken denetçi, muhasebe tahminiyle ilişkili tahmin belirsizliğinin derecesini değerlendirir. (Bkz: Parag. A45-A46)
11. Denetçi; kendi yargısına göre, yüksek düzeyde tahmin belirsizliğine sahip olduğu tespit edilen muhasebe tahminlerinden herhangi birinin, önemli risklere yol açıp açmadığına karar verir. (Bkz: Parag. A47-A51)

Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar

12. Denetçi, etkisi değerlendirilen önemli yanlış bildirim risklerine dayanarak (Bkz: Parag. A52)
 - (a) idarenin muhasebe tahminiyle ilgili geçerli mali raporlama çerçevesindeki gereklilikleri uygun şekilde uygulayıp uygulamadığına ve (Bkz: Parag. A53-A56)
 - (b) muhasebe tahmini yapma yöntemlerinin uygun olup olmadığına ve bunların tutarlı olarak uygulanıp uygulanmadığına ve muhasebe tahminlerinde veya önceki dönemde kullanılan tahmin yönteminde değişiklikler varsa bunların mevcut koşullara uygun olup olmadığına karar verir. (Bkz: Parag. A57-A58)
13. ISA 330² uyarınca denetçi, etkisi değerlendirilen önemli yanlış bildirim risklerine yanıt verirken muhasebe tahmininin niteliğini göz önünde bulundurarak aşağıdakilerden birini veya birden fazlasını gerçekleştirir: (Bkz: Parag. A59-A61)
 - (a) Denetçi raporu tarihine kadar meydana gelen olayların muhasebe tahminine ilişkin denetim kanıtı sağlayıp sağlamadığına karar vermek. (Bkz: Parag. A62-A67)
 - (b) İdarenin muhasebe tahminini nasıl yaptığını ve bu tahminin dayandırıldığı verileri test etmek. Bunu yaparken denetçi, (Bkz: Parag. A68-A70)

¹ ISA 315, 25. paragraf.

² ISA 330, 5. paragraf.

- (i) The method of measurement used is appropriate in the circumstances; and (Ref: Para. A71-A76)
 - (ii) The assumptions used by management are reasonable in light of the measurement objectives of the applicable financial reporting framework. (Ref: Para. A77-A83)
 - (c) Test the operating effectiveness of the controls over how management made the accounting estimate, together with appropriate substantive procedures. (Ref: Para. A84-A86)
 - (d) Develop a point estimate or a range to evaluate management's point estimate. For this purpose: (Ref: Para. A87-A91)
 - (i) If the auditor uses assumptions or methods that differ from management's, the auditor shall obtain an understanding of management's assumptions or methods sufficient to establish that the auditor's point estimate or range takes into account relevant variables and to evaluate any significant differences from management's point estimate. (Ref: Para. A92)
 - (ii) If the auditor concludes that it is appropriate to use a range, the auditor shall narrow the range, based on audit evidence available, until all outcomes within the range are considered reasonable. (Ref: Para. A93-A95)
14. In determining the matters identified in paragraph 12 or in responding to the assessed risks of material misstatement in accordance with paragraph 13, the auditor shall consider whether specialized skills or knowledge in relation to one or more aspects of the accounting estimates are required in order to obtain sufficient appropriate audit evidence. (Ref: Para. A96-A101)

Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks

Estimation Uncertainty

15. For accounting estimates that give rise to significant risks, in addition to other substantive procedures performed to meet the requirements of ISA 330¹, the auditor shall evaluate the following: (Ref: Para. A102)
- (a) How management has considered alternative assumptions or outcomes, and why it has rejected them, or how management has otherwise addressed estimation uncertainty in making the accounting estimate. (Ref: Para. A103-A106)
 - (b) Whether the significant assumptions used by management are reasonable. (Ref: Para. A107-A109)
 - (c) Where relevant to the reasonableness of the significant assumptions used by management or the appropriate application of the applicable financial reporting framework, management's intent to carry out specific courses of action and its ability to do so. (Ref: Para. A110)
16. If, in the auditor's judgment, management has not adequately addressed the effects of estimation uncertainty on the accounting estimates that give rise to significant risks, the auditor shall, if considered necessary, develop a range with which to evaluate the reasonableness of the accounting estimate. (Ref: Para. A111-A112)

¹ ISA 330, paragraph 18.

- (i) Kullanılan ölçüm yönteminin duruma uygun olup olmadığını ve (Bkz: Parag. A71-A76)
 - (ii) İdarenin kullandığı varsayımların, geçerli mali raporlama çerçevesinin ölçme amaçları doğrultusunda makul olup olmadığını değerlendirir. (Bkz: Parag. A77-A83)
 - (c) İdarenin muhasebe tahminini nasıl yaptığıyla ilgili kontrollerin işleyiş etkinliğini, uygun maddi doğrulama prosedürleriyle birlikte test etmek. (Bkz: Parag. A84-A86)
 - (d) İdarenin tahminini değerlendirebilmek için bir tahmin veya tahmin aralığı oluşturmak. Bunun için: (Bkz: Parag. A87-A91)
 - (i) İdareninkilerden farklı varsayım veya yöntemler kullanması halinde denetçi; kendi tahmini veya tahmin aralığının ilgili değişkenleri göz önünde bulundurduğunu saptamak ve idarenin tahmininden önemli ölçüdeki farklılıkları değerlendirmek için idarenin varsayım veya yöntemleri hakkında yeterli bilgi edinir. (Bkz: Parag. A92)
 - (ii) Tahmin aralığı kullanılmasının uygun olduğuna karar vermesi halinde denetçi, mevcut denetim kanıtına göre tahmin aralığı içindeki tüm sonuçlar makul kabul edilecek şekilde tahmin aralığını daraltır. (Bkz: Parag. A93-A95)
14. 12. paragrafta tespit edilen hususlara ilişkin karara varmak veya 13. paragraf uyarınca etkisi değerlendirilen önemli yanlış bildirim risklerine karşı adım atmak üzere denetçi, yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek amacıyla muhasebe tahminlerinin bir veya daha çok yönüne ilişkin uzmanlık becerisi veya bilgisinin gerekip gerekmediğini değerlendirir. (Bkz: Parag. A96-A101)

Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri

Tahmin Belirsizliği

15. ISA 330'un¹ gerekliliklerini karşılamak üzere uygulanan diğer maddi doğrulama prosedürlerine ilaveten önemli risklere yol açan muhasebe tahminlerine karşı denetçi, aşağıdakileri değerlendirir: (Bkz: Parag. A102)
- (a) İdarenin, alternatif varsayım veya sonuçları nasıl değerlendirdiği ve neden reddettiği veya bunun dışında idarenin muhasebe tahmini yaparken tahmin belirsizliğini nasıl ele aldığı. (Bkz: Parag. A103-A106)
 - (b) İdarenin kullandığı önemli varsayımların makul olup olmadığı. (Bkz: Parag. A107-A109)
 - (c) İdarenin, kullandığı önemli varsayımların makullüğüyle veya geçerli mali raporlama çerçevesinin gerektiği gibi uygulanmasıyla ilgili olduğu durumlarda özel eylem planları yürütmeye niyeti ve bunu yapabilme becerisi. (Bkz: Parag. A110)
16. Denetçinin yargısına göre idare, tahmin belirsizliğinin muhasebe tahminlerinde önemli risklere yol açan etkilerini yeterli bir şekilde ele almamış olabilir. Bu hallerde denetçi, gerekli görürse muhasebe tahmininin makullüğünü değerlendirecek bir tahmin aralığı oluşturur. (Bkz: Parag. A111-A112)

¹ ISA 330, 18. paragraf.

Recognition and Measurement Criteria

17. For accounting estimates that give rise to significant risks, the auditor shall obtain sufficient appropriate audit evidence about whether:
 - (a) management's decision to recognize, or to not recognize, the accounting estimates in the financial statements; and (Ref: Para. A113-A114)
 - (b) the selected measurement basis for the accounting estimates, (Ref: Para. A115) are in accordance with the requirements of the applicable financial reporting framework.

Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements

18. The auditor shall evaluate, based on the audit evidence, whether the accounting estimates in the financial statements are either reasonable in the context of the applicable financial reporting framework, or are misstated. (Ref: Para. A116-A119)

Disclosures Related to Accounting Estimates

19. The auditor shall obtain sufficient appropriate audit evidence about whether the disclosures in the financial statements related to accounting estimates are in accordance with the requirements of the applicable financial reporting framework. (Ref: Para. A120-A121)
20. For accounting estimates that give rise to significant risks, the auditor shall also evaluate the adequacy of the disclosure of their estimation uncertainty in the financial statements in the context of the applicable financial reporting framework. (Ref: Para. A122-A123)

Indicators of Possible Management Bias

21. The auditor shall review the judgments and decisions made by management in the making of accounting estimates to identify whether there are indicators of possible management bias. Indicators of possible management bias do not themselves constitute misstatements for the purposes of drawing conclusions on the reasonableness of individual accounting estimates. (Ref: Para. A124-A125)

Written Representations

22. The auditor shall obtain written representations from management and, where appropriate, those charged with governance whether they believe significant assumptions used in making accounting estimates are reasonable. (Ref: Para. A126-A127)

Documentation

23. The auditor shall include in the audit documentation¹:
 - (a) The basis for the auditor's conclusions about the reasonableness of accounting estimates and their disclosure that give rise to significant risks; and
 - (b) Indicators of possible management bias, if any. (Ref: Para. A128)

¹ ISA 230, "Audit Documentation", paragraphs 8-11, and paragraph A6.

Muhasebeleştirme ve Ölçüm Kriterleri

17. Önemli risklere yol açan muhasebe tahminleri için denetçi:
- (a) idarenin, mali tablolardaki muhasebe tahminlerini muhasebeleştirme veya muhasebeleştirmeme kararının ve (Bkz: Parag. A113-A114)
 - (b) muhasebe tahminleri için seçilen ölçüm esasının (Bkz: Parag. A115)
- geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerine uygun olup olmadığına ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde eder.

Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi

18. Denetçi, denetim kanıtına dayanarak mali tablolardaki muhasebe tahminlerinin geçerli mali raporlama çerçevesi bağlamında makul olup olmadığını veya yanlış bildirilip bildirilmediğini değerlendirir. (Bkz: Parag. A116-A119)

Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar

19. Denetçi, muhasebe tahminlerine ilişkin mali tablolarda yapılan açıklamaların geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerine uygun olup olmadığı hakkında yeterli ve uygun denetim kanıtı elde eder. (Bkz: Parag. A120-A121)
20. Önemli risklere yol açan muhasebe tahminleri açısından denetçi, tahmin belirsizliğine ilişkin olarak mali tablolarda yer alan açıklamaların geçerli mali raporlama çerçevesi bağlamında yeterli olup olmadığını da değerlendirir. (Bkz: Parag. A122-A123)

İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler

21. Denetçi, idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere idarenin muhasebe tahmini yaparken ortaya koyduğu yargı ve kararlarını gözden geçirir. İdarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler, münferit muhasebe tahminlerinin makullüğüne ilişkin sonuca varılması bakımından tek başına yanlış bildirim teşkil etmez. (Bkz: Parag. A124-A125)

Yazılı bildirimler

22. Denetçi, idareden ve uygun hallerde yönetimden sorumlu olanlardan muhasebe tahmini yapımında kullanılan önemli varsayımların makul olduğuna inanıp inanmadıklarına dair yazılı bildirimler alır. (Bkz: Parag. A126-A127)

Belgelendirme

23. Denetçi, denetim belgelerine aşağıdakileri dâhil eder:¹
- (a) Denetçinin, muhasebe tahminlerinin makullüğü ve bunların önemli risklere yol açan açıklamalarıyla ilgili vardığı sonuçların dayanağı ve
 - (b) Varsa idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler. (Bkz: Parag. A128)

¹ ISA 230, "Denetimin Belgelendirilmesi", 8-11. paragraflar ve A6 paragrafı.

Application and Other Explanatory Material

Nature of Accounting Estimates (Ref: Para. 2)

- A1. Because of the uncertainties inherent in business activities, some financial statement items can only be estimated. Further, the specific characteristics of an asset, liability or component of equity, or the basis of or method of measurement prescribed by the financial reporting framework, may give rise to the need to estimate a financial statement item. Some financial reporting frameworks prescribe specific methods of measurement and the disclosures that are required to be made in the financial statements, while other financial reporting frameworks are less specific. The Appendix to this ISA discusses fair value measurements and disclosures under different financial reporting frameworks.
- A2. Some accounting estimates involve relatively low estimation uncertainty and may give rise to lower risks of material misstatements, for example:
- Accounting estimates arising in entities that engage in business activities that are not complex.
 - Accounting estimates that are frequently made and updated because they relate to routine transactions.
 - Accounting estimates derived from data that is readily available, such as published interest rate data or exchange-traded prices of securities. Such data may be referred to as "observable" in the context of a fair value accounting estimate.
 - Fair value accounting estimates where the method of measurement prescribed by the applicable financial reporting framework is simple and applied easily to the asset or liability requiring measurement at fair value.
 - Fair value accounting estimates where the model used to measure the accounting estimate is well-known or generally accepted, provided that the assumptions or inputs to the model are observable.
- A3. For some accounting estimates, however, there may be relatively high estimation uncertainty, particularly where they are based on significant assumptions, for example:
- Accounting estimates relating to the outcome of litigation.
 - Fair value accounting estimates for derivative financial instruments not publicly traded.
 - Fair value accounting estimates for which a highly specialized entity-developed model is used or for which there are assumptions or inputs that cannot be observed in the marketplace.
- A4. The degree of estimation uncertainty varies based on the nature of the accounting estimate, the extent to which there is a generally accepted method or model used to make the accounting estimate, and the subjectivity of the assumptions used to make the accounting estimate. In some cases, estimation uncertainty associated with an accounting estimate may be so great that the recognition criteria in the applicable financial reporting framework are not met and the accounting estimate cannot be made.

Uygulama ve Açıklayıcı Diğer Materyaller

Muhasebe Tahminlerinin Niteliği (Bkz: Parag. 2)

- A1. İşletme faaliyetlerinin doğasında bulunan belirsizlikler nedeniyle bazı mali tablo kalemleri, yalnızca tahmin edilebilir. Bir varlığın, yükümlülüğün veya özkaynak bileşeninin belirli özellikleri veya mali raporlama çerçevesinin öngördüğü ölçüm esası veya yöntemi, bir mali tablo kaleminin tahmin edilmesi ihtiyacına yol açabilir. Bazı mali raporlama çerçeveleri, belirli ölçüm yöntemleri ve mali tablolarda yapılması gereken açıklamaları belirlerken bazı mali raporlama çerçeveleri bu konularda daha az belirleyicidir. Bu ISA'nın Ek kısmı, farklı mali raporlama çerçeveleri kapsamında yapılan gerçeğe uygun değer ölçümleri ve açıklamalarını ele almaktadır.
- A2. Bazı muhasebe tahminleri, göreceli olarak daha düşük tahmin belirsizliği içerir ve böylece önemli yanlış bildirim riskinin daha düşük olmasına yol açabilir. Örneğin:
- Karmaşık olmayan ticari faaliyetler yürüten kuruluşlarda ortaya çıkan muhasebe tahminleri.
 - Rutin işlemlerle ilişkili olduğu için sıkça yapılan ve güncellenen muhasebe tahminleri.
 - Yayınlanan faiz oranı verisi veya menkul kıymetlerin borsa işlem fiyatları gibi mevcut verilerden türetilen muhasebe tahminleri. Bu gibi veriler, gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri çerçevesinde "gözlemlenebilen veriler" olarak ifade edilebilir.
 - Geçerli mali raporlama çerçevesinin belirlediği ölçüm yönteminin sade ve basit olduğu ve gerçeğe uygun değerde ölçüm gerektiren bir varlığa veya yükümlülüğe kolayca uygulanabildiği hallerdeki gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri.
 - Muhasebe tahminini ölçmek için kullanılan modelin iyi bilinen veya genel kabul görmüş bir model olması durumunda, modelin varsayım veya girdilerinin gözlemlenebilir olması şartıyla, oluşturulan gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminleri.
- A3. Bazı muhasebe tahminleri açısından, özellikle önemli varsayımlara dayanmaları durumunda, göreceli olarak daha yüksek tahmin belirsizliği söz konusu olabilir. Örneğin:
- Dava sonucuyla ilgili muhasebe tahminleri.
 - Borsada işlem görmeyen finansal türev araçları için gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri.
 - Kuruluşun geliştirdiği yüksek düzeyde özellikli bir model kullanılarak yapılan veya piyasada gözlemlenemeyen varsayım veya girdileri olan gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri.
- A4. Tahmin belirsizliğinin derecesi; muhasebe tahmininin niteliğine, bu tahmini yapmak için genel kabul gören bir yöntem veya modelin kullanılıp kullanılmadığına ve tahmini yapmakta kullanılan varsayımların öznelliğine bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bazı durumlarda muhasebe tahminiyle ilişkili tahmin belirsizliği o kadar büyüktür ki geçerli mali raporlama çerçevesindeki muhasebeleştirme kriterleri karşılanmaz ve muhasebe tahmini yapılamaz.

- A5. Not all financial statement items requiring measurement at fair value, involve estimation uncertainty. For example, this may be the case for some financial statement items where there is an active and open market that provides readily available and reliable information on the prices at which actual exchanges occur, in which case the existence of published price quotations ordinarily is the best audit evidence of fair value. However, estimation uncertainty may exist even when the valuation method and data are well defined. For example, valuation of securities quoted on an active and open market at the listed market price may require adjustment if the holding is significant in relation to the market or is subject to restrictions in marketability. In addition, general economic circumstances prevailing at the time, for example, illiquidity in a particular market, may impact estimation uncertainty.
- A6. Additional examples of situations where accounting estimates, other than fair value accounting estimates, may be required include:
- Allowance for doubtful accounts.
 - Inventory obsolescence.
 - Warranty obligations.
 - Depreciation method or asset useful life.
 - Provision against the carrying amount of an investment where there is uncertainty regarding its recoverability.
 - Outcome of long term contracts.
 - Costs arising from litigation settlements and judgments.
- A7. Additional examples of situations where fair value accounting estimates may be required include:
- Complex financial instruments, which are not traded in an active and open market.
 - Share-based payments.
 - Property or equipment held for disposal.
 - Certain assets or liabilities acquired in a business combination, including goodwill and intangible assets.
 - Transactions involving the exchange of assets or liabilities between independent parties without monetary consideration, for example, a non-monetary exchange of plant facilities in different lines of business.
- A8. Estimation involves judgments based on information available when the financial statements are prepared. For many accounting estimates, these include making assumptions about matters that are uncertain at the time of estimation. The auditor is not responsible for predicting future conditions, transactions or events that, if known at the time of the audit, might have significantly affected management's actions or the assumptions used by management.

- A5. Gerçeğe uygun değer ölçümü gerektiren mali tablo kalemlerinin bazıları tahmin belirsizliği içermez. Örneğin bu durum, gerçek işlemlerin meydana geldiği fiyatlara ilişkin kolay erişilebilir ve güvenilir bilgiler sunan aktif ve serbest bir piyasanın bulunması halinde bazı mali tablo kalemleri için geçerli olabilir. Bu durumda yayımlanan fiyat kotasyonları, genellikle gerçeğe uygun değer için en iyi denetim kanıtıdır. Ancak değerlendirme yöntemi ve verileri çok iyi tanımlandığı zaman bile tahmin belirsizliği mevcut olabilir. Örneğin, sahip olunan menkul kıymetlerin piyasanın büyüklüğüne kıyasla önemli olması veya menkul kıymetlerin elden çıkarılması konusunda kısıtlamaların bulunması durumunda, aktif ve serbest bir piyasada kote edilen menkul kıymetlerin borsadaki piyasa fiyatı üzerinden yapılan değerlemesinin düzeltilmesi gerekebilir. Buna ilaveten o tarihte mevcut genel ekonomik koşullar, örneğin belli bir piyasadaki likidite azlığı da tahmin belirsizliğini etkileyebilir.
- A6. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri dışındaki muhasebe tahminlerinin gerekebileceği diğer durumlara örnekler şunlardır:
- Şüpheli alacaklar karşılığı.
 - Stok değer düşüklüğü
 - Garanti yükümlülükleri.
 - Amortisman yöntemi veya varlığın faydalı ömrü.
 - Geri kazanılabilirliğiyle ilgili belirsizlik olması durumunda yatırımın defter değeri üzerinden ayrılan karşılık.
 - Uzun vadeli sözleşmelerin sonuçları
 - Hukuki anlaşmazlıklarla ilgili varılan uzlaşmalardan ve yargı kararlarından doğan tazminatlar.
- A7. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminlerinin gerekebileceği durumlara ilişkin diğer örnekler şunlardır:
- Aktif ve serbest piyasada işlem görmeyen karmaşık finansal araçlar.
 - Hisse bazlı ödemeler.
 - Elden çıkarılacak gayrimenkul veya teçhizat.
 - Şerefiye ve maddi olmayan varlıklar dâhil bir şirket birleşmesinde edinilen bazı varlıklar veya yükümlülükler.
 - Farklı iş kollarındaki fabrika tesislerinin parasal olmayan takası gibi, parasal bir bedel söz konusu olmaksızın bağımsız taraflar arasında yapılan varlık veya yükümlülük değişimi içeren işlemler.
- A8. Tahmin, mali tablolar hazırlanırken mevcut olan bilgilere dayalı yargıları içerir. Pek çok muhasebe tahmini için bu yargılar, tahmin sırasında belirsiz olan hususlara ilişkin varsayımlarda bulunulmasını da içerir. Denetçi; denetim sırasında bilinmesi halinde idarenin faaliyetlerini veya idarenin kullandığı varsayımları önemli ölçüde etkileyebilecek durumda olan gelecekteki koşulları, işlemleri veya olayları öngörmekten sorumlu değildir.

Management Bias

- A9. Financial reporting frameworks often call for neutrality, that is, freedom from bias. Accounting estimates are imprecise, however, and can be influenced by management judgment. Such judgment may involve unintentional or intentional management bias (for example, as a result of motivation to achieve a desired result). The susceptibility of an accounting estimate to management bias increases with the subjectivity involved in making it. Unintentional management bias and the potential for intentional management bias are inherent in subjective decisions that are often required in making an accounting estimate. For continuing audits, indicators of possible management bias identified during the audit of the preceding periods influence the planning and risk identification and assessment activities of the auditor in the current period.
- A10. Management bias can be difficult to detect at an account level. It may only be identified when considered in the aggregate of groups of accounting estimates or all accounting estimates, or when observed over a number of accounting periods. Although some form of management bias is inherent in subjective decisions, in making such judgments there may be no intention by management to mislead the users of financial statements. Where, however, there is intention to mislead, management bias is fraudulent in nature.

Considerations Specific to Public Sector Entities

- A11. Public sector entities may have significant holdings of specialized assets for which there are no readily available and reliable sources of information for purposes of measurement at fair value or other current value bases, or a combination of both. Often specialized assets held do not generate cash flows and do not have an active market. Measurement at fair value therefore ordinarily requires estimation and may be complex, and in some rare cases may not be possible at all.

Risk Assessment Procedures and Related Activities (Ref: Para. 8)

- A12. The risk assessment procedures and related activities required by paragraph 8 of this ISA assist the auditor in developing an expectation of the nature and type of accounting estimates that an entity may have. The auditor's primary consideration is whether the understanding that has been obtained is sufficient to identify and assess the risks of material misstatement in relation to accounting estimates, and to plan the nature, timing and extent of further audit procedures.

Obtaining an Understanding of the Requirements of the Applicable Financial Reporting Framework (Ref: Para. 8(a))

- A13. Obtaining an understanding of the requirements of the applicable financial reporting framework assists the auditor in determining whether it, for example:
- Prescribes certain conditions for the recognition¹, or methods for the measurement, of accounting estimates.

¹ Most financial reporting frameworks require incorporation in the balance sheet or income statement of items that satisfy their criteria for recognition. Disclosure of accounting policies or adding notes to the financial statements does not rectify a failure to recognize such items, including accounting estimates.

İdarenin Yanlılığı

- A9. Mali raporlama çerçeveleri genelde yanlı olmama anlamına gelen tarafsızlığı gerektirir. Ancak muhasebe tahminleri kesin değildir ve idarenin yargılarından etkilenebilir. Böyle bir yargıda kasıtlı ve kasıtsız idare yanlılığı bulunabilir (örneğin arzu edilen bir neticeye ulaşma isteğinin bir sonucu olarak). Bir muhasebe tahmininin idare yanlılığına açık olması, bu tahminin oluşturulmasındaki öznellikte birlikte artar. Kasıtsız idare yanlılığı ve muhtemel kasıtlı idare yanlılığı, muhasebe tahmininin oluşturulması sırasında genellikle alınması gereken öznel kararların doğasında bulunmaktadır. Devam eden denetimler açısından, geçmiş dönemlerin denetimi sırasında tespit edilen idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler, denetçinin cari dönemdeki planlama, risk tespit etme ve değerlendirme faaliyetlerini etkiler.
- A10. İdarenin yanlılığını hesap düzeyinde tespit etmek zor olabilir. İdarenin yanlılığı, sadece muhasebe tahmin gruplarının toplu olarak değerlendirilmesi veya değerlendirmenin tüm muhasebe tahminleri bazında yapılması sırasında ya da birden fazla muhasebe dönemi boyunca gözlemlendiğinde tespit edilebilir. Bazı idare yanlılığı biçimleri, öznel kararların doğasında bulunsada bu tür yargıların oluşturulmasında idarenin mali tablo kullanıcılarını yanıltma amacı bulunmayabilir. Ancak idarenin yanıltma amacı bulunuyorsa o zaman idare yanlılığı yapısal olarak hilelidir.

Kamu Kurumlarına Özgü Hususlar

- A11. Kamu sektörü işletmeleri önemli ölçüde, hakkında gerçeğe uygun değer, diğer cari değer esasları veya bunların bir birleşimi üzerinden ölçüm yapmak için kolay erişilebilir ve güvenilir bilgi kaynaklarının bulunmadığı özellikli varlıklara sahip olabilir. Sahip olunan özellikli varlık genellikle nakit akışı meydana getirmez ve aktif bir piyasaya sahip değildir. Bu nedenle gerçeğe uygun değer ölçümü, genellikle tahmin yapılmasını gerektirir ve karmaşık olabilir. Bazı nadir durumlarda ise ölçüm yapılması hiçbir şekilde mümkün olmayabilir.

Risk Değerlendirme Prosedürleri ve İlgili Faaliyetler (Bkz: Parag. 8)

- A12. Bu ISA'nın 8. paragrafının gerektirdiği risk değerlendirme prosedürleri ve ilgili faaliyetler, denetçinin bir kuruluşun sahip olabileceği muhasebe tahminlerinin niteliği ve türü hakkında bir beklenti oluşturmasına yardımcı olur. Denetçinin temel düşüncesi, elde edilen bilginin muhasebe tahminlerine ilişkin önemli yanlış bildirim risklerini tespit edip değerlendirmek ve ek denetim prosedürlerinin niteliği, zamanlaması ve kapsamını planlamak için yeterli olup olmadığıdır.

Geçerli Mali Raporlama Çerçevesinin Gerekliliklerinin Anlaşılması (Bkz: Parag. 8(a))

- A13. Geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerine ilişkin bilgi edinilmesi, aşağıdaki gibi hususlar hakkında karara varırken denetçiye yardımcı olur:
- Geçerli mali raporlama çerçevesinin muhasebe tahminlerinin muhasebeleştirilmesi için belirli şartlar¹ veya muhasebe tahminlerinin ölçümü için belirli yöntemler belirleyip belirlemediği.

¹ Çoğu mali raporlama çerçevesi; muhasebeleştirme kriterlerini karşılayan kalemlerin bilanço veya gelir tablosunda birleştirilmesini gerektirir. Muhasebe politikalarının açıklanması veya mali tablolara notlar eklenmesi, muhasebe tahminleri dâhil bu gibi kalemlerin muhasebeleştirilmemesi kusurunu düzeltmez.

- Specifies certain conditions that permit or require measurement at a fair value, for example, by referring to management's intentions to carry out certain courses of action with respect to an asset or liability.
- Specifies required or permitted disclosures.

Obtaining this understanding also provides the auditor with a basis for discussion with management about how management has applied those requirements relevant to the accounting estimate, and the auditor's determination of whether they have been applied appropriately.

- A14. Financial reporting frameworks may provide guidance for management on determining point estimates where alternatives exist. Some financial reporting frameworks, for example, require that the point estimate selected be the alternative that reflects management's judgment of the most likely outcome.¹ Others may require, for example, use of a discounted probability-weighted expected value. In some cases, management may be able to make a point estimate directly. In other cases, management may be able to make a reliable point estimate only after considering alternative assumptions or outcomes from which it is able to determine a point estimate.
- A15. Financial reporting frameworks may require the disclosure of information concerning the significant assumptions to which the accounting estimate is particularly sensitive. Furthermore, where there is a high degree of estimation uncertainty, some financial reporting frameworks do not permit an accounting estimate to be recognized in the financial statements, but certain disclosures may be required in the notes to the financial statements.

Obtaining an Understanding of How Management Identifies the Need for Accounting Estimates (Ref: Para. 8(b))

- A16. The preparation of the financial statements requires management to determine whether a transaction, event or condition gives rise to the need to make an accounting estimate, and that all necessary accounting estimates have been recognized, measured and disclosed in the financial statements in accordance with the applicable financial reporting framework.
- A17. Management's identification of transactions, events and conditions that give rise to the need for accounting estimates is likely to be based on:
- Management's knowledge of the entity's business and the industry in which it operates.
 - Management's knowledge of the implementation of business strategies in the current period.
 - Where applicable, management's cumulative experience of preparing the entity's financial statements in prior periods.

In such cases, the auditor may obtain an understanding of how management identifies the need for accounting estimates primarily through inquiry of management. In other cases, where management's process is more structured, for example, when management has a formal risk management function, the auditor may perform risk assessment procedures directed at the methods and practices followed by management for periodically reviewing the circumstances that give rise to the accounting estimates and re-estimating the accounting estimates as necessary. The completeness of accounting estimates is often an important consideration of the auditor, particularly accounting estimates relating to liabilities.

¹ Different financial reporting frameworks may use different terminology to describe point estimates determined in this way.

- Geçerli mali raporlama çerçevesinin gerçeğe uygun değer üzerinden ölçüm yapılmasına izin veren veya bunu zorunlu tutan belirli şartlar belirleyip belirlemediği, örneğin idarenin bir varlık veya yükümlülükle ilgili olarak atılacak belirli adımları gerçekleştirmeye yönelik niyetine atıf yapılması gibi.
- Geçerli mali raporlama çerçevesinin zorunlu veya izin verilen açıklamaları belirleyip belirlemediği.

Bu bilgilerin elde edilmesi aynı zamanda denetçiye, muhasebe tahminlerine ilişkin gereklilikleri idarenin nasıl uyguladığı ve denetçinin bu gerekliliklerin uygun şekilde uygulanıp uygulanmadığına ilişkin kararı hakkında idareyle yapılan müzakere için dayanak oluşturur.

- A14. Mali raporlama çerçeveleri, alternatiflerin bulunduğu durumlarda tahminleri belirlemek üzere idareye rehberlik sağlayabilir. Bazı mali raporlama çerçeveleri; örneğin seçilen tahmin tutarının, idarenin en olası sonuca ilişkin yargısını yansıtan bir alternatif olmasını gerektirir.¹ Diğer bazı çerçeveler ise, örneğin olasılığa göre ağırlıklı iskonto edilmiş beklenen değer kullanıldığını zorunlu tutabilir. Bazı durumlarda idare, tutarı doğrudan tahmin edebilir. Başka durumlarda ise idare, ancak tahmin tutarını belirleyebileceği alternatif varsayım veya sonuçları değerlendirdikten sonra güvenilir bir tahmin yapabilir.
- A15. Mali raporlama çerçeveleri, muhasebe tahmininin özellikle duyarlı olduğu önemli varsayımlara ilişkin bilgilerin açıklanmasını zorunlu tutabilir. Buna ilaveten yüksek düzeyde tahmin belirsizliği bulunan hallerde bazı mali raporlama çerçeveleri, bir muhasebe tahmininin mali tablolarda muhasebeleştirilmesine izin vermez fakat mali tablolara ilişkin notlarda bazı açıklamalar yapılmasını zorunlu tutabilir.

İdarenin Muhasebe Tahminleri İhtiyacını Nasıl Belirlediğine İlişkin Bilgi Edinilmesi (Bkz: Parag. 8(b))

- A16. Mali tabloların hazırlanması; idarenin, bir işlem, olay veya koşulun muhasebe tahmini yapma ihtiyacına yol açıp açmadığına karar vermesini ve gerekli tüm muhasebe tahminlerinin, geçerli mali raporlama çerçevesi uyarınca mali tablolarda muhasebeleştirilmiş, ölçülmüş ve açıklanmış olmasını gerektirir.
- A17. İdarenin; bir muhasebe tahmini oluşturma ihtiyacı doğuran işlem, olay ve koşulları tespit etmesi, aşağıdakileri temel alabilir:
- İdarenin, kuruluşun iş kolu ve faaliyet gösterdiği endüstri hakkındaki bilgisi.
 - İdarenin cari dönemdeki işletme stratejilerinin uygulanması hakkındaki bilgisi.
 - Uygun hallerde idarenin, kuruluşun önceki dönemlere ait mali tablolarını hazırlama konusundaki birikmiş deneyimi.

Bu gibi durumlarda denetçi; özellikle idareyi sorgulayarak idarenin muhasebe tahminleri oluşturma ihtiyacını nasıl belirlediğine ilişkin bilgi edinebilir. İdarenin risk değerlendirme sürecinin daha kurumsal olduğu, örneğin idarenin resmi bir risk yönetimi işlevinin bulunduğu diğer durumlarda denetçi, muhasebe tahminlerine ve gerekirse muhasebe tahminlerinin yeniden yapılmasına yol açan koşulları periyodik olarak gözden geçirmek için idarenin izlediği yöntem ve uygulamalara dair risk değerlendirme prosedürleri uygulayabilir. Özellikle yükümlülüklerle ilişkin tahminler olmak üzere muhasebe tahminlerinin tamlığı çoğu zaman denetçi için önemli bir husustur.

¹ Farklı mali raporlama çerçeveleri, tahmin tutarlarını bu şekilde açıklayan farklı bir terminoloji kullanılabilir.

- A18. The auditor's understanding of the entity and its environment obtained during the performance of risk assessment procedures, together with other audit evidence obtained during the course of the audit, assist the auditor in identifying circumstances, or changes in circumstances, that may give rise to the need for an accounting estimate.
- A19. Inquiries of management about changes in circumstances may include, for example, inquiries about whether:
- The entity has engaged in new types of transactions that may give rise to accounting estimates.
 - Terms of transactions that gave rise to accounting estimates have changed.
 - Accounting policies relating to accounting estimates have changed, as a result of changes to the requirements of the applicable financial reporting framework or otherwise.
 - Regulatory or other changes outside the control of management have occurred that may require management to revise, or make new, accounting estimates.
 - New conditions or events have occurred that may give rise to the need for new or revised accounting estimates.
- A20. During the audit, the auditor may identify transactions, events and conditions that give rise to the need for accounting estimates that management failed to identify. ISA 315 deals with circumstances where the auditor identifies risks of material misstatement that management failed to identify, including determining whether there is a significant deficiency in internal control with regard to the entity's risk assessment processes.¹

Considerations Specific to Smaller Entities

- A21. Obtaining this understanding for smaller entities is often less complex as their business activities are often limited and transactions are less complex. Further, often a single person, for example the owner-manager, identifies the need to make an accounting estimate and the auditor may focus inquiries accordingly.

Obtaining an Understanding of How Management Makes the Accounting Estimates (Ref: Para. 8(c))

- A22. The preparation of the financial statements also requires management to establish financial reporting processes for making accounting estimates, including adequate internal control. Such processes include the following:
- Selecting appropriate accounting policies and prescribing estimation processes, including appropriate estimation or valuation methods, including, where applicable, models.
 - Developing or identifying relevant data and assumptions that affect accounting estimates.
 - Periodically reviewing the circumstances that give rise to the accounting estimates and re-estimating the accounting estimates as necessary.
- A23. Matters that the auditor may consider in obtaining an understanding of how management makes the accounting estimates include, for example:
- The types of accounts or transactions to which the accounting estimates relate (for example, whether the accounting estimates arise from the recording of routine and recurring transactions or whether they arise from non-recurring or unusual transactions).

¹ ISA 315, paragraph 16.

- A18. Risk değerlendirme prosedürleri uygularken denetçinin kuruluşu ve faaliyet gösterdiği ortamı tanıma sürecinde ve denetim sırasında elde ettiği diğer denetim kanıtları, bu denetçinin muhasebe tahmini ihtiyacına yol açan koşulları veya koşullardaki değişiklikleri tespit etmesine yardımcı olur.
- A19. Koşullarda meydana gelen değişiklikler hakkında idareden bilgi alınması örneğin:
- Kuruluşun muhasebe tahminlerinin oluşturulmasına yol açabilecek yeni işlem türleri gerçekleştirip gerçekleştirmediği,
 - Muhasebe tahminlerine yol açan işlem şartlarının değişip değişmediği,
 - Muhasebe tahminleriyle ilişkili muhasebe politikalarının geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerindeki değişiklikler sonucu veya başka bir nedenle değişip değişmediği,
 - İdarenin muhasebe tahminlerini revize etmesini veya yeni muhasebe tahminleri yapmasını gerektirebilecek, düzenleyici değişikliklerin veya idarenin kontrolü dışında başka değişikliklerin meydana gelip gelmediği,
 - Yeni veya revize edilmiş muhasebe tahminlerinin oluşturulmasını gerektirebilecek yeni durum veya olayların meydana gelip gelmediği,
- hususlarını kapsayabilir.
- A20. Denetim sırasında denetçi, idarenin tespit edemediği ve muhasebe tahminlerinin oluşturulmasını gerektiren işlem, olay ve koşulları tespit edebilir. ISA 315; denetçinin, kuruluşun risk değerlendirme süreçleriyle ilgili iç kontrolde önemli zafiyet olup olmadığının belirlenmesi dâhil olmak üzere, idarenin tespit edemediği önemli yanlış bildirim risklerini tespit ettiği durumları ele alır.¹

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

- A21. Ticari faaliyetleri dar ve işlemleri daha az karmaşık olduğundan küçük ölçekli kuruluşlar hakkında bilgi edinilmesi genellikle daha az karmaşıktır. Ayrıca, genellikle işletme sahibi yönetici gibi tek bir kişi muhasebe tahmini oluşturma ihtiyacını tespit eder ve denetçi de bu duruma göre sorgulamalarını odaklayabilir.

İdarenin Muhasebe Tahminlerini Nasıl Yaptığına İlişkin Bilgi Edinilmesi (Bkz: Parag. 8(c))

- A22. Mali tabloların hazırlanması; aynı zamanda idarenin yeterli iç kontrol de dâhil olmak üzere muhasebe tahminlerini oluşturmaya yönelik mali raporlama süreçlerini oluşturmasını gerektirir. Bu süreçler, aşağıdakileri kapsar:
- Uygun muhasebe politikalarının seçilmesi ve uygun tahmin veya değerlendirme yöntemleri ile uygun hallerde modeller dâhil olmak üzere tahmin süreçlerinin tanımlanması.
 - Muhasebe tahminlerini etkileyecek ilgili veri ve varsayımların geliştirilmesi veya tespit edilmesi.
 - Muhasebe tahmini yapılmasına ve gerektiği yerde yeniden muhasebe tahmini yapılmasına yol açan koşulların periyodik olarak gözden geçirilmesi.
- A23. Denetçinin; idarenin, muhasebe tahminlerini nasıl yaptığına dair bilgi edinirken dikkate alacağı hususlar arasında örneğin aşağıdakiler sayılabilir:
- Muhasebe tahminlerinin ilgili olduğu hesap veya işlem türleri (örneğin muhasebe tahminlerinin, rutin ve yinelenen işlemlerin kayıt altına alınmasından veya yinelenmeyen veya olağandışı işlemlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı).

¹ ISA 315, 16. paragraf.

- Whether and, if so, how management has used recognized measurement techniques for making particular accounting estimates.
- Whether the accounting estimates were made based on data available at an interim date and, if so, whether and how management has taken into account the effect of events, transactions and changes in circumstances occurring between that date and the period end.

Method of Measurement, Including the Use of Models (Ref: Para. 8(c)(i))

- A24. In some cases, the applicable financial reporting framework may prescribe the method of measurement for an accounting estimate, for example, a particular model that is to be used in measuring a fair value estimate. In many cases, however, the applicable financial reporting framework does not prescribe the method of measurement, or may specify alternative methods for measurement.
- A25. When the applicable financial reporting framework does not prescribe a particular method to be used in the circumstances, matters that the auditor may consider in obtaining an understanding of the method or, where applicable the model, used to make accounting estimates include, for example:
- How management considered the nature of the asset or liability being estimated when selecting a particular method.
 - Whether the entity operates in a particular business, industry or environment in which there are methods commonly used to make the particular type of accounting estimate.
- A26. There may be greater risks of material misstatement, for example, in cases when management has internally developed a model to be used to make the accounting estimate or is departing from a method commonly used in a particular industry or environment.

Relevant Controls (Ref: Para. 8(c)(ii))

- A27. Matters that the auditor may consider in obtaining an understanding of relevant controls include, for example, the experience and competence of those who make the accounting estimates, and controls related to:
- How management determines the completeness, relevance and accuracy of the data used to develop accounting estimates.
 - The review and approval of accounting estimates, including the assumptions or inputs used in their development, by appropriate levels of management and, where appropriate, those charged with governance.
 - The segregation of duties between those committing the entity to the underlying transactions and those responsible for making the accounting estimates, including whether the assignment of responsibilities appropriately takes account of the nature of the entity and its products or services (for example, in the case of a large financial institution, relevant segregation of duties may include an independent function responsible for estimation and validation of fair value pricing of the entity's proprietary financial products staffed by individuals whose remuneration is not tied to such products).
- A28. Other controls may be relevant to making the accounting estimates depending on the circumstances. For example, if the entity uses specific models for making accounting estimates, management may put into place specific policies and procedures around such models. Relevant controls may include, for example, those established over:
- The design and development, or selection, of a particular model for a particular purpose.

- İdarenin, belirli muhasebe tahminleri yapmak için kabul gören ölçüm tekniklerini kullanıp kullanmadığı, kullanıyorsa nasıl kullandığı.
- Muhasebe tahminlerinin, dönem içi bir tarihte mevcut verilere göre yapılıp yapılmadığı; öyle yapılmışsa idarenin, o tarih ile dönem sonu arasındaki olaylar, işlemler ve koşullarda meydana gelen değişikliklerin etkisini dikkate alıp almadığı ve nasıl dikkate aldığı.

Model Kullanımı Dâhil Ölçüm Yöntemi (Bkz: Parag. 8(c)(i))

- A24. Bazı durumlarda geçerli mali raporlama çerçevesi, bir muhasebe tahmini için ölçüm yöntemini (örneğin gerçeğe uygun değer tahmini ölçümünde kullanılacak belli bir modeli) belirtebilir. Ancak pek çok durumda geçerli mali raporlama çerçevesi, ölçüm yöntemini öngörmeyebilir veya alternatif ölçüm yöntemleri belirtebilir.
- A25. Geçerli mali raporlama çerçevesinin, duruma uygun olarak kullanılacak belirli bir yöntemi belirtmemesi halinde denetçinin, muhasebe tahminleri yapmak için kullanılan yöntem veya uygun hallerde modelle ilgili bilgi edinmesi için dikkate alabileceği hususlara örnekler şunlardır:
- Belli bir yöntemi seçerken idarenin, hakkında tahmin yapılan varlık veya yükümlülüğün niteliğini nasıl değerlendirdiği.
 - Kuruluşun, belli türde muhasebe tahmini yapmak için yaygın olarak kullanılan yöntemlerin bulunduğu belli bir iş kolu, endüstri veya ortamda faaliyet gösterip göstermediği.
- A26. İdarenin, muhasebe tahmini yapmak için kullanılacak modeli kuruluş içinde geliştirdiği veya idarenin belli bir endüstri veya çevrede yaygın olarak kullanılan bir yöntemden ayrıldığı hallerde önemli yanlış bildirim riskleri daha yüksek olabilir.

İlgili Kontroller (Bkz: Parag. 8(c)(ii))

- A27. İlgili kontrollere dair bilgi edinmek için denetçinin dikkat edebileceği hususlar, örneğin muhasebe tahmini yapanların deneyimi ve yeterliliği ile aşağıdakilere ilişkin kontrolleri kapsar:
- İdarenin; muhasebe tahmini yapmak için kullandığı verilerin tamlığı, ilgililiği ve doğruluğunu nasıl belirlediği.
 - Muhasebe tahmini yapılmasında kullanılan varsayım ve girdiler dâhil muhasebe tahminlerinin uygun yönetim kademeleri ve uygun olduğu yerde yönetimden sorumlu olanlar tarafından gözden geçirilmesi ve onaylanması.
 - Görevlerin; kuruluşun temel işlemlerini gerçekleştirenler ile muhasebe tahminleri yapma sorumluluğunu taşıyanlar arasında ayrılması. Bu ayrıma, sorumlulukların belirlenmesinde, kuruluşun yapısı ve kuruluşun ürün veya hizmetlerinin niteliğinin uygun şekilde dikkate alınıp alınmadığı da dâhildir. (Örneğin, büyük ölçekli finansal kurumlarda ihtiyaca uygun bir görevlerin ayrılığı, işletmenin sahip olduğu finansal ürünlerin gerçeğe uygun değerinin tahmin edilmesinden ve doğrulanmasından sorumlu fakat çalışanlarının ücretlerinin bu tür ürünlere bağlı olmadığı bağımsız bir bölümün oluşturulmasını içerebilir.)
- A28. Diğer kontroller, karşılaşılan duruma göre muhasebe tahminlerinin oluşturulmasıyla ilgili olabilir. Örneğin kuruluşun muhasebe tahminleri oluşturmak için spesifik modeller kullanması halinde idare, bu modellerin yanında spesifik politika ve prosedürler uygulayabilir. İlgili kontroller, aşağıdakiler üzerinde kurulan kontrolleri kapsayabilir:
- Belli bir amaç için belli bir modelin tasarlanması ve geliştirilmesi veya seçilmesi.

- The use of the model.
- The maintenance and periodic validation of the integrity of the model.

Management's Use of Experts (Ref: Para. 8(c)(iii))

A29. Management may have, or the entity may employ individuals with, the experience and competence necessary to make the required point estimates. In some cases, however, management may need to engage an expert to make, or assist in making, them. This need may arise because of, for example:

- The specialized nature of the matter requiring estimation, for example, the measurement of mineral or hydrocarbon reserves in extractive industries.
- The technical nature of the models required to meet the relevant requirements of the applicable financial reporting framework, as may be the case in certain measurements at fair value.
- The unusual or infrequent nature of the condition, transaction or event requiring an accounting estimate.

Considerations specific to smaller entities

A30. In smaller entities, the circumstances requiring an accounting estimate often are such that the owner-manager is capable of making the required point estimate. In some cases, however, an expert will be needed. Discussion with the owner-manager early in the audit process about the nature of any accounting estimates, the completeness of the required accounting estimates, and the adequacy of the estimating process may assist the owner-manager in determining the need to use an expert.

Assumptions (Ref: Para. 8(c)(iv))

A31. Assumptions are integral components of accounting estimates. Matters that the auditor may consider in obtaining an understanding of the assumptions underlying the accounting estimates include, for example:

- The nature of the assumptions, including which of the assumptions are likely to be significant assumptions.
- How management assesses whether the assumptions are relevant and complete (that is, that all relevant variables have been taken into account).
- Where applicable, how management determines that the assumptions used are internally consistent.
- Whether the assumptions relate to matters within the control of management (for example, assumptions about the maintenance programs that may affect the estimation of an asset's useful life), and how they conform to the entity's business plans and the external environment, or to matters that are outside its control (for example, assumptions about interest rates, mortality rates, potential judicial or regulatory actions, or the variability and the timing of future cash flows).
- The nature and extent of documentation, if any, supporting the assumptions.

Assumptions may be made or identified by an expert to assist management in making the accounting estimates. Such assumptions, when used by management, become management's assumptions.

- Bu modelin kullanılması.
- Bu modelin bütünlüğünün korunması ve periyodik olarak geçerliliğinin denetlenmesi.

İdarenin Uzmanlardan Faydalanması (Bkz: Parag. 8(c)(iii))

A29. İdare, gerekli tahminleri belirleyecek deneyim ve yeterliliğe sahip kişilere sahip olabilir veya kuruluş, bu deneyim ve yeterliliğe sahip kişileri istihdam etmiş olabilir. Ancak bazı durumlarda idare, söz konusu tahmin tutarlarını belirleyecek veya idareye bunları belirlemede yardımcı olacak bir uzmandan hizmet alma ihtiyacı duyabilir. Bu ihtiyaç, örneğin aşağıdaki hususlar nedeniyle ortaya çıkabilir:

- Tahmin gerektiren bir hususun uzmanlık gerektiren niteliği; örneğin doğal maden endüstrisinde maden veya hidrokarbon rezervlerinin ölçümünde olduğu gibi.
- Bazı gerçeğe uygun değer ölçümlerinde olabileceği gibi geçerli mali raporlama çerçevesinin ilgili gerekliliklerini karşılayacak modellerin teknik niteliği.
- Muhasebe tahmini gerektiren bir durum, işlem veya olayın olağandışı veya ender görülen niteliği.

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

A30. Küçük ölçekli kuruluşlarda muhasebe tahmini gerektiren durumlar, genellikle işletme sahibi yöneticinin gereken tahmin tutarını belirleyebileceği durumlardır. Bazı durumlarda ise bir uzmana ihtiyaç duyulur. Denetim sürecinin başında işletme sahibi yönetici ile muhasebe tahminlerinin niteliği, gerekli muhasebe tahminlerinin tamlığı ve tahmin sürecinin yeterliliği hakkında yapılacak müzakere, uzman kullanmanın gerekli olup olmadığına karar vermesinde işletme sahibi yöneticiye yardımcı olabilir.

Varsayımlar (Bkz: Parag. 8(c)(iv))

A31. Varsayımlar, muhasebe tahminlerinin ayrılmaz parçalarıdır. Denetçinin, muhasebe tahminlerinin altında yatan varsayımlara dair bilgi edinirken dikkate alabileceği hususlar örnek olarak aşağıdakileri içerir:

- Varsayımlardan hangilerinin önemli olabileceği hususu da dâhil olmak üzere varsayımların niteliği.
- İdarenin, varsayımların ihtiyaca uygun ve tam olup olmadığını (yani tüm ilgili değişkenlerin dikkate alınıp alınmadığını) nasıl değerlendirdiği.
- Uygun hallerde idarenin, kullanılan varsayımların kendi içinde tutarlı olduğuna nasıl kanaat getirdiği.
- Varsayımların, idarenin kontrolündeki hususlarla (örneğin varlığın kullanım ömrünün tahminini etkileyebilecek bakım programlarıyla ilgili varsayımlar) ilgili olup olmadığı ve bunların, kuruluşun iş planlarına ve dış çevreye veya kuruluşun kontrolü dışında bulunan hususlara (örneğin faiz oranları, ölüm oranları, olası adli veya düzenleyici işlemler veya gelecekteki nakit akışlarının değişkenliği ve zamanlaması hakkındaki varsayımlar) nasıl uyum sağladığı.
- Varsayımları destekleyen belgelerin niteliği ve kapsamı.

İdarenin muhasebe tahminleri yapmasına yardımcı olmak üzere varsayımlar, bir uzman tarafından yapılabilir veya belirlenebilir. Bu varsayımlar, idare tarafından kullanıldığında idarenin varsayımları haline gelir.

- A32. In some cases, assumptions may be referred to as inputs, for example, where management uses a model to make an accounting estimate, though the term inputs may also be used to refer to the underlying data to which specific assumptions are applied.
- A33. Management may support assumptions with different types of information drawn from internal and external sources, the relevance and reliability of which will vary. In some cases, an assumption may be reliably based on applicable information from either external sources (for example, published interest rate or other statistical data) or internal sources (for example, historical information or previous conditions experienced by the entity). In other cases, an assumption may be more subjective, for example, where the entity has no experience or external sources from which to draw.
- A34. In the case of fair value accounting estimates, assumptions reflect, or are consistent with, what knowledgeable, willing arm's length parties (sometimes referred to as "marketplace participants" or equivalent) would use in determining fair value when exchanging an asset or settling a liability. Specific assumptions will also vary with the characteristics of the asset or liability being valued, the valuation method used (for example, a market approach, or an income approach) and the requirements of the applicable financial reporting framework.
- A35. With respect to fair value accounting estimates, assumptions or inputs vary in terms of their source and bases, as follows:
- (a) Those that reflect what marketplace participants would use in pricing an asset or liability developed based on market data obtained from sources independent of the reporting entity (sometimes referred to as "observable inputs" or equivalent).
 - (b) Those that reflect the entity's own judgments about what assumptions marketplace participants would use in pricing the asset or liability developed based on the best information available in the circumstances (sometimes referred to as "unobservable inputs" or equivalent).
- In practice, however, the distinction between (a) and (b) is not always apparent. Further, it may be necessary for management to select from a number of different assumptions used by different marketplace participants.
- A36. The extent of subjectivity, such as whether an assumption or input is observable, influences the degree of estimation uncertainty and thereby the auditor's assessment of the risks of material misstatement for a particular accounting estimate.

Changes in Methods for Making Accounting Estimates (Ref: Para. 8(c)(v))

- A37. In evaluating how management makes the accounting estimates, the auditor is required to understand whether there has been or ought to have been a change from the prior period in the methods for making the accounting estimates. A specific estimation method may need to be changed in response to changes in the environment or circumstances affecting the entity or in the requirements of the applicable financial reporting framework. If management has changed the method for making an accounting estimate, it is important that management can demonstrate that the new method is more appropriate, or is itself a response to such changes. For example, if management changes the basis of making an accounting estimate from a mark-to-market approach to using a model, the auditor challenges whether management's assumptions about the marketplace are reasonable in light of economic circumstances.

- A32. Bazı durumlarda, örneğin idarenin muhasebe tahmini yapmak için bir model kullanması halinde, varsayımlar girdiler olarak ifade edilebilir fakat girdiler terimi belirli varsayımların uygulandığı temel verileri ifade etmek için de kullanılabilir.
- A33. İdare, varsayımları ilgililiği ve güvenilirliği değişkenlik gösteren ve iç ve dış kaynaklardan elde edilen farklı türde bilgilerle destekleyebilir. Bazı durumlarda bir varsayım, dış kaynaklardan (örneğin yayınlanan faiz oranı veya diğer istatistikî veriler gibi) veya iç kaynaklardan (örneğin geçmiş dönemlere ait bilgiler veya kuruluşun karşılaştığı önceki durumlar gibi) gelen geçerli bilgiyi temel alabilir. Diğer hallerde, örneğin kuruluşun hiçbir deneyiminin veya bilgi elde edeceği dış kaynaklarının olmadığı durumlarda varsayım daha öznel olabilir.
- A34. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri söz konusu olduğunda varsayımlar; bilgili ve istekli piyasa taraflarının (bazen “piyasa katılımcıları” ve eşdeğeri olarak bahsedilir) bir varlığın değişimi veya yükümlülüğün yerine getirilmesi sırasında gerçeğe uygun değeri belirlemede kullanacağı varsayımları yansıtır veya bunlarla tutarlılık gösterir. Belirli varsayımlar, değer biçilen varlık veya yükümlülüğün özelliklerine, kullanılan değerlendirme yöntemine (örneğin piyasa yaklaşımı veya gelir yaklaşımı gibi) ve geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerine göre de değişkenlik gösterir.
- A35. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleriyle ilgili olarak varsayımlar veya girdiler, kendi kaynak ve temelleri açısından aşağıdaki gibi değişkenlik gösterir:
- (a) Piyasa katılımcılarının, raporlayıcı kuruluşun bağımsız kaynaklardan elde edilen piyasa verileri bazında geliştirilen ve varlık veya yükümlülüğün fiyatlandırılmasında kullanacağı varsayım veya girdiler (bazen “gözlemlenebilen girdiler” veya eşdeğeri olarak bahsedilir).
- (b) İçinde bulunulan şartlar altında mevcut en iyi bilgilere dayanarak geliştirilen ve varlık veya yükümlülüğün fiyatlandırılmasında piyasa katılımcılarının hangi varsayımları kullanacağı konusunda kuruluşun kendi yargıları (bazen “gözlemlenemeyen girdiler” veya eşdeğeri olarak bahsedilir).
- Ancak uygulamada (a) ve (b) arasındaki ayrım her zaman belirgin değildir. Buna ilaveten idarenin, farklı piyasa katılımcıları tarafından kullanılan birtakım farklı varsayımlar arasından seçim yapması gerekebilir.
- A36. Bir varsayım veya girdinin gözlemlenebilir olup olmaması gibi durumların öznellik boyutu, tahmin belirsizliğinin derecesini ve dolayısıyla denetçinin, belli bir muhasebe tahminine ilişkin önemli yanlış bildirim risklerini değerlendirmesini etkiler.

Muhasebe Tahminlerinin Oluşturulmasında Kullanılan Yöntemlerdeki Değişiklikler (Bkz: Parag. 8(c)(v))

- A37. İdarenin muhasebe tahminlerini nasıl oluşturduğunu değerlendirirken denetçinin, muhasebe tahmini oluşturma yöntemlerinde önceki döneme göre bir değişiklik olup olmadığını veya olması gerekip gerekmediğini anlaması gerekir. Ortam ve koşullarda kuruluşu etkileyecek şekilde ortaya çıkan veya geçerli mali raporlama çerçevesinin gerekliliklerinde meydana gelen değişikliklere karşılık olarak belirli bir tahmin yönteminin değiştirilmesi gerekebilir. İdarenin, muhasebe tahmini oluşturma yöntemini değiştirmesi halinde yeni yöntemin daha uygun olduğunu veya ilgili değişikliklere karşılık niteliğinde olduğunu gösterebilmesi önemlidir. Örneğin idarenin; muhasebe tahmini oluşturma esasını, piyasa fiyatına göre değerlendirme yaklaşımı izlemek yerine model kullanılması şeklinde değiştirmesi halinde denetçi, idarenin piyasa hakkındaki varsayımlarının içinde bulunulan ekonomik şartlar ışığında makul olup olmadığını sorgular.

Estimation Uncertainty (Ref: Para. 8(c)(vi))

- A38. Matters that the auditor may consider in obtaining an understanding of whether and, if so, how management has assessed the effect of estimation uncertainty include, for example:
- Whether and, if so, how management has considered alternative assumptions or outcomes by, for example, performing a sensitivity analysis to determine the effect of changes in the assumptions on an accounting estimate.
 - How management determines the accounting estimate when analysis indicates a number of outcome scenarios.
 - Whether management monitors the outcome of accounting estimates made in the prior period, and whether management has appropriately responded to the outcome of that monitoring procedure.

Reviewing Prior Period Accounting Estimates (Ref: Para. 9)

- A39. The outcome of an accounting estimate will often differ from the accounting estimate recognized in the prior period financial statements. By performing risk assessment procedures to identify and understand the reasons for such differences, the auditor may obtain:
- Information regarding the effectiveness of management's prior period estimation process, from which the auditor can judge the likely effectiveness of management's current process.
 - Audit evidence that is pertinent to the re-estimation, in the current period, of prior period accounting estimates.
 - Audit evidence of matters, such as estimation uncertainty, that may be required to be disclosed in the financial statements.
- A40. The review of prior period accounting estimates may also assist the auditor, in the current period, in identifying circumstances or conditions that increase the susceptibility of accounting estimates to, or indicate the presence of, possible management bias. The auditor's professional skepticism assists in identifying such circumstances or conditions and in determining the nature, timing and extent of further audit procedures.
- A41. A retrospective review of management judgments and assumptions related to significant accounting estimates is also required by ISA 240¹. That review is conducted as part of the requirement for the auditor to design and perform procedures to review accounting estimates for biases that could represent a risk of material misstatement due to fraud, in response to the risks of management override of controls. As a practical matter, the auditor's review of prior period accounting estimates as a risk assessment procedure in accordance with this ISA may be carried out in conjunction with the review required by ISA 240.
- A42. The auditor may judge that a more detailed review is required for those accounting estimates that were identified during the prior period audit as having high estimation uncertainty, or for those accounting estimates that have changed significantly from the prior period. On the other hand, for example, for accounting estimates that arise from the recording of routine and recurring transactions, the auditor may judge that the application of analytical procedures as risk assessment procedures is sufficient for purposes of the review.

¹ ISA 240, "The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements", paragraph 32(b)(ii).

Tahmin Belirsizliği (Bkz: Parag. 8(c)(vi))

A38. İdarenin tahmin belirsizliğinin etkisini değerlendirip değerlendirmedeği, değerlendirdiyse nasıl değerlendirdiğine ilişkin bilgi edinirken denetçinin dikkate alabileceği hususlar örneğin aşağıdakileri içerir:

- İdarenin, varsayımlardaki değişikliklerin muhasebe tahmini üzerindeki etkisini belirlemek için örneğin duyarlılık analizi uygulayarak alternatif varsayım veya sonuçları değerlendirip değerlendirmedeği, değerlendirdiyse nasıl değerlendirdiği.
- Yapılan analiz, birtakım sonuç senaryolarını gösterirken idarenin, muhasebe tahminini nasıl belirlediği.
- İdarenin, önceki dönemde yapılan muhasebe tahminlerinin sonucunu izleyip izlemediği ve bu izleme prosedürünün sonucuna uygun şekilde karşılık verip vermediği.

Önceki Dönem Muhasebe Tahminlerinin Gözden Geçirilmesi (Bkz: Parag. 9)

A39. Bir muhasebe tahmininin sonucu, genellikle önceki dönem mali tablolarında muhasebeleştirilen muhasebe tahmininden farklı olur. Denetçi, bu farkların nedenlerini belirlemek ve anlamak üzere risk değerlendirme prosedürleri uygulayarak:

- İdarenin önceki dönem tahmin sürecinin etkinliğine ilişkin bilgi edinebilir ve böylelikle idarenin mevcut tahmin sürecinin olası etkinliği hakkında yargıya varabilir.
- Önceki dönem muhasebe tahminlerinin cari dönemde yeniden tahmin edilmesiyle ilgili denetim kanıtı elde edebilir.
- Mali tablolarda açıklanması gereken tahmin belirsizliği gibi hususlara ilişkin denetim kanıtı elde edebilir.

A40. Önceki dönem muhasebe tahminlerinin gözden geçirilmesi; cari dönemde denetçinin, muhasebe tahminlerinin idarenin muhtemel yanlışlığına yakınlığını arttıran veya idarenin muhtemel yanlışlığının bulunduğu gösteren koşul veya durumları tespit etmesinde yardımcı olabilir. Denetçinin mesleki şüpheciliği, bu tür koşul veya durumları tespit etmesine ve ilave denetim prosedürlerinin niteliği, zamanlaması ve kapsamını belirlemesine yardımcı olur.

A41. Önemli muhasebe tahminleriyle ilgili olarak idarenin yargı ve varsayımlarının geriye dönük gözden geçirilmesi ISA 240¹ uyarınca da gereklidir. Bu gözden geçirme işlemi denetçinin, hile nedeniyle önemli yanlış bildirim riski bulunduğunu yansıtabilecek yanlışlık durumlarına karşı ve idarenin kontrolleri geçersiz kılmasına karşılık olarak muhasebe tahminlerini gözden geçirmeye yönelik prosedür tasarlama ve uygulama gerekliliğinin bir parçası olarak yürütülür. Denetçinin; bu ISA uyarınca önceki dönem muhasebe tahminlerini bir risk değerlendirme prosedürü olarak gözden geçirmesi, uygulamada ISA 240'ın gerektirdiği gözden geçirme işlemiyle bağlantılı olarak gerçekleştirilebilir.

A42. Denetçi, önceki dönem denetimi sırasında yüksek tahmin belirsizliğine sahip olduğu tespit edilen veya önceki döneme göre önemli ölçüde değişmiş olan muhasebe tahminleri için daha detaylı bir gözden geçirme yapılması gerektiğine kanaat getirebilir. Diğer yandan örneğin rutin ve yinelenen işlemlerin kaydedilmesi ile ortaya çıkan muhasebe tahminleri için denetçi, analitik prosedürlerin risk değerlendirme prosedürleri olarak uygulanmasının bu gözden geçirmenin amaçları açısından yeterli olduğu yargısına varabilir.

¹ ISA 240, "Mali Tablo Denetiminde Denetçinin Hileyle İlgili Sorumlulukları", 32(b)(ii) paragrafı.

- A43. For fair value accounting estimates and other accounting estimates based on current conditions at the measurement date, more variation may exist between the fair value amount recognized in the prior period financial statements and the outcome or the amount re-estimated for the purpose of the current period. This is because the measurement objective for such accounting estimates deals with perceptions about value at a point in time, which may change significantly and rapidly as the environment in which the entity operates changes. The auditor may therefore focus the review on obtaining information that would be relevant to identifying and assessing risks of material misstatement. For example, in some cases obtaining an understanding of changes in marketplace participant assumptions which affected the outcome of a prior period fair value accounting estimate may be unlikely to provide relevant information for audit purposes. If so, then the auditor's consideration of the outcome of prior period fair value accounting estimates may be directed more towards understanding the effectiveness of management's prior estimation process, that is, management's track record, from which the auditor can judge the likely effectiveness of management's current process.
- A44. A difference between the outcome of an accounting estimate and the amount recognized in the prior period financial statements does not necessarily represent a misstatement of the prior period financial statements. However, it may do so if, for example, the difference arises from information that was available to management when the prior period's financial statements were finalized, or that could reasonably be expected to have been obtained and taken into account in the preparation of those financial statements. Many financial reporting frameworks contain guidance on distinguishing between changes in accounting estimates that constitute misstatements and changes that do not, and the accounting treatment required to be followed.

Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement

Estimation Uncertainty (Ref: Para. 10)

- A45. The degree of estimation uncertainty associated with an accounting estimate may be influenced by factors such as:
- The extent to which the accounting estimate depends on judgment.
 - The sensitivity of the accounting estimate to changes in assumptions.
 - The existence of recognized measurement techniques that may mitigate the estimation uncertainty (though the subjectivity of the assumptions used as inputs may nevertheless give rise to estimation uncertainty).
 - The length of the forecast period, and the relevance of data drawn from past events to forecast future events.
 - The availability of reliable data from external sources.
 - The extent to which the accounting estimate is based on observable or unobservable inputs.

The degree of estimation uncertainty associated with an accounting estimate may influence the estimate's susceptibility to bias.

- A46. Matters that the auditor considers in assessing the risks of material misstatement may also include:
- The actual or expected magnitude of an accounting estimate.
 - The recorded amount of the accounting estimate (that is, management's point estimate) in relation to the amount expected by the auditor to be recorded.

- A43. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri ve ölçüm tarihindeki mevcut koşulları temel alan diğer muhasebe tahminleri için önceki dönem mali tablolarında muhasebeleştirilen gerçeğe uygun değer miktarı ile cari dönemin amacına uygun olarak yeniden tahmin edilen miktar veya sonuç arasında daha fazla farklılık bulunabilir. Bunun nedeni, bu tür muhasebe tahminlerinin ölçüm amacının, belirli bir tarihteki değere ilişkin -kuruluşun faaliyet gösterdiği ortam değiştikçe önemli ve hızlı biçimde değişebilen- algılarla ilgili olmasıdır. Bu nedenle denetçi, gözden geçirme çalışmasını, önemli yanlış bildirim risklerini tespit etme ve değerlendirmeye ilişkin bilgi elde etme üzerine odaklayabilir. Örneğin bazı durumlarda önceki dönem gerçeğe uygun değer muhasebe tahmininin sonucunu etkileyen piyasa katılımcısı varsayımlarında meydana gelen değişikliklerle ilgili bilgi edinilmesinin, denetimin amaçları açısından ihtiyaca uygun bilgiler sağlama olasılığı düşüktür. Bu durumda, denetçinin önceki döneme ait gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminlerinin sonucuna ilişkin değerlendirmesi, idarenin önceki dönemle ilgili tahmin sürecinin etkinliğinin anlaşılmasına -diğer bir deyişle, denetçinin idarenin cari sürecinin muhtemel etkinliği hakkında yargıda bulunabileceği idarenin geçmiş performansının anlaşılmasına- daha fazla yönlendirilebilir.
- A44. Bir muhasebe tahmininin sonucu ile önceki döneme ait mali tablolarda muhasebeleştirilmiş tutar arasında farklılık olması, önceki döneme ait mali tablolarda mutlaka yanlış bildirim olduğu anlamına gelmez. Ancak farklılığın, önceki döneme ait mali tabloların tamamlandığında idarenin sahip olduğu bilgilerden veya bu mali tabloların hazırlanması sırasında elde edilmiş ve dikkate alınmış olması makul olarak beklenen bilgilerden kaynaklanması hâlinde bu durum, önceki döneme ait mali tablolarda yanlış bildirim olduğu anlamına gelebilir. Birçok mali raporlama çerçevesi, yanlış bildirim teşkil eden ve etmeyen muhasebe tahminlerindeki değişiklikler arasındaki farkın ayırt edilmesine ve söz konusu duruma göre izlenmesi gereken muhasebe yöntemine ilişkin rehberlik sağlamaktadır.

Önemli Yanlış Bildirim Risklerinin Tespiti ve Değerlendirilmesi

Tahmin Belirsizliği (Bkz: Parag. 10)

- A45. Bir muhasebe tahminine ilişkin tahmin belirsizliğinin derecesi, aşağıdaki faktörlerden etkilenebilir:
- Muhasebe tahmininin ne ölçüde yargıya dayandığı.
 - Muhasebe tahmininin varsayımlarda meydana gelen değişikliklere duyarlılığı.
 - Tahmin belirsizliğini azaltabilecek, kabul gören ölçüm tekniklerinin mevcudiyeti (girdi olarak kullanılan varsayımların öznelliğinin yine de tahmin belirsizliğine yol açma ihtimali olmasına rağmen).
 - Tahmin döneminin süresi ve gelecekteki olayları tahmin etmek üzere geçmiş olaylardan elde edilen verilerin ilgililiği.
 - Dış kaynaklardan elde edilen güvenilir verilerin erişilebilirliği.
 - Muhasebe tahmininin, gözlemlenebilir olan veya gözlemlenebilir olmayan girdileri ne ölçüde esas aldığı.
- Bir muhasebe tahminiyle ilişkili tahmin belirsizliğinin derecesi, tahminin yanlış olmaya yatkınlığını etkileyebilir.
- A46. Denetçinin, önemli yanlış bildirim risklerini değerlendirirken dikkate alacağı hususlar aşağıdakileri de içerebilir:
- Muhasebe tahmininin gerçek veya beklenen büyüklüğü.
 - Denetçinin kaydedilmesini beklediği miktar ile ilgili olarak muhasebe tahmininin kaydedilen miktarı (yani idarenin tahmini).

- Whether management has used an expert in making the accounting estimate.
- The outcome of the review of prior period accounting estimates.

High Estimation Uncertainty and Significant Risks (Ref: Para. 11)

- A47. Examples of accounting estimates that may have high estimation uncertainty include the following:
- Accounting estimates that are highly dependent upon judgment, for example, judgments about the outcome of pending litigation or the amount and timing of future cash flows dependent on uncertain events many years in the future.
 - Accounting estimates that are not calculated using recognized measurement techniques.
 - Accounting estimates where the results of the auditor's review of similar accounting estimates made in the prior period financial statements indicate a substantial difference between the original accounting estimate and the actual outcome.
 - Fair value accounting estimates for which a highly specialized entity-developed model is used or for which there are no observable inputs.
- A48. A seemingly immaterial accounting estimate may have the potential to result in a material misstatement due to the estimation uncertainty associated with the estimation; that is, the size of the amount recognized or disclosed in the financial statements for an accounting estimate may not be an indicator of its estimation uncertainty.
- A49. In some circumstances, the estimation uncertainty is so high that a reasonable accounting estimate cannot be made. The applicable financial reporting framework may, therefore, preclude recognition of the item in the financial statements, or its measurement at fair value. In such cases, the significant risks relate not only to whether an accounting estimate should be recognized, or whether it should be measured at fair value, but also to the adequacy of the disclosures. With respect to such accounting estimates, the applicable financial reporting framework may require disclosure of the accounting estimates and the high estimation uncertainty associated with them (see paragraphs A120-A123).
- A50. If the auditor determines that an accounting estimate gives rise to a significant risk, the auditor is required to obtain an understanding of the entity's controls, including control activities.¹
- A51. In some cases, the estimation uncertainty of an accounting estimate may cast significant doubt about the entity's ability to continue as a going concern. ISA 570² establishes requirements and provides guidance in such circumstances.

Responses to the Assessed Risks of Material Misstatement (Ref: Para. 12)

- A52. ISA 330 requires the auditor to design and perform audit procedures whose nature, timing and extent are responsive to the assessed risks of material misstatement in relation to accounting estimates at both the financial statement and assertion levels.³ Paragraphs A53-A115 focus on specific responses at the assertion level only.

¹ ISA 315, paragraph 29.

² ISA 570, "Going Concern".

³ ISA 330, paragraphs 5-6.

- İdarenin, muhasebe tahmini yaparken uzmandan faydalanıp faydalanmadığı.
- Önceki dönem muhasebe tahminlerinin gözden geçirilmesinden çıkan sonuç.

Yüksek Düzeyde Tahmin Belirsizliği ve Önemli Riskler (Bkz: Parag. 11)

- A47. Yüksek düzeyde tahmin belirsizliği içerebilecek muhasebe tahminlerine örnekler aşağıdakileri kapsar:
- Yargılara önemli ölçüde bağlı olan muhasebe tahminleri; örneğin devam etmekte olan davaların sonucu hakkında veya uzun yıllar belirsiz olaylara bağlı kalacak gelecekteki nakit akışlarının miktarı ve zamanlaması hakkındaki yargılar.
 - Kabul görmüş ölçüm teknikleri kullanılarak hesaplanmamış olan muhasebe tahminleri.
 - Denetçinin; önceki döneme ait mali tablolarda yapılmış benzer muhasebe tahminlerine ilişkin yaptığı gözden geçirme sonuçlarının, başlangıçta yapılan muhasebe tahmini ile fiili sonuç arasında önemli bir farklılığa işaret ettiği muhasebe tahminleri.
 - Kuruluşun geliştirdiği oldukça özellikli bir modelin kullanıldığı veya gözlemlenebilir hiçbir girdinin bulunmadığı gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri.
- A48. Görünüşte önemli olmayan bir muhasebe tahmini, kendisiyle ilişkili olan tahmin belirsizliğinden dolayı önemli bir yanlış bildirim neden olma potansiyeline sahip olabilir; başka bir ifadeyle muhasebe tahmini için mali tablolarda muhasebeleştirilen veya açıklanan tutarın büyüklüğü, tahmin belirsizliğinin bir göstergesi olmayabilir.
- A49. Bazı durumlarda, tahmin belirsizliği makul bir muhasebe tahmini oluşturulamayacak kadar yüksektir. Bu nedenle geçerli mali raporlama çerçevesi, ilgili kalemin mali tablolarda muhasebeleştirilmesine veya bunun gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesine izin vermeyebilir. Bu gibi durumlarda önemli riskler, yalnızca muhasebe tahmininin muhasebeleştirilmesinin veya gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesinin gerekip gerekmediği ile ilgili değil, aynı zamanda açıklamaların yeterliliği ile de ilgilidir. Bu tür muhasebe tahminleri ile ilgili olarak geçerli mali raporlama çerçevesi, muhasebe tahminlerinin ve bunlarla ilişkili yüksek düzeyde tahmin belirsizliğinin açıklanmasını gerektirebilir (Bkz. A120-A123).
- A50. Bir muhasebe tahmininin önemli riske yol açtığına karar vermesi halinde denetçinin, kontrol faaliyetleri dâhil kuruluşun kontrollerine ilişkin bilgi edinmesi gerekir.¹
- A51. Bazı durumlarda muhasebe tahminine ilişkin tahmin belirsizliği; kuruluşun, işletme sürekliliği bakımından devamlılık gösterme becerisi hakkında ciddi şüpheler doğurabilir. ISA 570², bu durumlara ilişkin gereklilikleri belirler ve rehberlik sağlar.

Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar (Bkz: Parag. 12)

- A52. ISA 330; denetçinin, hem mali tablo hem de beyan düzeyindeki muhasebe tahminleriyle ilgili olan etkisi değerlendirilen önemli yanlış bildirim risklerine karşı niteliği, zamanlaması ve kapsamı bakımından yanıt olacak denetim prosedürleri tasarlamasını ve uygulamasını gerektirir³. A53-A115 paragrafları, yalnızca beyan düzeyinde belirli yanıtlara odaklanır.

¹ ISA 315, 29. paragraf.

² ISA 570, "İşletmenin Sürekliliği".

³ ISA 330, 5-6. paragraflar.

Application of the Requirements of the Applicable Financial Reporting Framework (Ref: Para. 12(a))

- A53. Many financial reporting frameworks prescribe certain conditions for the recognition of accounting estimates and specify the methods for making them and required disclosures. Such requirements may be complex and require the application of judgment. Based on the understanding obtained in performing risk assessment procedures, the requirements of the applicable financial reporting framework that may be susceptible to misapplication or differing interpretations become the focus of the auditor's attention.
- A54. Determining whether management has appropriately applied the requirements of the applicable financial reporting framework is based, in part, on the auditor's understanding of the entity and its environment. For example, the measurement of the fair value of some items, such as intangible assets acquired in a business combination, may involve special considerations that are affected by the nature of the entity and its operations.
- A55. In some situations, additional audit procedures, such as the inspection by the auditor of the current physical condition of an asset, may be necessary to determine whether management has appropriately applied the requirements of the applicable financial reporting framework.
- A56. The application of the requirements of the applicable financial reporting framework requires management to consider changes in the environment or circumstances that affect the entity. For example, the introduction of an active market for a particular class of asset or liability may indicate that the use of discounted cash flows to estimate the fair value of such asset or liability is no longer appropriate.

Consistency in Methods and Basis for Changes (Ref: Para. 12(b))

- A57. The auditor's consideration of a change in an accounting estimate, or in the method for making it from the prior period, is important because a change that is not based on a change in circumstances or new information is considered arbitrary. Arbitrary changes in an accounting estimate result in inconsistent financial statements over time and may give rise to a financial statement misstatement or be an indicator of possible management bias.
- A58. Management often is able to demonstrate good reason for a change in an accounting estimate or the method for making an accounting estimate from one period to another based on a change in circumstances. What constitutes a good reason, and the adequacy of support for management's contention that there has been a change in circumstances that warrants a change in an accounting estimate or the method for making an accounting estimate, are matters of judgment.

Responses to the Assessed Risks of Material Misstatements (Ref: Para. 13)

- A59. The auditor's decision as to which response, individually or in combination, in paragraph 13 to undertake to respond to the risks of material misstatement may be influenced by such matters as:
- The nature of the accounting estimate, including whether it arises from routine or non routine transactions.
 - Whether the procedure(s) is expected to effectively provide the auditor with sufficient appropriate audit evidence.
 - The assessed risk of material misstatement, including whether the assessed risk is a significant risk.

Geçerli Mali Raporlama Çerçevesi Gerekliliklerinin Uygulanması (Bkz: Parag. 12(a))

- A53. Pek çok mali raporlama çerçevesi, muhasebe tahminlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin belirli koşulları tanımlamakta ve bu muhasebe tahminlerinin oluşturulmasında kullanılan yöntemleri ve gerekli açıklamaları belirlemektedir. Bu gereklilikler karmaşık olabilir ve yargı gerektirebilir. Denetçinin, risk değerlendirme prosedürlerinin uygulanması sırasında elde edilen bilgilere dayanarak, geçerli mali raporlama çerçevesinin yanlış uygulamaya veya farklı yorumlara açık olabilecek gerekliliklerine dikkatini yoğunlaştırması gerekecektir.
- A54. İdarenin geçerli mali raporlama çerçevesi gerekliliklerini gerektiği gibi uygulayıp uygulamadığına karar verilmesi, kısmen denetçinin, kuruluş ve faaliyet gösterdiği ortam hakkında bilgi edinmesine bağlıdır. Örneğin ticari birleşme yoluyla elde edilen maddi olmayan varlıklar gibi bazı kalemlerin gerçeğe uygun değer ölçümü, kuruluşun niteliği ve faaliyetlerinden etkilenen dikkate alınması gereken özel hususları içerebilir.
- A55. Bazı durumlarda idarenin, geçerli mali raporlama çerçevesi gerekliliklerini uygun şekilde uygulayıp uygulamadığına karar verilebilmesi için denetçinin varlığın mevcut fiziki durumunu tetkik etmesi gibi ek denetim prosedürleri; gerekli olabilir.
- A56. Geçerli mali raporlama çerçevesi gerekliliklerinin uygulanması; idarenin, kuruluşu etkileyecek ortam veya koşullardaki değişiklikleri dikkate almasını gerektirir. Örneğin belli bir varlık veya yükümlülük sınıfı için aktif piyasanın ortaya çıkması, bu varlık veya yükümlülüğün gerçeğe uygun değer tahmini için iskonto edilmiş nakit akışlarının kullanılmasının artık uygun olmadığına işaret edebilir.

Yöntemlerde ve Değişikliklerin Temelinde Tutarlılık (Bkz: Parag. 12(b))

- A57. Denetçinin bir muhasebe tahmininde veya muhasebe tahmini yapma yöntemindeki değişikliğe ilişkin değerlendirmesi önemlidir, çünkü içinde bulunulan şartlarda meydana gelen bir değişikliğe veya yeni bilgilere dayanmayan bir değişiklik ihtiyari olarak kabul edilir. Bir muhasebe tahminindeki ihtiyari değişiklikler, zaman içinde tutarsız mali tablolara yol açar ve mali tablolarda yanlış bildirim neden olabilir veya idarenin muhtemel yanlışlığının bir göstergesi olabilir.
- A58. İdare çoğu zaman, içinde bulunulan şartlarda meydana gelen bir değişikliğe dayanan ve bir dönemden diğerine bir muhasebe tahmininde veya muhasebe tahmininin oluşturulmasında kullanılan yöntemde yapılan bir değişiklik için haklı bir gerekçe gösterebilir. Haklı bir gerekçeyi nelerin oluşturduğu ve idarenin, içinde bulunulan şartlardaki bir değişiklik sebebiyle bir muhasebe tahmininde veya muhasebe tahmininin oluşturulmasında kullanılan yöntemde değişiklik yapılmasının gerekli olduğu yönündeki görüşüne ilişkin dayanağın yeterliliği, yargıya dayalı hususlardır.

Etkisi Değerlendirilen Önemli Yanlış Bildirim Risklerine Karşı Atılacak Adımlar (Bkz: Parag. 13)

- A59. Denetçinin, önemli yanlış bildirim risklerine karşılık vermek için 13 üncü paragrafta yer alan karşılıklardan hangilerinin tek başına veya birlikte uygulanacağına ilişkin kararı, aşağıdakigibi hususlardan etkilenebilir:
- Rutin veya rutin olmayan işlemlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı da dâhil olmak üzere muhasebe tahmininin niteliği.
 - İlgili prosedür veya prosedürlerin denetçiye yeterli ve uygun denetim kanıtını etkin bir şekilde sağlamanın beklenip beklenmediği.
 - Etkisi değerlendirilen riskin önemli bir risk olup olmadığı da dâhil olmak üzere etkisi değerlendirilen önemli yanlış bildirim riski.

- A60. For example, when evaluating the reasonableness of the allowance for doubtful accounts, an effective procedure for the auditor may be to review subsequent cash collections in combination with other procedures. Where the estimation uncertainty associated with an accounting estimate is high, for example, an accounting estimate based on a proprietary model for which there are unobservable inputs, it may be that a combination of the responses to assessed risks in paragraph 13 is necessary in order to obtain sufficient appropriate audit evidence.
- A61. Additional guidance explaining the circumstances in which each of the responses may be appropriate is provided in paragraphs A62-A95.

Events Occurring Up to the Date of the Auditor's Report (Ref: Para. 13(a))

- A62. Determining whether events occurring up to the date of the auditor's report provide audit evidence regarding the accounting estimate may be an appropriate response when such events are expected to:
- Occur; and
 - Provide audit evidence that confirms or contradicts the accounting estimate.
- A63. Events occurring up to the date of the auditor's report may sometimes provide sufficient appropriate audit evidence about an accounting estimate. For example, sale of the complete inventory of a superseded product shortly after the period end may provide audit evidence relating to the estimate of its net realizable value. In such cases, there may be no need to perform additional audit procedures on the accounting estimate, provided that sufficient appropriate evidence about the events is obtained.
- A64. For some accounting estimates, events occurring up to the date of the auditor's report are unlikely to provide audit evidence regarding the accounting estimate. For example, the conditions or events relating to some accounting estimates develop only over an extended period. Also, because of the measurement objective of fair value accounting estimates, information after the period-end may not reflect the events or conditions existing at the balance sheet date and therefore may not be relevant to the measurement of the fair value accounting estimate. Paragraph 13 identifies other responses to the risks of material misstatement that the auditor may undertake.
- A65. In some cases, events that contradict the accounting estimate may indicate that management has ineffective processes for making accounting estimates, or that there is management bias in the making of accounting estimates.
- A66. Even though the auditor may decide not to undertake this approach in respect of specific accounting estimates, the auditor is required to comply with ISA 560¹. The auditor is required to perform audit procedures designed to obtain sufficient appropriate audit evidence that all events occurring between the date of the financial statements and the date of the auditor's report that require adjustment of, or disclosure in, the financial statements have been identified² and appropriately reflected in the financial statements³. Because the measurement of many accounting estimates, other than fair value accounting estimates, usually depends on the outcome of future conditions, transactions or events, the auditor's work under ISA 560 is particularly relevant.

¹ ISA 560, "Subsequent Events".

² ISA 560, paragraph 6.

³ ISA 560, paragraph 8.

- A60. Örneğin, şüpheli alacaklar karşılığının makul olup olmadığı değerlendirilirken denetçi için etkin olabilecek bir prosedür, diğer prosedürlerle birlikte daha sonra yapılan nakit tahsilatlarının gözden geçirilmesi olabilir. Muhasebe tahmini ile ilişkili tahmin belirsizliğinin yüksek olduğu hallerde (örneğin kuruluşun kendisine ait olan ve gözlemlenebilir olmayan girdiler kullanan bir modeli temel alan muhasebe tahmini) yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek için 13. paragraftaki etkisi değerlendirilmiş risklere verilecek karşılıkların birlikte uygulanması gerekebilir.
- A61. Karşılıkların her birinin uygun olabileceği durumları açıklayan rehber niteliğinde ilâve bilgiler A62-A95 paragraflarında sunulmuştur.

Denetçi Raporunun Tarihine Kadar Meydana Gelen Olaylar (Bkz: Parag. 13(a))

- A62. Denetçi raporunun tarihine kadar meydana gelen olayların, muhasebe tahminine ilişkin denetim kanıtı sağlayıp sağlamadığına karar vermek, bu gibi olayların:
- Meydana gelmesinin ve
 - Muhasebe tahminini doğrulayan veya bununla çelişen denetim kanıtı sağlamasının beklenmesi durumunda uygun bir karşılık olabilir.
- A63. Denetçi raporunun tarihine kadar meydana gelen olaylar, bazen bir muhasebe tahminine ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı sağlayabilir. Örneğin kullanımdan çıkarılan bir ürün stoğunun tamamının dönem sonundan kısa süre sonra satılması, söz konusu ürünün net gerçekleşebilir değer tahminine ilişkin denetim kanıtı sağlayabilir. Bu gibi durumlarda olaylar hakkında yeterli ve uygun kanıt sağlandığı takdirde, muhasebe tahminine ilişkin ek denetim prosedürlerinin uygulanması gerekmebilir.
- A64. Bazı muhasebe tahminleri için denetçi raporunun tarihine kadar meydana gelen olayların, söz konusu muhasebe tahminiyle ilgili denetim kanıtı sağlama olasılığı düşüktür. Örneğin bazı muhasebe tahminleriyle ilişkili koşul veya olaylar, ancak uzun bir dönemde gelişir. Ayrıca, gerçeğe uygun değer muhasebe tahminlerinin ölçüm amacı nedeniyle dönem sonunun ardından elde edilen bilgi de bilanço tarihindeki mevcut olay veya koşulları yansıtmayabilir. Bu sebeple bu bilgi, gerçeğe uygun değer muhasebe tahmininin ölçümüyle ilgili olmayabilir. 13. paragraf, önemli yanlış bildirim risklerine karşı denetçinin atabileceği diğer adımları belirler.
- A65. Bazı durumlarda muhasebe tahmini ile çelişen olaylar; idarenin, muhasebe tahmini yapma hususunda etkin olmayan süreçlere sahip olduğuna veya muhasebe yaparken yanlı olduğuna işaret edebilir.
- A66. Denetçinin, belirli muhasebe tahminleri ile ilgili olarak bu yaklaşımı benimsememeye karar vermesi durumunda bile ISA 560'a uyması gerekir.¹ Denetçinin, mali tabloların tarihi ile denetçi raporunun tarihi arasında meydana gelen ve mali tablolarda düzeltme veya açıklama yapılmasını gerektiren tüm olayların tespit edildiğine² ve mali tablolarda uygun şekilde yansıtıldığına dair yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek üzere tasarlanmış denetim prosedürleri uygulaması gerekir.³ Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri dışında pek çok muhasebe tahmininin ölçümünün, genellikle gelecekteki koşul, işlem veya olayların sonuçlarına bağlı olması nedeniyle denetçinin ISA 560 kapsamındaki görevi konuyla özellikle ilgilidir.

¹ ISA 560, "Takip Eden Olaylar".

² ISA 560, 6. paragraf.

³ ISA 560, 8. paragraf.

Considerations specific to smaller entities

- A67. When there is a longer period between the balance sheet date and the date of the auditor's report, the auditor's review of events in this period may be an effective response for accounting estimates other than fair value accounting estimates. This may particularly be the case in some smaller owner-managed entities, especially when management does not have formalized control procedures over accounting estimates.

Testing How Management Made the Accounting Estimate (Ref: Para. 13(b))

- A68. Testing how management made the accounting estimate and the data on which it is based may be an appropriate response when the accounting estimate is a fair value accounting estimate developed on a model that uses observable and unobservable inputs. It may also be appropriate when, for example:

- The accounting estimate is derived from the routine processing of data by the entity's accounting system.
- The auditor's review of similar accounting estimates made in the prior period financial statements suggests that management's current period process is likely to be effective.
- The accounting estimate is based on a large population of items of a similar nature that individually are not significant.

- A69. Testing how management made the accounting estimate may involve, for example:

- Testing the extent to which data on which the accounting estimate is based is accurate, complete and relevant, and whether the accounting estimate has been properly determined using such data and management assumptions.
- Considering the source, relevance and reliability of external data or information, including that received from external experts engaged by management to assist in making an accounting estimate.
- Recalculating the accounting estimate, and reviewing information about an accounting estimate for internal consistency.
- Considering management's review and approval processes.

Considerations specific to smaller entities

- A70. In smaller entities, the process for making accounting estimates is likely to be less structured than in larger entities. Smaller entities with active management involvement may not have extensive descriptions of accounting procedures, sophisticated accounting records, or written policies. Even if the entity has no formal established process, it does not mean that management is not able to provide a basis upon which the auditor can test the accounting estimate.

Evaluating the method of measurement (Ref: Para. 13(b)(i))

- A71. When the applicable financial reporting framework does not prescribe the method of measurement, evaluating whether the method used, including any applicable model, is appropriate in the circumstances is a matter of professional judgment.
- A72. For this purpose, matters that the auditor may consider include, for example, whether:

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

- A67. Bilanço tarihi ve denetçi raporu arasında uzun bir süre bulunması halinde denetçinin bu dönem içindeki olayları gözden geçirmesi, gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri dışındaki muhasebe tahminlerine yönelik atılacak etkin bir adım olabilir. Bu durum, özellikle bazı küçük ölçekli, işletme sahibi yönetici tarafından yönetilen kuruluşlarda özellikle de idarenin, muhasebe tahminleriyle ilgili resmi kontrol prosedürlerine sahip olmaması durumunda geçerli olabilir.

İdarenin Muhasebe Tahminini Nasıl Oluşturduğunun Test Edilmesi (Bkz: Parag. 13(b))

- A68. İdarenin muhasebe tahminini nasıl oluşturduğunun ve söz konusu tahmini temellendirdiği verilerin test edilmesi; muhasebe tahmininin, gözlemlenebilir olan ve gözlemlenebilir olmayan girdileri kullanan bir model üzerinde geliştirilen gerçeğe uygun değer muhasebe tahmini olması halinde atılacak uygun bir adım olabilir. Bunların test edilmesi aşağıdaki durumlarda da uygun olabilir, örneğin:

- Muhasebe tahmininin, işletmenin muhasebe sistemi tarafından, verilerin rutin olarak işlenmesinden elde edilmesi.
- Denetçinin, önceki döneme ait mali tablolarda oluşturulan benzer muhasebe tahminlerine ilişkin yaptığı gözden geçirmenin, idarenin cari döneme ilişkin sürecinin etkin olabileceğine işaret etmesi.
- Muhasebe tahmininin, münferit olarak önemli olmayan benzer niteliğe sahip kalemlerden oluşan geniş bir ana kitleye dayanması.

- A69. İdarenin muhasebe tahminini nasıl oluşturduğunun test edilmesi, aşağıdakileri kapsayabilir:

- Muhasebe tahmininin temellendirildiği verilerin ne derece doğru, tam ve ilgili olduğunun test edilmesi ve muhasebe tahmininin, bu gibi verileri ve idare varsayımlarını kullanarak uygun şekilde belirlenip belirlenmediği,
- İdare tarafından muhasebe tahmini oluşturulmasına yardımcı olmak amacıyla görevlendirilen dış uzmanlardan alınanlar da dâhil olmak üzere dış verilerin ve bilgilerin kaynak, ilgililik ve güvenilirliğinin göz önünde bulundurulması,
- Muhasebe tahmininin yeniden hesaplanması ve muhasebe tahmini hakkındaki bilginin iç tutarlılık sağlanması açısından gözden geçirilmesi,
- İdarenin gözden geçirme ve onay süreçlerinin göz önünde bulundurulması.

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

- A70. Küçük ölçekli kuruluşlarda muhasebe tahmini oluşturma süreci, genellikle büyük ölçekli kuruluşlarda olduğundan daha basit yapıdadır. İdarenin aktif katılımının olduğu küçük ölçekli kuruluşlarda, muhasebe prosedürlerine ilişkin kapsamlı tanımlar, karmaşık muhasebe kayıtları veya yazılı politikalar bulunmayabilir. Kuruluşun resmi olarak belirlenen hiçbir süreci bulunmasa bile bu durum; idarenin, denetçinin ilgili muhasebe tahminini test etmesine bir dayanak sağlayamayacağı anlamına gelmez.

Ölçüm Yönteminin Değerlendirilmesi (Bkz: Parag. 13(b)(i))

- A71. Geçerli mali raporlama çerçevesinin ölçüm yöntemini belirtmediği hallerde, kullanılan yöntemin (geçerli her türlü model dâhil) duruma uygun olup olmadığını değerlendirmek bir mesleki yargı meselesidir.
- A72. Bu amaçla denetçinin dikkate alabileceği hususlar şunlardır:

- Management's rationale for the method selected is reasonable.
- Management has sufficiently evaluated and appropriately applied the criteria, if any, provided in the applicable financial reporting framework to support the selected method.
- The method is appropriate in the circumstances given the nature of the asset or liability being estimated and the requirements of the applicable financial reporting framework relevant to accounting estimates.
- The method is appropriate in relation to the business, industry and environment in which the entity operates.

A73. In some cases, management may have determined that different methods result in a range of significantly different estimates. In such cases, obtaining an understanding of how the entity has investigated the reasons for these differences may assist the auditor in evaluating the appropriateness of the method selected.

Evaluating the use of models

A74. In some cases, particularly when making fair value accounting estimates, management may use a model. Whether the model used is appropriate in the circumstances may depend on a number of factors, such as the nature of the entity and its environment, including the industry in which it operates, and the specific asset or liability being measured.

A75. The extent to which the following considerations are relevant depends on the circumstances, including whether the model is one that is commercially available for use in a particular sector or industry, or a proprietary model. In some cases, an entity may use an expert to develop and test a model.

A76. Depending on the circumstances, matters that the auditor may also consider in testing the model include, for example, whether:

- The model is validated prior to usage, with periodic reviews to ensure it is still suitable for its intended use. The entity's validation process may include evaluation of:
 - The model's theoretical soundness and mathematical integrity, including the appropriateness of model parameters.
 - The consistency and completeness of the model's inputs with market practices.
 - The model's output as compared to actual transactions.
- Appropriate change control policies and procedures exist.
- The model is periodically calibrated and tested for validity, particularly when inputs are subjective.
- Adjustments are made to the output of the model, including in the case of fair value accounting estimates, whether such adjustments reflect the assumptions marketplace participants would use in similar circumstances.
- The model is adequately documented, including the model's intended applications and limitations and its key parameters, required inputs, and results of any validation analysis performed.

- İdarenin seçilen yönetime ilişkin gerekçesinin makul olup olmadığı.
- İdarenin, seçilen yöntemleri desteklemek amacıyla geçerli mali raporlama çerçevesindeki -varsa- kriterleri yeterince değerlendirip değerlendirmedeği ve bunları uygun şekilde uygulayıp uygulamadığı.
- Yöntemin, tahmin edilen varlık veya yükümlülüğün niteliği ve muhasebe tahminleriyle ilgili geçerli mali raporlama çerçevesinin gereklilikleri doğrultusunda duruma uygun olup olmadığı.
- Yöntemin, kuruluşun faaliyet gösterdiği iş kolu, endüstri ve ortama uygun olup olmadığı.

A73. Bazı durumlarda idare, farklı yöntemlerin birbirinden önemli derecede farklılık gösteren bir dizi tahminle sonuçlandığına karar vermiş olabilir. Bu gibi durumlarda kuruluşun bu farklılıkların sebeplerini nasıl araştırdığı hakkında bilgi edinilmesi, denetçinin seçilen yöntemin uygunluğunu değerlendirmesine yardımcı olabilir.

Model Kullanımının Değerlendirilmesi

- A74. Bazı durumlarda idare, özellikle de gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri oluştururken bir model kullanabilir. Kullanılan modelin duruma uygun olup olmadığı, kuruluşun faaliyet gösterdiği endüstri de dâhil olmak üzere kuruluş ve faaliyet gösterdiği ortamın niteliği ve ölçümü yapılan belirli varlık veya yükümlülük gibi birtakım faktörlere bağlı olabilir.
- A75. Aşağıdaki hususların ne derece ilgili olduğu, koşullara bağlıdır. Bunlara modelin, belli bir sektör veya endüstride kullanılmak üzere piyasada bulunan bir model veya tescilli bir model olup olmadığı dâhildir. Bazı durumlarda kuruluş, bir modeli geliştirmek ve test etmek için bir uzmandan faydalanabilir..
- A76. Koşullara bağlı olarak denetçinin, modeli test ederken göz önünde bulundurabileceği hususlara örnekler şunlardır:
- Modelin amaçlanan kullanımı için hala uygun olduğundan emin olmak üzere kullanılmadan önce periyodik gözden geçirme süreçleri aracılığıyla doğrulanıp doğrulanmadığı. Kuruluşun doğrulama süreci aşağıdakilerin değerlendirilmesini içerebilir:
 - Modelin teorik sağlamlığı ve matematiksel doğruluğu (model parametrelerinin uygunluğu dâhil).
 - Model girdilerinin, piyasa uygulamaları ile tutarlılığı ve tamlığı.
 - Gerçek işlemlerle kıyaslandığında modelin çıktıları.
 - Değişikliklerin kontrolüne yönelik uygun politika ve prosedürlerin bulunup bulunmadığı.
 - Geçerliliğini denetlemek üzere modelin, periyodik olarak düzeltilip düzeltilmediği ve test edilip edilmediği (özellikle girdilerin öznel olduğu hallerde).
 - Modelin çıktısında düzeltmeler yapılıp yapılmadığı (gerçeğe uygun değer muhasebe tahminlerinde bu gibi ayarlamaların, piyasa katılımcılarının benzer durumlarda kullanacağı varsayımları yansıtıp yansıtmadığı dâhil).
 - Modelin yeterli bir şekilde belgelendirilip belgelendirilmediği (modelin planlanan uygulamaları, kısıtlamaları ve kilit parametreleri ile gereken girdiler ve uygulanan her türlü doğrulama analizi sonuçları dâhil).

Assumptions used by management (Ref: Para. 13(b)(ii))

- A77. The auditor's evaluation of the assumptions used by management is based only on information available to the auditor at the time of the audit. Audit procedures dealing with management assumptions are performed in the context of the audit of the entity's financial statements, and not for the purpose of providing an opinion on assumptions themselves.
- A78. Matters that the auditor may consider in evaluating the reasonableness of the assumptions used by management include, for example:
- Whether individual assumptions appear reasonable.
 - Whether the assumptions are interdependent and internally consistent.
 - Whether the assumptions appear reasonable when considered collectively or in conjunction with other assumptions, either for that accounting estimate or for other accounting estimates.
 - In the case of fair value accounting estimates, whether the assumptions appropriately reflect observable marketplace assumptions.
- A79. The assumptions on which accounting estimates are based may reflect what management expects will be the outcome of specific objectives and strategies. In such cases, the auditor may perform audit procedures to evaluate the reasonableness of such assumptions by considering, for example, whether the assumptions are consistent with:
- The general economic environment and the entity's economic circumstances.
 - The plans of the entity.
 - Assumptions made in prior periods, if relevant.
 - Experience of, or previous conditions experienced by, the entity, to the extent this historical information may be considered representative of future conditions or events.
 - Other assumptions used by management relating to the financial statements.
- A80. The reasonableness of the assumptions used may depend on management's intent and ability to carry out certain courses of action. Management often documents plans and intentions relevant to specific assets or liabilities and the financial reporting framework may require it to do so. Although the extent of audit evidence to be obtained about management's intent and ability is a matter of professional judgment, the auditor's procedures may include the following:
- Review of management's history of carrying out its stated intentions.
 - Review of written plans and other documentation, including, where applicable, formally approved budgets, authorizations or minutes.
 - Inquiry of management about its reasons for a particular course of action.
 - Review of events occurring subsequent to the date of the financial statements and up to the date of the auditor's report.
 - Evaluation of the entity's ability to carry out a particular course of action given the entity's economic circumstances, including the implications of its existing commitments.

Certain financial reporting frameworks, however, may not permit management's intentions or plans to be taken into account when making an accounting estimate. This is often the case for fair value accounting estimates because their measurement objective requires that assumptions reflect those used by marketplace participants.

İdarenin Kullandığı Varsayımlar (Bkz: Parag. 13(b)(ii))

- A77. Denetçinin; idare tarafından kullanılan varsayımlara ilişkin değerlendirmesi, yalnızca denetim sırasında mevcut olan bilgileri temel alır. İdarenin varsayımlarını ele alan denetim prosedürleri, kuruluşun mali tablolarının denetimi bağlamında uygulanır ve varsayımlara ilişkin bir görüş verme amacı taşımaz.
- A78. Denetçinin, idarece kullanılan varsayımların makullüğünü değerlendirirken göz önünde bulundurabileceği hususlara örnekler şunlardır:
- Münferit varsayımların makul görünüp görünmediği.
 - Varsayımların birbirine bağlı ve kendi içinde tutarlı olup olmadığı.
 - Toplu olarak veya diğer varsayımlarla bağlantılı olarak ele alındığında varsayımların, gerek söz konusu muhasebe tahmini gerek diğer muhasebe tahminleri bakımından makul görünüp görünmediği.
 - Gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminlerinde varsayımların, gözlemlenebilir piyasa varsayımlarını uygun şekilde yansıtmayı yansıtmadığı.
- A79. Muhasebe tahminlerinin dayandırıldığı varsayımlar; idarenin, belirli hedef ve stratejilerin sonuçlarına ilişkin beklentilerini yansıtabilir. Bu gibi durumlarda denetçi, varsayımların makullüğünü değerlendirmek üzere örneğin bunların aşağıdaki hususlarla tutarlı olup olmadığını dikkate alarak denetim prosedürleri uygulayabilir:
- Genel ekonomik ortam ve kuruluşun ekonomik durumu.
 - Kuruluşun planları.
 - Konuyla ilgiliyse, önceki dönemlerde yapılan varsayımlar.
 - Geçmişe ait bilgilerin geleceğe ilişkin şart veya olayların göstergesi olarak değerlendirilebildiği ölçüde, işletmenin sahip olduğu deneyimler veya işletmenin daha önce karşılaştığı durumlar.
 - İdarenin, mali tablolarla ilgili kullandığı diğer varsayımlar.
- A80. Kullanılan varsayımların makullüğü, idarenin amacına ve belli eylem planları yürütme kabiliyetine bağlı olabilir. İdare genellikle, belirli varlık ve yükümlülüklerle ilgili planları ve amaçları belgelendirir ve mali raporlama çerçevesi de bunun yapılmasını zorunlu kılabilir. İdarenin amaç ve kabiliyeti hakkında elde edilecek denetim kanıtının kapsamı, mesleki yargı meselesi olmakla beraber denetçinin prosedürleri aşağıdakileri kapsayabilir:
- İdarenin açıkladığı amaçlarını nasıl yerine getirdiğine ilişkin geçmişinin gözden geçirilmesi.
 - Yazılı planlar ve diğer belgelerin (uygun hallerde resmi olarak onaylanmış bütçeler, yetki belgeleri veya tutanaklar dâhil) gözden geçirilmesi.
 - İdarenin belli bir eylem planına ilişkin sebeplerinin sorgulanması.
 - Mali tabloların tarihinden sonra ve denetçi raporunun tarihine kadar meydana gelen olayların gözden geçirilmesi.
 - Ekonomik şartları göz önüne alındığında kuruluşun belli bir eylem planını yürütme kabiliyetinin değerlendirilmesi (mevcut taahhütlerinin etkileri dâhil).

Ancak bazı mali raporlama çerçeveleri, bir muhasebe tahminini oluştururken idarenin amaçları veya planlarının göz önünde bulundurulmasına izin vermeyebilir. Bu durum genellikle, gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminleri açısından geçerlidir, çünkü gerçeğe uygun değere ilişkin tahminlerin ölçüm amacı, varsayımların piyasa katılımcıları tarafından kullanılan varsayımları yansıtmayı zorunlu kılar.

A81. Matters that the auditor may consider in evaluating the reasonableness of assumptions used by management underlying fair value accounting estimates, in addition to those discussed above where applicable, may include, for example:

- Where relevant, whether and, if so, how management has incorporated market-specific inputs into the development of assumptions.
- Whether the assumptions are consistent with observable market conditions, and the characteristics of the asset or liability being measured at fair value.
- Whether the sources of market-participant assumptions are relevant and reliable, and how management has selected the assumptions to use when a number of different market participant assumptions exist.
- Where appropriate, whether and, if so, how management considered assumptions used in, or information about, comparable transactions, assets or liabilities.

A82. Further, fair value accounting estimates may comprise observable inputs as well as unobservable inputs. Where fair value accounting estimates are based on unobservable inputs, matters that the auditor may consider include, for example, how management supports the following:

- The identification of the characteristics of marketplace participants relevant to the accounting estimate.
- Modifications it has made to its own assumptions to reflect its view of assumptions marketplace participants would use.
- Whether it has incorporated the best information available in the circumstances.
- Where applicable, how its assumptions take account of comparable transactions, assets or liabilities.

If there are unobservable inputs, it is more likely that the auditor's evaluation of the assumptions will need to be combined with other responses to assessed risks in paragraph 13 in order to obtain sufficient appropriate audit evidence. In such cases, it may be necessary for the auditor to perform other audit procedures, for example, examining documentation supporting the review and approval of the accounting estimate by appropriate levels of management and, where appropriate, by those charged with governance.

A83. In evaluating the reasonableness of the assumptions supporting an accounting estimate, the auditor may identify one or more significant assumptions. If so, it may indicate that the accounting estimate has high estimation uncertainty and may, therefore, give rise to a significant risk. Additional responses to significant risks are described in paragraphs A102-A115.

Testing the Operating Effectiveness of Controls (Ref: Para. 13(c))

A84. Testing the operating effectiveness of the controls over how management made the accounting estimate may be an appropriate response when management's process has been well-designed, implemented and maintained, for example:

- Controls exist for the review and approval of the accounting estimates by appropriate levels of management and, where appropriate, by those charged with governance.
- The accounting estimate is derived from the routine processing of data by the entity's accounting system.

A81. Denetçinin; uygun hallerde yukarıda bahsedilen hususlara ek olarak idare tarafından kullanılan ve gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminlerinin altında yatan varsayımların makullüğünü değerlendirirken dikkate alabileceği hususlara örnekler şunlardır:

- İlgili hallerde idarenin, piyasaya özgü girdileri, varsayımların oluşturulma sürecine dâhil edip etmediği, dâhil etmesi hâlinde nasıl dâhil ettiği.
- Varsayımların, gözlemlenebilir piyasa koşullarıyla ve gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen varlık veya yükümlülüklerin özellikleriyle tutarlı olup olmadığı.
- Piyasa katılımcısı varsayımlarına ilişkin kaynakların ihtiyaca uygun ve güvenilir olup olmadığı ve çok sayıda farklı piyasa katılımcısı varsayımının bulunması durumunda idarenin kullandığı varsayımları nasıl seçtiği.
- Uygun hallerde idarenin, kıyaslanabilir işlemler, varlıklar ve yükümlülüklerde kullanılan varsayımları veya bunlar hakkındaki bilgileri değerlendirip değerlendirmediyse; değerlendirdiyse nasıl değerlendirdiği.

A82. Bunlara ilaveten gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminleri gözlemlenebilir girdilerin yanında gözlemlenebilir olmayan girdileri de içerebilir. Gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminlerinin, gözlemlenebilir olmayan girdileri temel aldığı hallerde denetçinin dikkate alacağı hususlar, örneğin idarenin aşağıdaki durumları nasıl desteklediğini kapsayabilir:

- Muhasebe tahminiyle ilgili piyasa katılımcılarının özelliklerinin belirlenmesi.
- İdarenin, piyasa katılımcılarının kullanacağı varsayımlar hakkında görüşünü yansıtmak üzere kendi varsayımlarında yaptığı değişiklikler.
- İçinde bulunulan şartlar altında idarenin, mevcut en iyi bilgileri kullanıp kullanmadığı.
- Uygun hallerde idarenin varsayımlarının; kıyaslanabilir işlemler, varlıklar veya yükümlülükleri nasıl dikkate aldığı.

Gözlemlenebilir olmayan girdilerin bulunması halinde yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek üzere denetçinin varsayımlara ilişkin değerlendirmesinin, etkisi değerlendirilen risklere karşı 13. Paragrafta belirtilen adımlarla birleştirilmesi gerekecektir. Bu gibi durumlarda denetçinin, örneğin muhasebe tahmininin uygun yönetim kademeleri ve uygun hallerde yönetimden sorumlu olanlar tarafından gözden geçirilmesi ve onaylanması işlemini destekleyen belgelerin incelenmesi gibi, diğer denetim prosedürlerini uygulaması gerekli olabilir.

A83. Muhasebe tahminini destekleyen varsayımların makullüğünü değerlendirirken denetçi, bir veya daha fazla önemli varsayım tespit edebilir. Bu tespit, muhasebe tahminine ilişkin tahmin belirsizliğinin yüksek olduğuna, dolayısıyla muhasebe tahmininin önemli riske yol açabileceğine işaret edebilir. Önemli risklere karşı atılacak adımlar, A102-A115 paragraflarında açıklanmaktadır.

Kontrollerin Faaliyet Etkinliğinin Test Edilmesi (Bkz: Parag. 13(c))

A84. İdarenin muhasebe tahminini nasıl oluşturduğuna dair yapılan kontrollerin faaliyet etkinliğinin test edilmesi, idarenin kontrol sürecinin iyi tasarlandığı, uygulandığı ve sürdürüldüğü aşağıdaki gibi durumlarda atılacak uygun bir adım olabilir. Örneğin:

- Muhasebe tahminlerinin uygun yönetim kademeleri ve uygun hallerde yönetimden sorumlu olanlar tarafından gözden geçirildiği ve onaylandığına dair kontroller mevcuttur.
- Muhasebe tahmini, verilerin kuruluşun muhasebe sistemi tarafından rutin olarak işlenmesinden elde edilmektedir.

- A85. Testing the operating effectiveness of the controls is required when:
- (a) The auditor's assessment of risks of material misstatement at the assertion level includes an expectation that controls over the process are operating effectively; or
 - (b) Substantive procedures alone do not provide sufficient appropriate audit evidence at the assertion level.¹

Considerations specific to smaller entities

- A86. Controls over the process to make an accounting estimate may exist in smaller entities, but the formality with which they operate varies. Further, smaller entities may determine that certain types of controls are not necessary because of active management involvement in the financial reporting process. In the case of very small entities, however, there may not be many controls that the auditor can identify. For this reason, the auditor's response to the assessed risks is likely to be substantive in nature, with the auditor performing one or more of the other responses in paragraph 13.

Developing a Point Estimate or Range (Ref: Para. 13(d))

- A87. Developing a point estimate or a range to evaluate management's point estimate may be an appropriate response where, for example:
- An accounting estimate is not derived from the routine processing of data by the accounting system.
 - The auditor's review of similar accounting estimates made in the prior period financial statements suggests that management's current period process is unlikely to be effective.
 - The entity's controls within and over management's processes for determining accounting estimates are not well designed or properly implemented.
 - Events or transactions between the period end and the date of the auditor's report contradict management's point estimate.
 - There are alternative sources of relevant data available to the auditor which can be used in making a point estimate or a range.
- A88. Even where the entity's controls are well designed and properly implemented, developing a point estimate or a range may be an effective or efficient response to the assessed risks. In other situations, the auditor may consider this approach as part of determining whether further procedures are necessary and, if so, their nature and extent.
- A89. The approach taken by the auditor in developing either a point estimate or a range may vary based on what is considered most effective in the circumstances. For example, the auditor may initially develop a preliminary point estimate, and then assess its sensitivity to changes in assumptions to ascertain a range with which to evaluate management's point estimate. Alternatively, the auditor may begin by developing a range for purposes of determining, where possible, a point estimate.

¹ ISA 330, paragraph 8.

A85. Kontrollerin faaliyet etkinliğinin aşağıdaki hallerde test edilmesi gerekir:

- (a) Denetçinin beyan düzeyindeki önemli yanlış bildirim risklerinin etkisini değerlendirmesi, ilgili süreç üzerinde yapılan kontrollerin etkin olarak faaliyet gösterdiği beklentisini içermektedir veya
- (b) Maddi doğrulama prosedürleri, beyan düzeyinde tek başına yeterli ve uygun denetim kanıtı sağlayamamaktadır.¹

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

A86. Küçük ölçekli kuruluşlarda muhasebe tahmini oluşturma süreci üzerinde uygulanacak kontroller bulunabilir, fakat bu kontrolleri uygulama usulleri değişiklik gösterir. Ayrıca küçük ölçekli kuruluşlar; idarenin, mali raporlama sürecine aktif olarak katılması nedeniyle bazı kontrol türlerinin gerekli olmadığına karar verebilir. Çok küçük ölçekli kuruluşlarda ise denetçinin tespit edebileceği çok sayıda kontrol bulunmayabilir. Bu nedenle denetçinin, etkisi değerlendirilen risklere karşı atacağı adım, 13. paragrafta belirtilen diğer adımların bir veya daha fazlasını ayrıca uygulamakla beraber, muhtemelen maddi doğrulama mahiyetinde olacaktır.

Tahmin veya Tahmin Aralığının Oluşturulması (Bkz: Parag. 13(d))

A87. İdarenin tahminini değerlendirmek üzere tahmin veya tahmin aralığı oluşturulması; aşağıdaki gibi durumlarda uygun bir adım olabilir.:

- Muhasebe tahmininin, verilerin muhasebe sistemi tarafından rutin olarak işlenmesinden elde edilmemesi.
- Denetçinin önceki dönem mali tablolardaki benzer muhasebe tahminlerini gözden geçirmesinin, idarenin cari döneme ilişkin tahmin sürecinin etkin olmayabileceğini göstermesi.
- Kuruluşun muhasebe tahminlerinin belirlenmesine ilişkin idare süreçleri dâhilinde ve bu süreçler üzerinde sahip olduğu kontrollerin iyi tasarlanmaması veya bu kontrollerin düzgün bir şekilde uygulanmaması.
- Dönem sonu ile denetçi raporunun tarihi arasındaki olay ve işlemlerin, idarenin tahminiyle çelişmesi,
- Denetçinin kullanımına hazır olan ve bir tahmin veya tahmin aralığı belirlemede kullanabileceği ilgili veriler için alternatif kaynakların bulunması.

A88. Kuruluşun kontrollerinin iyi tasarlandığı ve düzgün şekilde uygulandığı hallerde bile tahmin veya tahmin aralığının oluşturulması, etkisi değerlendirilen risklere karşı atılan etkin veya verimli bir adım olabilir. Diğer durumlarda denetçi bu yaklaşımı, ek prosedürlerin gerekli olup olmadığına; gerekliyse bu prosedürlerin niteliği ve kapsamının ne olacağına karar verme sürecinin bir parçası olarak dikkate alabilir.

A89. Denetçinin tahmin veya tahmin aralığı oluştururken benimsediği yaklaşım, içinde bulunulan şartlar altında neyin en etkili olacağına bağlı olarak farklılık gösterebilir. Örneğin denetçi, başlangıçta bir tahmin oluşturabilir ve daha sonra idarenin tahminini değerlendirecek bir aralık belirlemek amacıyla varsayımlardaki değişikliklere karşı bu tahminin duyarlılığını değerlendirebilir. Buna alternatif olarak denetçi, mümkün olan hallerde, tahmin belirleme amacıyla bir aralık oluşturarak da işe başlayabilir.

¹ ISA 330, 8. paragraf.

- A90. The ability of the auditor to make a point estimate, as opposed to a range, depends on several factors, including the model used, the nature and extent of data available and the estimation uncertainty involved with the accounting estimate. Further, the decision to develop a point estimate or range may be influenced by the applicable financial reporting framework, which may prescribe the point estimate that is to be used after consideration of the alternative outcomes and assumptions, or prescribe a specific measurement method (for example, the use of a discounted probability-weighted expected value).
- A91. The auditor may develop a point estimate or a range in a number of ways, for example, by:
- Using a model, for example, one that is commercially available for use in a particular sector or industry, or a proprietary or auditor-developed model.
 - Further developing management's consideration of alternative assumptions or outcomes, for example, by introducing a different set of assumptions.
 - Employing or engaging a person with specialized expertise to develop or execute the model, or to provide relevant assumptions.
 - Making reference to other comparable conditions, transactions or events, or, where relevant, markets for comparable assets or liabilities.

Understanding Management's Assumptions or Method (Ref: Para. 13(d)(i))

- A92. When the auditor makes a point estimate or a range and uses assumptions or a method different from those used by management, paragraph 13(d)(i) requires the auditor to obtain a sufficient understanding of the assumptions or method used by management in making the accounting estimate. This understanding provides the auditor with information that may be relevant to the auditor's development of an appropriate point estimate or range. Further, it assists the auditor to understand and evaluate any significant differences from management's point estimate. For example, a difference may arise because the auditor used different, but equally valid, assumptions as compared with those used by management. This may reveal that the accounting estimate is highly sensitive to certain assumptions and therefore subject to high estimation uncertainty, indicating that the accounting estimate may be a significant risk. Alternatively, a difference may arise as a result of a factual error made by management. Depending on the circumstances, the auditor may find it helpful in drawing conclusions to discuss with management the basis for the assumptions used and their validity, and the difference, if any, in the approach taken to making the accounting estimate.

Narrowing a Range (Ref: Para. 13(d)(ii))

- A93. When the auditor concludes that it is appropriate to use a range to evaluate the reasonableness of management's point estimate (the auditor's range), paragraph 13(d)(ii) requires that range to encompass all "reasonable outcomes" rather than all possible outcomes. The range cannot be one that comprises all possible outcomes if it is to be useful, as such a range would be too wide to be effective for purposes of the audit. The auditor's range is useful and effective when it is sufficiently narrow to enable the auditor to conclude whether the accounting estimate is misstated.

- A90. Denetçinin, bir tahmin aralığının aksine tahmin tutarı belirleyebilme kabiliyeti, kullanılan model, mevcut verilerin nitelik ve kapsamı ve muhasebe tahminine ilişkin tahmin belirsizliği de dâhil olmak üzere birçok faktöre bağlıdır. Ayrıca, bir tahmin veya tahmin aralığı oluşturma kararı, alternatif sonuç ve varsayımlar göz önüne alındıktan sonra kullanılması gereken tahmini veya belirli ölçüm yöntemini (örneğin, olasılığa göre ağırlıklı iskonto edilmiş beklenen değer kullanımı gibi) tanımlayan geçerli mali raporlama çerçevesinden etkilenebilir.,.
- A91. Denetçi, çeşitli yollarla bir tahmin veya tahmin aralığı oluşturabilir. Örneğin denetçi;
- Belirli bir sektör veya endüstride ticari olarak kullanıma sunulmuş hazır bir modeli ya da tescilli veya denetçi tarafından geliştirilmiş bir modeli kullanabilir.
 - İdarenin alternatif varsayım veya sonuçlara yönelik değerlendirmesini daha da geliştirebilir, örneğin farklı bir varsayım seti kullanarak.
 - Modeli oluşturmak veya uygulamak ya da ilgili varsayımları sağlamak için özel uzmanlık bilgisine sahip bir kişiyi istihdam edebilir veya görevlendirebilir.
 - Diğer kıyaslanabilir durumlara, işlemlere veya olaylara veya ilgili olduğu yerde kıyaslanabilir varlık veya yükümlülüklerle ilişkin piyasalara başvurabilir.

İdarenin Varsayımlarının ve Yönteminin Anlaşılması (Bkz: Parag. 13(d)(i))

- A92. Denetçinin, bir tahmin veya tahmin aralığı oluşturduğu ve idare tarafından kullanılanlardan farklı varsayım veya yöntem kullandığı hallerde 13(d)(i) paragrafı, denetçinin muhasebe tahmini oluştururken idare tarafından kullanılan varsayımlar veya yöntem hakkında yeterli bilgi edinmesini gerektirir. Bu bilgi, denetçiye uygun bir tahmin veya tahmin aralığı oluşturması ile ilgili olabilecek bilgileri sağlar. Ayrıca bu husus denetçinin, idarenin tahmininden herhangi bir önemli sapmayı anlamasına ve değerlendirmesine yardımcı olur. Örneğin denetçi, idarenin kullandıklarına kıyasla farklı fakat bunlarla eşit derecede geçerli varsayımlar kullandığı için bir farklılık ortaya çıkabilir. Bu durum, muhasebe tahmininin belirli varsayımlara oldukça duyarlı olduğunu ve bu nedenle yüksek düzeyde tahmin belirsizliğiyle karşı karşıya kalacağını ortaya çıkarabilir ki bu da muhasebe tahmininin önemli risk teşkil edebileceğine işaret eder. Alternatif olarak, idare tarafından yapılan fiili bir hata sonucunda da farklılık ortaya çıkabilir. Koşullara bağlı olarak denetçi; sonuca ulaşmak için muhasebe tahmini oluşturmakta kullanılan varsayımların dayanağı ve geçerliliği ile benimsenen yaklaşımda bir farklılık olması halinde bu farklılık hakkında idareyle müzakerede bulunmayı yararlı bulabilir.

Tahmin Aralığının Daraltılması (Bkz: Parag. 13(d)(ii))

- A93. Denetçinin, idarenin tahmininin makullüğünü değerlendirmek için belli bir tahmin aralığı (denetçinin tahmin aralığı) kullanmanın uygun olduğu sonucuna vardığı hallerde, 13(d)(ii) paragrafı, tahmin aralığının tüm olası sonuçları değil, tüm “makul sonuçları” kapsamasını gerektirir. Tahmin aralığının faydalı olması için tüm olası sonuçları içeren bir aralık olmaması gerekir, çünkü böyle bir tahmin aralığı, denetim amaçları bakımından etkin olmayacak kadar geniş olacaktır. Denetçinin tahmin aralığı; muhasebe tahmininin yanlış bildirilip bildirilmediği hakkında denetçinin bir sonuca varabilmesini sağlayacak şekilde yeterince dar olduğu zaman faydalı ve etkin olur.

- A94. Ordinarily, a range that has been narrowed to be equal to or less than performance materiality is adequate for the purposes of evaluating the reasonableness of management's point estimate. However, particularly in certain industries, it may not be possible to narrow the range to below such an amount. This does not necessarily preclude recognition of the accounting estimate. It may indicate, however, that the estimation uncertainty associated with the accounting estimate is such that it gives rise to a significant risk. Additional responses to significant risks are described in paragraphs A102-A115.
- A95. Narrowing the range to a position where all outcomes within the range are considered reasonable may be achieved by:
- (a) Eliminating from the range those outcomes at the extremities of the range judged by the auditor to be unlikely to occur; and
 - (b) Continuing to narrow the range, based on audit evidence available, until the auditor concludes that all outcomes within the range are considered reasonable. In some rare cases, the auditor may be able to narrow the range until the audit evidence indicates a point estimate.

Considering whether Specialized Skills or Knowledge Are Required (Ref: Para. 14)

- A96. In planning the audit, the auditor is required to ascertain the nature, timing and extent of resources necessary to perform the audit engagement.¹ This may include, as necessary, the involvement of those with specialized skills or knowledge. In addition, ISA 220 requires the engagement partner to be satisfied that the engagement team, and any auditor's external experts who are not part of the engagement team, collectively have the appropriate competence and capabilities to perform the audit engagement.² During the course of the audit of accounting estimates the auditor may identify, in light of the experience of the auditor and the circumstances of the engagement, the need for specialized skills or knowledge to be applied in relation to one or more aspects of the accounting estimates.
- A97. Matters that may affect the auditor's consideration of whether specialized skills or knowledge is required include, for example:
- The nature of the underlying asset, liability or component of equity in a particular business or industry (for example, mineral deposits, agricultural assets, complex financial instruments).
 - A high degree of estimation uncertainty.
 - Complex calculations or specialized models are involved, for example, when estimating fair values when there is no observable market.
 - The complexity of the requirements of the applicable financial reporting framework relevant to accounting estimates, including whether there are areas known to be subject to differing interpretation or practice is inconsistent or developing.
 - The procedures the auditor intends to undertake in responding to assessed risks.
- A98. For the majority of accounting estimates, even when there is estimation uncertainty, it is unlikely that specialized skills or knowledge will be required. For example, it is unlikely that specialized skills or knowledge would be necessary for an auditor to evaluate an allowance for doubtful accounts.

¹ ISA 300, "Planning an Audit of Financial Statements", paragraph 8(e).

² ISA 220, "Quality Control for an Audit of Financial Statements", paragraph 14.

- A94. Genellikle, uygulama önemliliğine eşit veya ondan daha az olacak şekilde daraltılmış bir tahmin aralığı, idarenin tahmininin makullüğünü değerlendirmek için yeterlidir. Ancak özellikle belli endüstrilerde tahmin aralığının bu tutarın altında olacak şekilde daraltılması mümkün olmayabilir. Bu durum, muhasebe tahmininin muhasebeleştirilmesini engellemeyebilir. Ancak muhasebe tahminiyle ilişkili tahmin belirsizliğinin, önemli bir riske yol açacağına işaret edebilir. Önemli risklere karşı atılacak ek adımlar A102-A115 paragraflarında açıklanmaktadır.
- A95. Tahmin aralığının, içindeki tüm sonuçların makul kabul edileceği bir dereceye kadar daraltılması aşağıdaki yöntemlerle gerçekleştirilebilir:
- (a) Tahmin aralığının uç noktalarında yer alan ve denetçinin gerçekleşme olasılığının bulunmadığı yargısına vardığı sonuçların tahmin aralığından çıkarılması ve
 - (b) Denetçi tarafından aralıktaki tüm sonuçların makul olduğu sonucuna varılana kadar, mevcut denetim kanıtlarına dayanarak tahmin aralığının daraltılmaya devam edilmesi. Bazı nadir durumlarda denetçi, denetim kanıtı bir tahmin tutarına işaret edene kadar tahmin aralığını daraltabilir.

Uzmanlık Becerisi veya Bilgisinin Gerekli Olup Olmadığının Değerlendirilmesi (Bkz: Parag. 14)

- A96. Denetimi planlarken denetçinin, denetim görevini yerine getirmek için gereken kaynakların niteliği, zamanlaması ve kapsamını belirlemesi gerekir.¹ Bu husus, gerektiğinde uzmanlık becerisine veya bilgisine sahip olan kişilerin katılımını da kapsayabilir. Buna ek olarak ISA 220; görev ekibi ve herhangi bir denetçi tarafından çalıştırılan ve görev ekibinin bir parçası olmayan uzmanların tamamının, denetim görevini yerine getirmek üzere uygun yeterlilik ve kabiliyete sahip oldukları konusunda görev ortağının emin olmasını gerektirir.² Muhasebe tahminleri denetimi sırasında denetçi, kendi deneyimleri ve görev koşulları ışığında muhasebe tahminlerinin bir veya birden çok yönüyle ilgili uygulanması gereken uzmanlık becerisi veya bilgisine ihtiyaç olduğunu tespit edebilir.
- A97. Denetçinin, uzmanlık isteyen bilgi veya becerilere ihtiyaç olup olmadığına ilişkin değerlendirmesini etkileyebilecek hususlara örnekler şunlardır:
- Belli bir iş kolu veya endüstrideki temel varlık, yükümlülük veya özkaynak bileşeninin (örneğin maden yatakları, tarımsal varlıklar ve karmaşık finansal araçlar).niteliği.
 - Yüksek düzeyde tahmin belirsizliği.
 - Karmaşık hesaplamaların kullanılması veya uzmanlık isteyen modellere başvurulması. Örneğin, gözlemlenebilir bir piyasanın olmadığı bir durumda gerçeğe uygun değerlerin tahmininde olduğu gibi.
 - Muhasebe tahminleriyle ilgili geçerli mali raporlama çerçevesi gerekliliklerinin karmaşıklığı (farklı yorumlara tabi olduğu bilinen alanlar olup olmadığı veya uygulamanın tutarsız veya gelişmekte olup olmadığı dâhil).
 - Denetçinin etkisi değerlendirilen risklere yanıt olarak uygulama niyetinde olduğuprosedürler.
- A98. Tahmin belirsizliği olması durumunda bile, muhasebe tahminlerinin çoğu açısından uzmanlık isteyen bilgi veya becerilere ihtiyaç duyulması ihtimali düşüktür. Örneğin denetçinin şüpheli alacaklar karşılığını değerlendirmek için uzmanlık becerisi veya bilgisine ihtiyaç duyması pek olası değildir.

¹ ISA 300, "Mali Tablo Denetiminin Planlanması", 8(e) paragrafı.

² ISA 220, "Mali Tablo Denetimine İlişkin Kalite Kontrolü", 14. paragraf.

- A99. However, the auditor may not possess the specialized skills or knowledge required when the matter involved is in a field other than accounting or auditing and may need to obtain it from an auditor's expert. ISA 620¹ establishes requirements and provides guidance in determining the need to employ or engage an auditor's expert and the auditor's responsibilities when using the work of an auditor's expert.
- A100. Further, in some cases, the auditor may conclude that it is necessary to obtain specialized skills or knowledge related to specific areas of accounting or auditing. Individuals with such skills or knowledge may be employed by the auditor's firm or engaged from an external organization outside of the auditor's firm. Where such individuals perform audit procedures on the engagement, they are part of the engagement team and accordingly, they are subject to the requirements in ISA 220.
- A101. Depending on the auditor's understanding and experience of working with the auditor's expert or those other individuals with specialized skills or knowledge, the auditor may consider it appropriate to discuss matters such as the requirements of the applicable financial reporting framework with the individuals involved to establish that their work is relevant for audit purposes.

Further Substantive Procedures to Respond to Significant Risks (Ref: Para. 15)

- A102. In auditing accounting estimates that give rise to significant risks, the auditor's further substantive procedures are focused on the evaluation of:
- (a) How management has assessed the effect of estimation uncertainty on the accounting estimate, and the effect such uncertainty may have on the appropriateness of the recognition of the accounting estimate in the financial statements; and
 - (b) The adequacy of related disclosures.

Estimation Uncertainty

Management's Consideration of Estimation Uncertainty (Ref: Para. 15(a))

- A103. Management may evaluate alternative assumptions or outcomes of the accounting estimates through a number of methods, depending on the circumstances. One possible method used by management is to undertake a sensitivity analysis. This might involve determining how the monetary amount of an accounting estimate varies with different assumptions. Even for accounting estimates measured at fair value there can be variation because different market participants will use different assumptions. A sensitivity analysis could lead to the development of a number of outcome scenarios, sometimes characterized as a range of outcomes by management, such as "pessimistic" and "optimistic" scenarios.
- A104. A sensitivity analysis may demonstrate that an accounting estimate is not sensitive to changes in particular assumptions. Alternatively, it may demonstrate that the accounting estimate is sensitive to one or more assumptions that then become the focus of the auditor's attention.

¹ ISA 620, "Using the Work of an Auditor's Expert".

- A99. Bununla birlikte denetçi, ilgili konunun muhasebe veya denetim dışında bir alana ait olması durumunda, uzmanlık isteyen gerekli beceri veya bilgilere sahip olmayabilir ve bu bilgi ve becerileri faydalandığı uzmandan elde etme ihtiyacı duyabilir. ISA 620¹, denetçi tarafından çalıştırılan uzmanın istihdam edilmesi veya görevlendirilmesi ihtiyacına karar verilmesine ve söz konusu uzmanın bilgisinden faydalanırken denetçinin sorumluluklarına ilişkin gereklilikleri belirler ve rehberlik sağlar.
- A100. Bazı durumlarda denetçi, muhasebe veya denetimin belirli alanlarına ilişkin uzmanlık becerisi veya bilgisi almanın gerekli olduğuna kanaat getirebilir. Bu beceri ve bilgiye sahip kişiler, denetçinin firması tarafından istihdam edilebilir veya denetçinin firması dışında bir kuruluştan görevlendirilebilir. Bu kişiler; görevlendirildikleri denetim prosedürlerini uyguladıkları durumlarda görev ekibinin üyesi olur ve bu doğrultuda ISA 220’de belirtilen gerekliliklere tabi olurlar.
- A101. Denetçi tarafından çalıştırılan uzmanla veya uzmanlık becerisi veya bilgisine sahip diğer kişilerle olan çalışma anlayışı ve deneyimine bağlı olarak denetçi, bu kişilerin çalışmalarının denetim amaçları açısından ilgililiğini sağlamak üzere geçerli mali raporlama çerçevesi gereklilikleri gibi hususları söz konusu kişilerle müzakere etmeyi uygun görebilir.

Önemli Risklere Karşı Uygulanacak Ek Maddi Doğrulama Prosedürleri (Bkz: Parag. 15)

- A102. Önemli risklere yol açan muhasebe tahminlerinin denetiminde, denetçinin ek maddi doğrulama prosedürleri, aşağıdaki hususların değerlendirilmesine odaklanır:
- (a) İdarenin, tahmin belirsizliğinin muhasebe tahmini üzerindeki etkisini ve bu gibi bir belirsizliğin, muhasebe tahmininin mali tablolarda muhasebeleştirilmesinin uygunluğu üzerindeki etkisini nasıl değerlendirdiği ve
- (b) İlgili açıklamaların yeterliliği.

Tahmin Belirsizliği

İdarenin Tahmin Belirsizliğini Değerlendirmesi (Bkz: Parag. 15(a))

- A103. İdare; muhasebe tahminlerine ilişkin alternatif varsayımları veya sonuçları, duruma göre mevcut birtakım yöntemlerden faydalanarak değerlendirebilir. İdare tarafından kullanılması muhtemel yöntemlerden biri duyarlılık analizidir. Bu analiz, bir muhasebe tahmininin parasal miktarının farklı varsayımlara göre nasıl değiştiğini tespit etmeyi kapsayabilir. Gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen muhasebe tahminleri için bile farklı piyasa katılımcıları farklı varsayımlar kullanacağından farklılıklar olabilir. Duyarlılık analizi, “kötümser” ve “iyimser” senaryolar gibi kimi zaman idare tarafından bir dizi sonuçlar şeklinde nitelendirilen birtakım sonuç senaryolarının geliştirilmesini sağlayabilir.
- A104. Duyarlılık analizi, muhasebe tahmininin belli varsayımlardaki değişikliklere duyarlı olmadığını gösterebilir. Alternatif olarak söz konusu analiz, muhasebe tahmininin, daha sonradan denetçinin odak noktası hâline gelen bir veya birden fazla varsayıma karşı duyarlı olduğunu da gösterebilir.

¹ ISA 620, “Denetçi Tarafından Çalıştırılan Uzmanın Çalışmasından Yararlanılması”.

- A105. This is not intended to suggest that one particular method of addressing estimation uncertainty (such as sensitivity analysis) is more suitable than another, or that management's consideration of alternative assumptions or outcomes needs to be conducted through a detailed process supported by extensive documentation. Rather, it is whether management has assessed how estimation uncertainty may affect the accounting estimate that is important, not the specific manner in which it is done. Accordingly, where management has not considered alternative assumptions or outcomes, it may be necessary for the auditor to discuss with management, and request support for, how it has addressed the effects of estimation uncertainty on the accounting estimate.

Considerations specific to smaller entities

- A106. Smaller entities may use simple means to assess the estimation uncertainty. In addition to the auditor's review of available documentation, the auditor may obtain other audit evidence of management consideration of alternative assumptions or outcomes by inquiry of management. In addition, management may not have the expertise to consider alternative outcomes or otherwise address the estimation uncertainty of the accounting estimate. In such cases, the auditor may explain to management the process or the different methods available for doing so, and the documentation thereof. This would not, however, change the responsibilities of management for the preparation of the financial statements.

Significant Assumptions (Ref: Para. 15(b))

- A107. An assumption used in making an accounting estimate may be deemed to be significant if a reasonable variation in the assumption would materially affect the measurement of the accounting estimate.
- A108. Support for significant assumptions derived from management's knowledge may be obtained from management's continuing processes of strategic analysis and risk management. Even without formal established processes, such as may be the case in smaller entities, the auditor may be able to evaluate the assumptions through inquiries of and discussions with management, along with other audit procedures in order to obtain sufficient appropriate audit evidence.
- A109. The auditor's considerations in evaluating assumptions made by management are described in paragraphs A77-A83.

Management Intent and Ability (Ref: Para. 15(c))

- A110. The auditor's considerations in relation to assumptions made by management and management's intent and ability are described in paragraphs A13 and A80.

Development of a Range (Ref: Para. 16)

- A111. In preparing the financial statements, management may be satisfied that it has adequately addressed the effects of estimation uncertainty on the accounting estimates that give rise to significant risks. In some circumstances, however, the auditor may view the efforts of management as inadequate. This may be the case, for example, where, in the auditor's judgment:
- Sufficient appropriate audit evidence could not be obtained through the auditor's evaluation of how management has addressed the effects of estimation uncertainty.
 - It is necessary to explore further the degree of estimation uncertainty associated with an accounting estimate, for example, where the auditor is aware of wide variation in outcomes for similar accounting estimates in similar circumstances.

A105. Burada, tahmin belirsizliğini ele alacak belli bir yöntemin (duyarlılık analizi gibi) diğerinden daha uygun olduğu veya idarenin alternatif varsayımlar veya sonuçlar hakkındaki değerlendirmesinin kapsamlı bir belgelendirmeyle desteklenmiş detaylı bir süreç yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiği şeklinde bir öneride bulunulması amaçlanmamaktadır. Burada, tahmin belirsizliğinin nasıl değerlendirildiğine ilişkin yöntemden ziyade, idarenin bu belirsizliğin önemli bir muhasebe tahminini nasıl etkileyebileceğini değerlendirip değerlendirmede önemli değildir. Dolayısıyla, idarenin alternatif varsayım veya sonuçları dikkate almadığı hallerde, tahmin belirsizliğinin muhasebe tahmini üzerindeki etkilerini nasıl ele aldığı konusunu denetçinin idareyle müzakere etmesi ve destek talep etmesi gerekebilir.

Küçük Ölçekli Kuruluşlara Özgü Hususlar

A106. Küçük ölçekli kuruluşlar, tahmin belirsizliğini değerlendirmek üzere basit araçlar kullanabilir. Denetçi, mevcut belgeleri gözden geçirmenin yanı sıra, idareden bilgi alarak idarenin alternatif varsayım veya sonuçlarla ilgili değerlendirmesine ilişkin başka denetim kanıtları elde edebilir. Ayrıca idare, alternatif sonuçları değerlendirebilecek veya muhasebe tahminindeki tahmin belirsizliğini başka bir şekilde ele alacak uzmanlığa sahip olmayabilir. Bu gibi durumlarda denetçi, idareye bunu yapması için kullanabileceği süreç veya farklı yöntemleri ve bunlara ilişkin belgelendirmeyi açıklayabilir. Ancak bu durum, idarenin mali tablo hazırlamaya ilişkin sorumluluklarını değiştirmez.

Önemli Varsayımlar (Bkz: Parag. 15(b))

- A107. Muhasebe tahmininin oluşturulması sırasında kullanılan bir varsayım, varsayımdaki makul bir değişikliğin muhasebe tahmininin ölçümünü önemli ölçüde etkilemesi halinde anlamlı kabul edilebilir.
- A108. İdarenin bilgisinden türetilen önemli varsayımları destekleyen hususlar, idarenin devam eden stratejik analiz ve risk yönetimi süreçlerinden elde edilebilir. Resmi olarak oluşturulmuş süreçlerin bulunmaması gibi (ki bu durum küçük ölçekli kurumlarda söz konusu olabilir) durumlarda bile denetçi, yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek üzere diğer denetim süreçlerinden de faydalanarak idareden bilgi alınması veya idareyle müzakere edilmesi yoluyla varsayımları değerlendirebilir.
- A109. Denetçinin, idare tarafından yapılan varsayımları değerlendirirken dikkate alacağı hususlar, A77-A83 paragraflarında açıklanmaktadır.

İdarenin Amaç ve Kabiliyeti (Bkz: Parag. 15(c))

A110. Denetçinin, idare tarafından yapılan varsayımlar ile idarenin amaç ve kabiliyetine ilişkin olarak dikkate alacağı hususlar, A13 ve A80 paragraflarında açıklanmaktadır.

Tahmin Aralığının Oluşturulması (Bkz: Parag. 16)

- A111. Mali tabloları hazırlarken idare, tahmin belirsizliğinin önemli risklere yol açan muhasebe tahminleri üzerindeki etkilerini yeterli bir şekilde ele aldığına kanaat getirebilir. Ancak bazı durumlarda denetçi, idarenin çabalarını yetersiz bulabilir. Denetçinin yargısına göre örneğin:
- Denetçinin, idarenin tahmin belirsizliğinin etkilerini nasıl ele aldığına ilişkin yaptığı değerlendirmeden yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilememesi,
 - Muhasebe tahminine ilişkin tahmin belirsizliğinin derecesinin daha detaylı araştırılmasının gerekli olması, örneğin denetçinin benzer şartlar altında benzer muhasebe tahminlerine ilişkin sonuçlardaki yüksek değişkenliğin farkında olması,

- It is unlikely that other audit evidence can be obtained, for example, through the review of events occurring up to the date of the auditor's report.
- Indicators of management bias in the making of accounting estimates may exist.

A112. The auditor's considerations in determining a range for this purpose are described in paragraphs A87-A95.

Recognition and Measurement Criteria

Recognition of the Accounting Estimates in the Financial Statements (Ref: Para. 17(a))

A113. Where management has recognized an accounting estimate in the financial statements, the focus of the auditor's evaluation is on whether the measurement of the accounting estimate is sufficiently reliable to meet the recognition criteria of the applicable financial reporting framework.

A114. With respect to accounting estimates that have not been recognized, the focus of the auditor's evaluation is on whether the recognition criteria of the applicable financial reporting framework have in fact been met. Even where an accounting estimate has not been recognized, and the auditor concludes that this treatment is appropriate, there may be a need for disclosure of the circumstances in the notes to the financial statements. The auditor may also determine that there is a need to draw the reader's attention to a significant uncertainty by adding an Emphasis of Matter paragraph to the auditor's report. ISA 706¹ establishes requirements and provides guidance concerning such paragraphs.

Measurement Basis for the Accounting Estimates (Ref: Para. 17(b))

A115. With respect to fair value accounting estimates, some financial reporting frameworks presume that fair value can be measured reliably as a prerequisite to either requiring or permitting fair value measurements and disclosures. In some cases, this presumption may be overcome when, for example, there is no appropriate method or basis for measurement. In such cases, the focus of the auditor's evaluation is on whether management's basis for overcoming the presumption relating to the use of fair value set forth under the applicable financial reporting framework is appropriate.

Evaluating the Reasonableness of the Accounting Estimates, and Determining Misstatements

(Ref: Para. 18)

A116. Based on the audit evidence obtained, the auditor may conclude that the evidence points to an accounting estimate that differs from management's point estimate. Where the audit evidence supports a point estimate, the difference between the auditor's point estimate and management's point estimate constitutes a misstatement. Where the auditor has concluded that using the auditor's range provides sufficient appropriate audit evidence, a management point estimate that lies outside the auditor's range would not be supported by audit evidence. In such cases, the misstatement is no less than the difference between management's point estimate and the nearest point of the auditor's range.

¹ ISA 706, "Emphasis of Matter Paragraphs and Other Matter Paragraphs in the Independent Auditor's Report".

- Başka bir denetim kanıtı elde etme olasılığının düşük olması, örneğin denetçi raporunun tarihine kadar meydana gelen olayların gözden geçirilmesi yoluyla elde edilmesinin düşük olması,
- Muhasebe tahminlerinin oluşturulmasında idarenin yanlılığına ilişkin göstergelerin olması,

hallerinde bu durum söz konusu olabilir.

A112. Denetçinin bu amaçla bir tahmin aralığı oluştururken dikkate alacağı hususlar, A87-A95 paragraflarında açıklanmaktadır.

Muhasebeleştirme ve Ölçüm Kriterleri

Muhasebe Tahminlerinin Mali Tablolarda Muhasebeleştirilmesi (Bkz: Parag. 17(a))

- A113. İdarenin; bir muhasebe tahminini mali tablolarda muhasebeleştirdiği hallerde, denetçinin değerlendirmesinin odak noktası, o muhasebe tahmini ölçümünün geçerli mali raporlama çerçevesinin muhasebeleştirme kriterlerini karşılayacak kadar güvenilir olup olmadığıdır.
- A114. Muhasebeleştirilmeyen muhasebe tahminleri ile ilgili olarak denetçinin değerlendirmesinin odak noktası, geçerli mali raporlama çerçevesinin muhasebeleştirme kriterlerinin gerçekte karşılanıp karşılanmadığıdır. Bir muhasebe tahmininin muhasebeleştirilmediği ve denetçinin bu uygulamanın uygun olduğuna kanaat getirdiği hallerde bile mali tabloların notlarında söz konusu koşulların açıklanması gerekebilir. Denetçi, raporuna Vurgulanan Hususlara ilişkin paragraf eklemek suretiyle okuyucunun dikkatini önemli belirsizliğe çekme gereği olduğuna da karar verebilir. ISA 706¹ bu gibi paragraflara ilişkin gereklilikleri belirler ve rehberlik sağlar.

Muhasebe Tahminlerinin Ölçüm Temeli (Bkz: Parag. 17(b))

- A115. Gerçeğe uygun değer muhasebe tahminleri ile ilgili olarak bazı mali raporlama çerçeveleri; gerçeğe uygun değer ölçüm ve açıklamalarını zorunlu tutmanın veya bunlara izin vermenin bir ön şartı olarak, gerçeğe uygun değer güvenilir bir şekilde ölçülebildiğini varsayar. Ölçüme ilişkin hiçbir uygun yöntem veya temelin bulunmaması gibi bazı hallerde bu varsayım geçersiz olur. Bu gibi durumlarda denetçinin değerlendirmesinin odak noktası; gerçeğe uygun değer kullanımıyla ilgili olarak geçerli mali raporlama çerçevesinin ortaya koyduğu varsayımın geçersizliğine ilişkin idarenin dayanağının uygun olup olmadığıdır.

Muhasebe Tahminlerinin Makullüğünün Değerlendirilmesi ve Yanlış Bildirimlerin Belirlenmesi
(Bkz: Parag. 18)

- A116. Denetim kanıtına dayanarak denetçi; söz konusu kanıtın, idarenin tahmininden farklı olan bir muhasebe tahminine işaret ettiği sonucuna varabilir. Denetim kanıtının bir tahmini desteklediği hallerde denetçinin tahmini ile idarenin tahmini arasındaki fark yanlış bildirim oluşturur. Denetçinin, kendi tahmin aralığını kullanmasının yeterli ve uygun denetim kanıtı sağladığına kanaat getirmesi halinde denetçinin tahmin aralığı dışında kalan idarenin tahmini, denetim kanıtıyla desteklenmez. Bu gibi durumlarda söz konusu yanlış bildirim, idarenin tahmini ile denetçinin tahmin aralığının en yakın noktası arasındaki farktan daha az değildir.

¹ ISA 706, “Bağımsız Denetçi Raporunda Yer Alan Vurgulanan Hususlar ve Diğer Hususlar Paragrafları”.

- A117. Where management has changed an accounting estimate, or the method in making it, from the prior period based on a subjective assessment that there has been a change in circumstances, the auditor may conclude based on the audit evidence that the accounting estimate is misstated as a result of an arbitrary change by management, or may regard it as an indicator of possible management bias (see paragraphs A124-A125).
- A118. ISA 450¹ provides guidance on distinguishing misstatements for purposes of the auditor's evaluation of the effect of uncorrected misstatements on the financial statements. In relation to accounting estimates, a misstatement, whether caused by fraud or error, may arise as a result of:
- Misstatements about which there is no doubt (factual misstatements).
 - Differences arising from management's judgments concerning accounting estimates that the auditor considers unreasonable, or the selection or application of accounting policies that the auditor considers inappropriate (judgmental misstatements).
 - The auditor's best estimate of misstatements in populations, involving the projection of misstatements identified in audit samples to the entire populations from which the samples were drawn (projected misstatements).

In some cases involving accounting estimates, a misstatement could arise as a result of a combination of these circumstances, making separate identification difficult or impossible.

- A119. Evaluating the reasonableness of accounting estimates and related disclosures included in the notes to the financial statements, whether required by the applicable financial reporting framework or disclosed voluntarily, involves essentially the same types of considerations applied when auditing an accounting estimate recognized in the financial statements.

Disclosures Related to Accounting Estimates

Disclosures in Accordance with the Applicable Financial Reporting Framework (Ref: Para. 19)

- A120. The presentation of financial statements in accordance with the applicable financial reporting framework includes adequate disclosure of material matters. The applicable financial reporting framework may permit, or prescribe, disclosures related to accounting estimates, and some entities may disclose voluntarily additional information in the notes to the financial statements. These disclosures may include, for example:
- The assumptions used.
 - The method of estimation used, including any applicable model.
 - The basis for the selection of the method of estimation.
 - The effect of any changes to the method of estimation from the prior period.
 - The sources and implications of estimation uncertainty.

Such disclosures are relevant to users in understanding the accounting estimates recognized or disclosed in the financial statements, and sufficient appropriate audit evidence needs to be obtained about whether the disclosures are in accordance with the requirements of the applicable financial reporting framework.

¹ ISA 450, "Evaluation of Misstatements Identified during the Audit".

A117. İdarenin; bir muhasebe tahminini veya kullanılan tahmin yöntemini, koşullarda değişiklik olduğunu ifade eden öznel bir değerlendirmeyi temel alarak önceki döneme göre değiştirdiği durumlarda denetçi, denetim kanıtını temel alarak, idare tarafından ihtiyari yapılan bir değişiklik sonucunda muhasebe tahmininin yanlış bildirildiğine kanaat getirebilir veya bunu idarenin muhtemel yanlışlığının göstergesi olarak kabul edebilir (bkz. A124 ve A125 paragrafları).

A118. ISA 450¹; denetçinin, düzeltilmemiş yanlış bildirimlerin mali tablolar üzerindeki etkisini değerlendirmesi amacıyla yanlış bildirimlerin birbirinden ayırt edilmesi için rehberlik sağlar. Muhasebe tahminleriyle ilgili olarak hileden veya hatadan kaynaklanan bir yanlış bildirim, aşağıda unsurlar sonucunda ortaya çıkabilir:

- Hakkında şüphe bulunmayan yanlış bildirimler (olgulara dayanan yanlış bildirimler).
- Denetçinin makul olmadığını düşündüğü muhasebe tahminlerine ilişkin idarece varılan yargılardan kaynaklanan farklılıklar veya denetçinin uygun olmadığını düşündüğü muhasebe politikalarının seçilmesi veya uygulanması (yargıya dayalı yanlış bildirimler).
- Denetim örneklemelerinde tespit edilen yanlış bildirimlerin örneklemelerin alındığı tüm popülasyonlara yansıtılmasını içeren, denetçinin popülasyonlardaki yanlış bildirimlere ilişkin en iyi tahmini (öngörülen yanlış bildirimler).

Muhasebe tahminlerini içeren bazı durumlarda bir yanlış bildirim bu koşulların bir birleşimi sonucunda ortaya çıkabilir ki bu ayrı tespit yapılmasını zorlaştırır veya imkânsız hale getirir.

A119. Mali tabloların notlarında açıklanan muhasebe tahminlerinin ve ilgili açıklamaların (ister geçerli mali raporlama çerçevesiyle zorunlu tutulsun ister isteğe bağlı olarak yapılsın) makul olup olmadığının değerlendirilmesi esasen, mali tablolarda muhasebeleştirilen bir muhasebe tahmininin denetlenmesi sırasında dikkate alınan aynı tür hususları içerir.

Muhasebe Tahminlerine İlişkin Açıklamalar

Geçerli Mali Raporlama Çerçevesi Uyarınca Yapılan Açıklamalar (Bkz: Parag. 19)

A120. Mali tabloların; geçerli mali raporlama çerçevesi uyarınca sunulması, önemli hususların yeterli ölçüde açıklanmasını içerir. Geçerli mali raporlama çerçevesi, muhasebe tahminleriyle ilgili açıklamalara izin verebilir veya bunları tanımlayabilir. Bazı kuruluşlar ise mali tabloların notlarında isteğe bağlı olarak ilave bilgiler açıklayabilir. Bu açıklamalar, örneğin şunları kapsayabilir:

- Kullanılan varsayımlar.
- Uygulanabilir herhangi bir model dâhil olmak üzere kullanılan tahmin yöntemi.
- Tahmin yönteminin seçilmesindeki dayanak.
- Tahmin yönteminde önceki döneme göre yapılan herhangi bir değişikliğin etkisi.
- Tahmin belirsizliğinin kaynakları ve etkileri.

Bu gibi açıklamalar, kullanıcıların mali tablolarda muhasebeleştirilen veya açıklanan muhasebe tahminlerini anlamalarıyla ilgilidir ve bu açıklamaların, geçerli mali raporlama çerçevesi gerekliliklerine uygun olup olmadığı hakkında yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmelidir.

¹ ISA 450, "Denetim Sırasında Tespit Edilen Yanlış Bildirimlerin Değerlendirilmesi".

- A121. In some cases, the applicable financial reporting framework may require specific disclosures regarding uncertainties. For example, some financial reporting frameworks prescribe:
- The disclosure of key assumptions and other sources of estimation uncertainty that have a significant risk of causing a material adjustment to the carrying amounts of assets and liabilities. Such requirements may be described using terms such as "Key Sources of Estimation Uncertainty" or "Critical Accounting Estimates."
 - The disclosure of the range of possible outcomes, and the assumptions used in determining the range.
 - The disclosure of information regarding the significance of fair value accounting estimates to the entity's financial position and performance.
 - Qualitative disclosures such as the exposures to risk and how they arise, the entity's objectives, policies and procedures for managing the risk and the methods used to measure the risk and any changes from the previous period of these qualitative concepts.
 - Quantitative disclosures such as the extent to which the entity is exposed to risk, based on information provided internally to the entity's key management personnel, including credit risk, liquidity risk and market risk.

Disclosures of Estimation Uncertainty for Accounting Estimates that Give Rise to Significant Risks
(Ref: Para. 20)

- A122. In relation to accounting estimates having significant risk, even where the disclosures are in accordance with the applicable financial reporting framework, the auditor may conclude that the disclosure of estimation uncertainty is inadequate in light of the circumstances and facts involved. The auditor's evaluation of the adequacy of disclosure of estimation uncertainty increases in importance the greater the range of possible outcomes of the accounting estimate is in relation to materiality (see related discussion in paragraph A94).
- A123. In some cases, the auditor may consider it appropriate to encourage management to describe, in the notes to the financial statements, the circumstances relating to the estimation uncertainty. ISA 705¹ provides guidance on the implications for the auditor's opinion when the auditor believes that management's disclosure of estimation uncertainty in the financial statements is inadequate or misleading.

Indicators of Possible Management Bias (Ref: Para. 21)

- A124. During the audit, the auditor may become aware of judgments and decisions made by management which give rise to indicators of possible management bias. Such indicators may affect the auditor's conclusion as to whether the auditor's risk assessment and related responses remain appropriate, and the auditor may need to consider the implications for the rest of the audit. Further, they may affect the auditor's evaluation of whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, as discussed in ISA 700.²
- A125. Examples of indicators of possible management bias with respect to accounting estimates include:
- Changes in an accounting estimate, or the method for making it, where management has made a subjective assessment that there has been a change in circumstances.

¹ ISA 705, "Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report." ISA 700, "Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements".

² ISA 700, "Forming an Opinion and Reporting on Financial Statements".

A121. Bazı durumlarda geçerli mali raporlama çerçevesi, belirsizliklere ilişkin belli açıklamalar yapılmasını gerektirebilir. Örneğin bazı mali raporlama çerçeveleri aşağıdakileri tanımlar:

- Varlık ve yükümlülüklerin defter değerlerinde önemli düzeltmelere sebep olacak kadar önemli risk teşkil eden kilit varsayımların ve tahmin belirsizliğine ilişkin diğer kaynakların açıklanması. Bu gibi gereklilikler, “Tahmin Belirsizliğinin Kilit Kaynakları” veya “Önemli Muhasebe Tahminleri” gibi ifadeler kullanarak açıklanabilir.
- Olası sonuçlara ilişkin tahmin aralığının ve bu aralığın belirlenmesinde kullanılan varsayımların açıklanması.
- Kuruluşun mali durumu ve performansı açısından gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminlerinin önemine dair bilgilerin açıklanması.
- Maruz kalınan riskler ve bu risklerin nasıl ortaya çıktığı, kuruluşun riski ele almaya yönelik amaç, politika ve prosedürleri ile risk ölçümü için kullanılan yöntemler gibi nitel açıklamalar ve bu nitel kavramlarda önceki döneme göre meydana gelen değişiklikler.
- Kuruluşun kilit yönetici personeline kuruluş içinden sunulan bilgilere dayanarak kuruluşun kredi riski, likidite riski ve piyasa riski dâhil olmak üzere ne kadar riske maruz kaldığı gibi hususlara ilişkin olarak yapılan nicel açıklamalar.

Önemli Risklere Yol Açan Muhasebe Tahminlerinin Tahmin Belirsizliğine İlişkin Açıklamalar (Bkz: Parag. 20)

A122. Önemli risk taşıyan muhasebe tahminleriyle ilgili olarak denetçi, açıklamaların geçerli mali raporlama çerçevesine uygun olduğu hallerde bile, tahmin belirsizliğine ilişkin açıklamaların ilgili koşullar ve gerçeklerin ışığında yeterli olmadığına kanaat getirebilir. Muhasebe tahmininin olası sonuçlarına ilişkin tahmin aralığı önemlilik bakımından ne kadar büyük olursa, tahmin belirsizliğine ilişkin açıklamaların yeterliliğine ilişkin denetçinin değerlendirmesinin önemi de o kadar artar (Bkz. A94 paragrafındaki ilgili tartışma).

A123. Bazı durumlarda denetçi, mali tabloların notlarında tahmin belirsizliğiyle ilgili durumları açıklaması hususunda idareyi teşvik etmenin uygun olacağını düşünebilir. ISA 705¹ denetçinin, idarenin mali tablolarda yer alan tahmin belirsizliğiyle ilgili açıklamalarının yetersiz veya yanıltıcı olduğu kanaatine varması durumunda, bu durumun denetçinin görüşüne olan etkilerine ilişkin rehberlik sağlamaktadır.

İdarenin Muhtemel Yanlılığına İlişkin Göstergeler (Bkz: Parag. 21)

A124. Denetim sırasında denetçi, idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergelere işaret eden idare tarafından varılan yargı ve kararların bulunduğunu fark edebilir. Bu gibi göstergeler, denetçinin risk değerlendirmesi ve atılan ilgili adımların hala uygun olup olmadığı hakkında varacağı sonucu etkileyebilir ve denetçi, denetimin geri kalanı için bunun etkilerini dikkate alma gereği duyabilir. Buna ek olarak bu göstergeler; denetçinin, ISA 700²'de açıklandığı gibi mali tabloların bütün olarak önemli yanlış bildirim içerip içermediğine ilişkin değerlendirmesini de etkileyebilir.

A125. Muhasebe tahminleriyle ilgili idarenin muhtemel yanlılığına ilişkin göstergeler aşağıdakileri kapsar:

- İdarenin, koşulların değiştiğine ilişkin öznel bir değerlendirme yaptığı hallerde muhasebe tahmininde veya tahmin oluşturma yönteminde yapılan değişiklikler.

¹ ISA 705, “Bağımsız Denetçi Raporundaki Görüşlerde Değişiklikler”.

² ISA 700, “Mali Tablolar İlişkin Görüş Oluşturma ve Raporlama”.

- Use of an entity's own assumptions for fair value accounting estimates when they are inconsistent with observable marketplace assumptions.
- Selection or construction of significant assumptions that yield a point estimate favorable for management objectives.
- Selection of a point estimate that may indicate a pattern of optimism or pessimism.

Written Representations (Ref: Para. 22)

A126. ISA 580¹ discusses the use of written representations. Depending on the nature, materiality and extent of estimation uncertainty, written representations about accounting estimates recognized or disclosed in the financial statements may include representations:

- About the appropriateness of the measurement processes, including related assumptions and models, used by management in determining accounting estimates in the context of the applicable financial reporting framework, and the consistency in application of the processes.
- That the assumptions appropriately reflect management's intent and ability to carry out specific courses of action on behalf of the entity, where relevant to the accounting estimates and disclosures.
- That disclosures related to accounting estimates are complete and appropriate under the applicable financial reporting framework.
- That no subsequent event requires adjustment to the accounting estimates and disclosures included in the financial statements.

A127. For those accounting estimates not recognized or disclosed in the financial statements, written representations may also include representations about:

- The appropriateness of the basis used by management for determining that the recognition or disclosure criteria of the applicable financial reporting framework have not been met (see paragraph A114).
- The appropriateness of the basis used by management to overcome the presumption relating to the use of fair value set forth under the entity's applicable financial reporting framework, for those accounting estimates not measured or disclosed at fair value (see paragraph A115).

Documentation (Ref: Para. 23)

A128. Documentation of indicators of possible management bias identified during the audit assists the auditor in concluding whether the auditor's risk assessment and related responses remain appropriate, and in evaluating whether the financial statements as a whole are free from material misstatement. See paragraph A125 for examples of indicators of possible management bias.

¹ ISA 580, "Written Representations".

- Gerçeğe uygun değere ilişkin muhasebe tahminleri gözlemlenebilir piyasa varsayımlarıyla tutarlı olmadığında, bu tahminler için kuruluşun kendi varsayımlarını kullanması.
- İdarenin amaçlarına uygun bir tahmin sağlayan önemli varsayımların seçilmesi veya oluşturulması.
- İyimser veya kötümser eğilime işaret edebilen bir tahmininin seçilmesi.

Yazılı Bildirimler (Bkz: Parag. 22)

A126. ISA 580¹, yazılı bildirimlerin kullanımını ele alır. Tahmin belirsizliğinin niteliği, önemliliği ve kapsamına bağlı olarak mali tablolarda muhasebeleştirilen veya açıklanan muhasebe tahminlerine ilişkin yazılı bildirimler aşağıdaki konular hakkında açıklamaları içerebilir:

- Geçerli mali raporlama çerçevesi bağlamında muhasebe tahminlerinin belirlenmesinde idare tarafından kullanılan ilgili varsayım ve modeller dâhil ölçüm süreçlerinin uygunluğu ve süreçlerin uygulanmasındaki tutarlılık.
- Muhasebe tahminleri ve açıklamalarıyla ilgili olduğu hallerde varsayımların; idarenin kuruluş adına belli eylemleri yürütme amaç ve kabiliyetini uygun şekilde yansıttığı.
- Muhasebe tahminlerine ilişkin açıklamaların geçerli mali raporlama çerçevesine göre tam ve uygun olduğu.
- Sonradan meydana gelen hiçbir olayın, mali tablolarda yer alan muhasebe tahminleri ve açıklamalarında düzeltme yapılmasını gerektirmediği.

A127. Mali tablolarda muhasebeleştirilmemiş veya açıklanmamış olan muhasebe tahminleri için hazırlanan yazılı bildirimler aşağıdaki konular hakkında da bildirimler içerebilir:

- Geçerli mali raporlama çerçevesindeki muhasebeleştirme veya açıklama kriterlerinin karşılanmadığını belirlerken idarece kullanılan dayanağın uygunluğu. (bkz. A114 paragrafı).
- Gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmeyen veya açıklanmayan muhasebe tahminleri açısından; gerçeğe uygun değer kullanımıyla ilgili olarak kuruluşun geçerli mali raporlama çerçevesi kapsamında öngörülen varsayımı geçersiz kılmak için idarenin kullandığı dayanağın uygunluğu (Bkz. A115 paragrafı).

Belgelendirme (Bkz: Parag. 23)

A128. Denetim sırasında tespit edilen idarenin muhtemel yanlışlığına ilişkin göstergelerin belgelendirilmesi, denetçinin risk değerlendirmesi ve atılan ilgili adımların uygun olup olmadığına kanaat getirmesine ve mali tabloların bir bütün olarak yanlış bildirim içerip içermediğini değerlendirmesine yardımcı olur. İdarenin muhtemel yanlışlığına ilişkin örnek göstergeler için A125 paragrafına bakınız.

¹ ISA 580, "Yazılı Bildirimler".

Fair Value Measurements and Disclosures under Different Financial Reporting Frameworks

The purpose of this appendix is only to provide a general discussion of fair value measurements and disclosures under different financial reporting frameworks, for background and context.

1. Different financial reporting frameworks require or permit a variety of fair value measurements and disclosures in financial statements. They also vary in the level of guidance that they provide on the basis for measuring assets and liabilities or the related disclosures. Some financial reporting frameworks give prescriptive guidance, others give general guidance, and some give no guidance at all. In addition, certain industry-specific measurement and disclosure practices for fair values also exist.
2. Definitions of fair value may differ among financial reporting frameworks, or for different assets, liabilities or disclosures within a particular framework. For example, International Accounting Standard (IAS) 39¹ defines fair value as "the amount for which an asset could be exchanged, or a liability settled, between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction." The concept of fair value ordinarily assumes a current transaction, rather than settlement at some past or future date. Accordingly, the process of measuring fair value would be a search for the estimated price at which that transaction would occur. Additionally, different financial reporting frameworks may use such terms as "entity-specific value," "value in use," or similar terms, but may still fall within the concept of fair value in this ISA.
3. Financial reporting frameworks may treat changes in fair value measurements that occur over time in different ways. For example, a particular financial reporting framework may require that changes in fair value measurements of certain assets or liabilities be reflected directly in equity, while such changes might be reflected in income under another framework. In some frameworks, the determination of whether to use fair value accounting or how it is applied is influenced by management's intent to carry out certain courses of action with respect to the specific asset or liability.
4. Different financial reporting frameworks may require certain specific fair value measurements and disclosures in financial statements and prescribe or permit them in varying degrees. The financial reporting frameworks may:
 - Prescribe measurement, presentation and disclosure requirements for certain information included in the financial statements or for information disclosed in notes to financial statements or presented as supplementary information;
 - Permit certain measurements using fair values at the option of an entity or only when certain criteria have been met;

¹ IAS 39, "Financial Instruments: Recognition and Measurement".

Ek

(Bkz: Parag. A1)

Farklı Mali Raporlama Çerçeveleri Kapsamındaki Gerçeğe Uygun Değer Ölçümleri ve Açıklamaları

Bu ekin amacı, farklı mali raporlama çerçeveleri kapsamındaki gerçeğe uygun değer ölçüm ve açıklamalarına ilişkin arka plan ve içerik hakkında yalnızca genel bir bilgi sunmaktır.

1. Farklı mali raporlama çerçeveleri, mali tablolarda çeşitli gerçeğe uygun değer ölçüm ve açıklamaları gerektirir veya bunlara izin verir. Bu çerçeveler, varlık ve yükümlülüklerin ölçüm esaslarına veya ilgili açıklamalara ilişkin sundukları rehberlik düzeyi açısından da farklılık gösterir. Bazı mali raporlama çerçeveleri, emredici nitelikte bir rehberlik sağlarken diğerleri genel bir rehberlik sağlar, bazıları ise hiç rehberlik sağlamaz. Ayrıca gerçeğe uygun değere ilişkin olarak belli endüstrilere özgü ölçüm ve açıklama uygulamaları da mevcuttur.
2. Gerçeğe uygun değer tanımları, mali raporlama çerçeveleri veya özel bir çerçeve kapsamındaki farklı varlık, yükümlülük veya açıklamalar bakımından farklılık gösterebilir. Örneğin Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS) 39¹; gerçeğe uygun değeri, “piyasa koşullarına uygun bir işlemde, bir varlığın bilgili ve istekli taraflar arasında el değiştirebildiği veya bir yükümlülüğün yerine getirildiği tutar” olarak tanımlar. Gerçeğe uygun değer kavramı, genellikle geçmiş veya gelecek bir tarihteki ödeme yerine cari bir işlemi esas alır. Buna göre gerçeğe uygun değer ölçüm süreci, söz konusu işlemin gerçekleşmiş olabileceği tahmini fiyatın araştırılmasıdır. Ayrıca farklı mali raporlama çerçeveleri; “kuruluşa özel değer”, “kullanımdaki değer” ve benzeri terimleri kullanabilir. Ancak söz konusu ifadeler yine de bu ISA’da geçen gerçeğe uygun değer kavramı kapsamına girebilir.
3. Mali raporlama çerçeveleri, gerçeğe uygun değer ölçümlerinde zaman içerisinde meydana gelen değişiklikleri farklı şekillerde ele alabilir. Örneğin, belirli bir mali raporlama çerçevesi, belirli varlık veya yükümlülüklerin gerçeğe uygun değer ölçümlerindeki değişikliklerin doğrudan özkaynağa yansıtılmasını zorunlu tutabilirken, bir başka çerçeve kapsamında bu değişiklikler gelire yansıtılabilmektedir. Bazı çerçevelerde, gerçeğe uygun değer muhasebesinin kullanılıp kullanılmayacağına veya nasıl uygulanacağına ilişkin karar, idarenin belli varlık veya yükümlülüklerle ilişkin birtakım eylem planları yürütme amacından etkilenir.
4. Farklı mali raporlama çerçeveleri, mali tablolarda belirli gerçeğe uygun değer ölçüm ve açıklamaların yapılmasını gerektirebilir ve değişen ölçülerde bunları tanımlayabilir veya bunlara izin verebilir. Mali raporlama çerçeveleri:
 - Mali tablolarda yer alan bazı bilgiler veya mali tabloların notlarında açıklanan ya da ek olarak sunulan bilgiler için ölçüm, sunum ve açıklama gereklilikleri belirleyebilir,
 - Kuruluşun kendi tasarrufunda veya yalnızca belli kriterlerin karşılanması durumunda gerçeğe uygun değeri kullanan belirli ölçümlerin yapılmasına izin verebilir,

¹ IAS 39, “Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme”.

- Prescribe a specific method for determining fair value, for example, through the use of an independent appraisal or specified ways of using discounted cash flows;
 - Permit a choice of method for determining fair value from among several alternative methods (the criteria for selection may or may not be provided by the financial reporting framework); or
 - Provide no guidance on the fair value measurements or disclosures of fair value other than their use being evident through custom or practice, for example, an industry practice.
5. Some financial reporting frameworks presume that fair value can be measured reliably for assets or liabilities as a prerequisite to either requiring or permitting fair value measurements or disclosures. In some cases, this presumption may be overcome when an asset or liability does not have a quoted market price in an active market and for which other methods of reasonably estimating fair value are clearly inappropriate or unworkable. Some financial reporting frameworks may specify a fair value hierarchy that distinguishes inputs for use in arriving at fair values ranging from those that involve clearly "observable inputs" based on quoted prices and active markets and those "unobservable inputs" that involve an entity's own judgments about assumptions that marketplace participants would use.
6. Some financial reporting frameworks require certain specified adjustments or modifications to valuation information, or other considerations unique to a particular asset or liability. For example, accounting for investment properties may require adjustments to be made to an appraised market value, such as adjustments for estimated closing costs on sale, adjustments related to the property's condition and location, and other matters. Similarly, if the market for a particular asset is not an active market, published price quotations may have to be adjusted or modified to arrive at a more suitable measure of fair value. For example, quoted market prices may not be indicative of fair value if there is infrequent activity in the market, the market is not well established, or small volumes of units are traded relative to the aggregate number of trading units in existence. Accordingly, such market prices may have to be adjusted or modified. Alternative sources of market information may be needed to make such adjustments or modifications. Further, in some cases, collateral assigned (for example, when collateral is assigned for certain types of investment in debt) may need to be considered in determining the fair value or possible impairment of an asset or liability.
7. In most financial reporting frameworks, underlying the concept of fair value measurements is a presumption that the entity is a going concern without any intention or need to liquidate, curtail materially the scale of its operations, or undertake a transaction on adverse terms. Therefore, in this case, fair value would not be the amount that an entity would receive or pay in a forced transaction, involuntary liquidation, or distress sale. On the other hand, general economic conditions or economic conditions specific to certain industries may cause illiquidity in the marketplace and require fair values to be predicated upon depressed prices, potentially significantly depressed prices. An entity, however, may need to take its current economic or operating situation into account in determining the fair values of its assets and liabilities if prescribed or permitted to do so by its financial reporting framework and such framework may or may not specify how that is done. For example, management's plan to dispose of an asset on an accelerated basis to meet specific business objectives may be relevant to the determination of the fair value of that asset.

- Bağımsız bir değerlemenin veya iskonto edilmiş nakit akışlarının kullanımına ilişkin belirli yöntemlerden faydalanılması gibi, gerçeğe uygun değer tespit edilmesi için özel bir yöntem belirleyebilir, Gerçeğe uygun değer tespiti için farklı alternatif yöntemler arasından bir yöntemin seçilmesine izin verebilir (seçim kriterleri, geçerli mali raporlama çerçevesince sağlanabilir veya sağlanmayabilir) veya
 - Teamül veya uygulamalarla (örneğin, endüstri uygulamaları) kullanımı belirginleşmiş olanların dışında, gerçeğe uygun değer ölçüm veya açıklamalarına ilişkin olarak herhangi bir rehberlik sağlamayabilir.
5. Bazı mali raporlama çerçeveleri, varlık ve yükümlülükler açısından gerçeğe uygun değer güvenilir bir şekilde ölçülebilmesini, gerçeğe uygun değer ölçüm ve açıklamalarını zorunlu tutmanın ya da bunlara izin vermenin bir ön şartı olarak kabul eder. Bazı durumlarda, varlık veya yükümlülüğün aktif bir piyasada kayıtlı fiyatının bulunmaması ve diğer gerçeğe uygun değer tahmin yöntemlerinin bu varlık veya yükümlülük için uygun olmaması veya uygulanamaz olması durumunda, bu varsayım geçersiz kılınabilir. Bazı mali raporlama çerçeveleri; gerçeğe uygun değere ulaşmak için kullanılacak girdileri; kayıtlı fiyatlar ve aktif piyasalara dayanan açıkça “gözlemlenebilir girdiler” içerenler ile piyasa katılımcıları tarafından kullanılacak varsayımlar hakkında bir kuruluşun kendi yargılarını içeren “gözlemlenebilir olmayan girdiler” şeklinde ayıran bir gerçeğe uygun değer hiyerarşisi belirleyebilir.
6. Bazı mali raporlama çerçeveleri değerlendirme bilgilerinde, belirli özel düzeltme veya değişiklikler yapılmasını ya da belirli bir varlık veya yükümlülüğe özgü diğer değerlendirmelerin yapılmasını zorunlu kılar. Örneğin, yatırım amaçlı gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesi; değerlendirilmiş piyasa değerinde, tahmini satış maliyetlerine ilişkin düzeltmeler, gayrimenkulün durumu ve konumuyla ilgili düzeltmeler ve diğer hususlar gibi düzeltmelerin yapılmasını zorunlu kılabilir. Benzer şekilde, belirli bir varlığa ilişkin piyasanın aktif bir piyasa olmaması durumunda, gerçeğe uygun değer açısından daha uygun bir ölçüme ulaşmak için yayımlanmış fiyat kotasyonlarının düzeltilmesi veya değiştirilmesi gerekebilir. Örneğin, piyasa işlemlerinin az sayıda olması, piyasanın gelişmemiş olması veya hâlihazırda işlem gören birimlerinin işleme açık olan toplam birime göre küçük bir işlem hacmi oluşturması durumunda kayıtlı fiyatlar, gerçeğe uygun değer için belirleyici olmayabilir. Dolayısıyla, bu tür piyasa fiyatlarının düzeltilmesi veya değiştirilmesi gerekebilir. Bu düzeltme veya değişiklikleri yapmak için alternatif piyasa bilgisi kaynakları gerekebilir. Ayrıca, bazı durumlarda verilen teminatın (örneğin teminat, borç altındaki belli tür yatırımlar için verildiğinde), bir varlık veya yükümlülüğün gerçeğe uygun değeri veya olası zararını belirlerken dikkate alınması gerekebilir.
7. Mali raporlama çerçevelerinin çoğunda, gerçeğe uygun değer ölçümü kavramının altında; işletmenin tasfiye olma, faaliyetlerinin ölçeğini önemli ölçüde azaltma veya olumsuz şartlar altında bir işlem gerçekleştirme niyet veya ihtiyacı olmaksızın işletmenin sürekliliğe sahip olduğu varsayımı yatar. Dolayısıyla, bu durumda gerçeğe uygun değer, kuruluşun cebri işlemlerde, zorunlu tasfiyede veya zaruretten satışlarda aldığı veya ödediği tutara eşit olmaz. Öte yandan, genel ekonomik koşullar veya belli endüstrilere özgü ekonomik koşullar, piyasada likidite azlığına neden olabilir ve gerçeğe uygun değer, düşük veya potansiyel olarak önemli ölçüde düşük fiyatlara dayandırılmasını gerektirebilir. Bununla birlikte, mali raporlama çerçevesinde öngörülmesi veya izin verilmesi durumunda, bir kuruluşun, varlık ve yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerlerini belirlerken mevcut ekonomik durumunu veya faaliyet durumunu dikkate alması gerekebilir. Söz konusu mali raporlama çerçevesi bunun nasıl yapılacağını belirleyebilir veya belirlemeyebilir. Örneğin idarenin, belirli iş amaçlarına ulaşmak için bir varlığı hızlı bir şekilde elden çıkarma planı, bu varlığın gerçeğe uygun değerinin belirlenmesinde dikkate alınabilir.

Prevalence of Fair Value Measurements

8. Measurements and disclosures based on fair value are becoming increasingly prevalent in financial reporting frameworks. Fair values may occur in, and affect the determination of, financial statements in a number of ways, including the measurement at fair value of the following:
- Specific assets or liabilities, such as marketable securities or liabilities to settle an obligation under a financial instrument, routinely or periodically "marked-to-market."
 - Specific components of equity, for example when accounting for the recognition, measurement and presentation of certain financial instruments with equity features, such as a bond convertible by the holder into common shares of the issuer.
 - Specific assets or liabilities acquired in a business combination. For example, the initial determination of goodwill arising on the purchase of an entity in a business combination usually is based on the fair value measurement of the identifiable assets and liabilities acquired and the fair value of the consideration given.
 - Specific assets or liabilities adjusted to fair value on a one-time basis. Some financial reporting frameworks may require the use of a fair value measurement to quantify an adjustment to an asset or a group of assets as part of an asset impairment determination, for example, a test of impairment of goodwill acquired in a business combination based on the fair value of a defined operating entity or reporting unit, the value of which is then allocated among the entity's or unit's group of assets and liabilities in order to derive an implied goodwill for comparison to the recorded goodwill.
 - Aggregations of assets and liabilities. In some circumstances, the measurement of a class or group of assets or liabilities calls for an aggregation of fair values of some of the individual assets or liabilities in such class or group. For example, under an entity's applicable financial reporting framework, the measurement of a diversified loan portfolio might be determined based on the fair value of some categories of loans comprising the portfolio.
 - Information disclosed in notes to financial statements or presented as supplementary information, but not recognized in the financial statements.

Gerçeğe Uygun Değer Ölçümlerinin Yaygınlığı

8. Gerçeğe uygun değeri esas alan ölçümler ve açıklamalar, mali raporlama çerçevelerinde giderek daha yaygın hale gelmektedir. Gerçeğe uygun değer, aşağıda verilen kalemlerin gerçeğe uygun değer üzerinden ölçümü dâhil olmak üzere, mali tablolarda çok farklı şekillerde ortaya çıkabilir ve mali tablolardaki kalemlerin değerlerinin belirlenmesini çeşitli şekillerde etkileyebilir:
- Bir finansal araca ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla satılabilir menkul kıymetler veya yükümlülükler gibi rutin veya periyodik olarak “piyasa fiyatına göre değerlendirilen” belirli varlık veya yükümlülükler.
 - Belirli özkaynak bileşenleri. Örneğin hamili tarafından ihraççının adi hisse senetlerine dönüştürülebilir bir tahvil gibi özkaynak özelliklerine sahip belli finansal araçların muhasebeleştirilmesi, ölçümü ve sunumunda uygun değer kullanılabilir.
 - Bir ticari birleşmede elde edilen belirli varlık veya yükümlülükler. Örneğin, bir kuruluşun birleşme yoluyla edinilmesinden kaynaklanan şerefiyenin ilk belirlenmesinde genellikle, edinilen tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerinin ölçümü ve verilen bedelin gerçeğe uygun değeri esas alınır. Bir defaya mahsus olmak üzere gerçeğe uygun değere göre düzeltilmiş olan belirli varlık veya yükümlülükler. Bazı mali raporlama çerçeveleri; varlığın değerinin düştüğünü tespit etme sürecinin bir parçası olarak bir varlık veya varlık grubuna ilişkin bir düzeltme tutarının ölçülmesi amacıyla gerçeğe uygun değer ölçümünün kullanımını gerektirebilir. Örneğin, kayıtlı şerefiye tutarı ile karşılaştırılacak zımni şerefiye tutarını bulmak için; birleşme sırasında edinilen, tanımlanan faal bir kuruluşun veya raporlama yapan bir birimin gerçeğe uygun değerine dayanan ve değeri daha sonra söz konusu kuruluşun veya birimin varlık ve yükümlülük grupları arasında dağıtılan şerefiyenin değer düşüklüğünün test edilmesinde olduğu gibi.
 - Varlık ve yükümlülüklerin bir araya getirilmesi. Bazı durumlarda varlık veya yükümlülükler sınıfı veya grubunun ölçümü, söz konusu sınıf veya gruptaki münferit varlık veya yükümlülüklerin bazılarının gerçeğe uygun değerlerinin bir araya getirilmesini gerektirir. Örneğin, kuruluşun geçerli mali raporlama çerçevesi kapsamında, çeşitlendirilmiş bir kredi portföyünün değerinin ölçümü, portföyü oluşturan bazı kredi kategorilerinin gerçeğe uygun değeri esas alınarak belirlenebilir.
 - Mali tabloların notlarında açıklanan veya ek bilgi olarak sunulan fakat mali tablolarda muhasebeleştirilmeyen bilgiler.